

ОМБУДСПЕРСОН ИНСТИТУЦИЈА НА КОСОВУ

ЧЕТВРТИ ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ

2003 – 2004

упућено

**Специјалном Представнику Генералног Секретара
Уједињених Нација**

12. јули 2004. године

телефон: ++381 38 545 303

телефакс: ++381 38 545 302

e-mail: ombudspersonkosovo@ombudspersonkosovo.org

web site: www.ombudspersonkosovo.org

ПРЕДГОВОР

Ово је четврти годишњи извештај који подносим Специјалном Представнику Генералног Секретара Уједињених Нација.

Посао међународног Омбудсперсона који обављам последње четири године, од јула 2000., препун је изазова. На захтев господина Харија Холкерија, пристао сам да останем на Косову још годину дана.

Ово ће бити веома важна година. Током 2005. године међународна заједница обавиће прве озбиљне процене постигнутог напретка на Косову, а то ће бити дуг процес, пун озбиљних препрека, који има за циљ изградњу савременог, демократског друштва. Ово друштво треба да поштује владавину права и да буде друштво у коме се у потпуности поштују основна права и слободе, укључујући и права националних и етничких заједница.

Институција Омбудсперсона имаће значајну улогу као независан посматрач и строги контролор деловања косовских власти. Треба нагласити да се део «стандарда за Косово» односи на проблеме који, истовремено, спадају под надлежност Омбудсперсона.

Четврти годишњи извештај представља прецизну процену ситуације у одређеним областима које су посебно важне за питања заштите људских права из перспективе Омбудсперсона Косова.

Извештај такође даје и информације о надлежностима, тренутној структури и активностима Институције Омбудсперсона и њених будућих перспектива. Институција се развија, њене одговорности повећавају се, као и број људи који се обраћају овој институцији са молбом за помоћ или жалбама. Особље Институције настоји да на најбољи могући начин одговори на потребе свих оних који се обраћају нашој канцеларији у Приштини, или једној од наших регионалних канцеларија. Многе људе Омбудсман среће лично, у Приштини или у местима широм Косова.

Све већи број жалби и проблема односи се на привремене институције самоуправљања. Лично се надам ће се наша сарадња са овим институцијама и њихова реакција на наше коментаре и препоруке, поправити. То се односи и на сарадњу са УНМИК-ом, упркос малом напретку који је постигнут, посебно након дешавања током марта 2004. године.

Потребно је уложити још пуно труда како би се постигао минималан ниво заштите права и слобода на Косову.

Косово је још далеко од испуњења ових стандарда. Ситуација је посебно, тешка за неалбанске заједнице, посебно Србе и Роме, али не и само за њих. Ситуација која се односи на гарантовање њихових основних права је веома озбиљна. Једина нада је да ће догађаји из марта 2004. године и закључци који су уследили након тога, довести до значајне промене у том смислу. Међутим, ја лично сам и даље скептичан. Није довољно обновити уништену кућу. Много је теже повратити чак и минимално поверење неопходно за заједнички живот на истом простору.

Сви треба да схватимо да није потребно причати о нивоу заштите људских права, ако велики део становништва овог простора, који је био погрешно третиран у прошлости, још нема најосновније услове за нормалан живот, пре свега безбедност. Разлог томе је етнички сукоб, али исто тако и значајно тешка економска ситуација и недостатак одговарајуће социјалне заштите.

Велики број људи не може да се вратити кућама које су морали да напусте 1999. године и касније. Често се срећем са њима. Живе по разним местима на Косову, као и у Србији и Црној Гори. Они имају права да се врате и зато се морају створити одговарајући услови за то. Исто тако, породице стотине несталих лица, без обзира на национално порекло, имају право да сазнају шта се десило са члановима њихових породица. Сваки дан проведен у чекању и нади да ће им се вратити је један дан сувише.

Ови, као и многи други проблеми чине срж интереса и дневних брига Омбудсперсона на Косову. Чак и ако је тешко бити оптимиста и видети промене на боље, наш рад и наша улога од великог су значаја. Људима Косова потребна је Омбудсперсон Институција јер, као што је то нагласио један од бројних саговорника давне 2000. године, захваљујући нашем постојању и акцијама, осећају се мање напуштени и препуштени себи.

Марек Антони Новицки
Омбудсперсон Косова

Јула 2004. године

УВОД

Овај годишњи извештај објављује се у складу са Поглављем 17.1 Уредбе Мисије Уједињених Нација на Косову (УНМИК) 2000-38 о Оснивању Институције Омбудсперсона на Косову и Правила 22.1 Правилника Институције Омбудсперсона.

Четврти Годишњи извештај обухвата трећу годину активности ове Институције, односно период од 1. јула 2003. године до 30. јуна 2004. године. Он садржи три главна дела. Први део чини увод о Омбудсперсон Институцији, њеном особљу и раду. Други део састоји се од кратких анализа одређених аспеката ситуације људских права на Косову из перспективе Омбудсперсона, док трећи део информисе о активностима и операцијама Омбудсперсон Институције током периода обухваћеног овим извештајем.

ЧИЊЕНИЦЕ О ИНСТИТУЦИЈИ ОМБУДСПЕРСОНА

Увод

Основана Уредбом УНМИК бр. 2000/38, Институција Омбудсперсона Косова је независно тело које се бави питањима могућих кршења људских права, злоупотребе власти Привремене Цивилне Администрације, или било које новоосноване централне или локалне институције на Косову. Званично је отворена 21. новембра 2000. године у Приштини, а чине је међународни Омбудсперсон, који има два локална заменика, правници за заштиту људских права и помоћно административно особље. Од почетка рада институције, особље Институције Омбудсперсона је вишенационално - већину чине Албанци, док су остали Срби, Турци и Роми.

Институција Омбудсперсона прима жалбе свих лица која верују да су жртве кршења људских права или злоупотребе власти, а онда, на основу тих жалби, спроводи истраге. Званични радни језици Институције су албански, српски и енглески језик. Институција ће настојати подносиоцима жалби да пружа услуге на њиховом матерњем језику, чак и ако то није један од три горе наведена језика. Институција промовише заштиту људских права, «добру владавину» на Косову и доприноси стварању администрације која је отворена за јавност. Услуге Институције Омбудсперсона су бесплатне.

Ако је обавештен о ситуацији или акту који представља кршење људских права, Омбудсперсон може да започне истрагу и без жалбе појединца (такозвана *ex-officio* истрага). Омбудсперсон је надлежан и да осматра какву политику води власт и какве законе усваја, да би се поштовали стандарди заштите људских права и предуслови добре владавине. По пријему жалбе или у случају када је сигуран да је у одређеној ситуацији неопходна хитна акција, Омбудсперсон започиње преписку са надлежним властима. Ако проблем не изискује помирење, или се не може решити на пријатељски начин, Омбудсперсон ће, после спроведене истраге, објавити извештај са анализом о постојању кршења људских права и препорукама Специјалном Представнику Генералног Секретара Уједињених нација (СПГС УН), највишем представнику цивилне власти на Косову. У извештају су прецизирани начини гарантовања поштовања људских права за убудуће. У случају када сматра да општа пракса, или ситуација, нису у складу са међународним стандардима заштите људских права и да утичу на јавност уопште, а не само на једну особу или групу људи, Омбудсперсон ће упутити СПГС такозвани специјални извештај са препорукама.

Надлежност Омбудсперсона ограничена је на територију Косова, што значи да се истраге, извештаји и друге мере односе само на рад јавних служби на Косову. У случајевима када се косовци жале на власти ван Косова, Омбудсперсон може да понуди само своју добру вољу, или да случај проследи надлежном домаћем Омбудсперсону, или сличном органу државе о којој је реч.

Омбудсперсон није замена за суд и не може директно да истражује злочине, преиначује судске одлуке, или издаје правоснажна законска решења. Омбудсперсон се не бави споровима међународне администрације и њеног особља, нити појединачно. Он нема надлежност над КФОР-ом.

Случајеви који изискују хитну реакцију Омбудсперсона зову се «случајеви за реаговање» (ЦР - случајеви) и обично се заводе одвојено од редовних истражних досијеа. Итервенција је у тим случајевима важнија од започињања истраге складу са уобичајеном процедуром, мада у каснијој фази може бити отворен истражни поступак подложен уобичајеном третману.

Омбудсперсон

Омбудсперсона Косова Марека Антони Новицког на ту функцију именовано је ондашњи СПГС Бернар Кушнер, на основу препорука председавајућег Организације за безбедност и сарадњу у Европи (ОЕБС). Ранији СПГС Михаел Штајнер продужио је Новицком мандат на још две године 11. јула 2002. године (до 10. јула 2004). Бивши СПГС Хари Холкери је 26. маја 2004. године продужио мандат Омбудсперсону за још годину дана, до 10 јула 2005. године.

Новицки је рођен 1953. године у Пољској. Члан је пољске Адвокатске коморе од 1987. године. Као активиста за заштиту људских права стекао је велико искуство, а тај рад почео је 1982. године, у време ванредног стања у Пољској, док је био колумниста «подземних» новина и сарадник покрета «Солидарност». У том периоду Новицки је постао суоснивач Хелсиншког Посматрачког Комитета у Пољској. Од 1990-1993., био је члан Извршног Комитета Међународне Хелсиншке Фондације Људских права (ИХФ) у Бечу, а од 1992-1993. године био је и вршилац дужности председника ИХФ-а.

Од 1993. до 1999. године, Новицки је био члан Европске Комисије за заштиту људских права у Стразбуру. Осим функције Омбудсперсона на Косову, он је и председник Хелсиншке фондације за заштиту људских права у Варшави и пољски је члан Мреже Европске Заједнице независних стручњака за основна права .

Заменици Омбудсперсона

Омбудсперсон има два локална заменика, који му помажу да успешно води Институцију, а замењују га и када је одсутан. Заменици су Љубинко Тодоровић и Хиљми Јашари.

Љубинко Тодоровић је рођен 1951. године у с. Грачаница. Бивши СПГС Бернар Кушнер именовано га је за заменика Омбудсперсона 15. септембра 2000. године. Последњи пут мандат му је продужен 14. марта 2004. године, одлуком СРСГ Харија Холкерија.

Тодоровић је дипломирао на Правном Факултету у Приштини 1981. године. Адокатски испит положио је 1991. године. Радио је на многим радним местима. Између осталог, био је правни заступник предузећа, инспектор за рад, јавни правобранилац у општини Приштина. Такође је био и секретар Извршног одбора Скупштине општине Приштина, као и секретар Скупштине општине Приштина.

Пре доласка УНМИК Међународне администрације на Косово, Тодоровић је радио као управник Центра за геријатрију у Приштини.

Хиљми Јашари је рођен 1969. године у с. Мазгит. За заменика Омбудсперсона именовано га је 14. марта 2004. године СПГС Хари Холкери.

Јашари је дипломирао на Правном Факултету у Приштини 1993. године, када је почео да ради као Секретар Савета за Одбрану Људских права и слобода у Обилићу. Након 1994. године, био је укључен у активности бројних албанских удружења у иностранству. У периоду од 1996. до 1998. године, Јашари је радио као правни помоћник у адвокатској канцеларији у Приштини. Ради у Институцији Омбудсперсона од октобра 2000. године, а био је Директор одељења за истраге од јула 2001. године.

Приступ Омбудсперсон Институцији

Приступ Омбудсперсон Институцији могућ је у главној канцеларији у Приштини и канцеларијама на терену у Гњилану, Пећи, Митровици и Призрену, које углавном запошљавају по два правника и једног правног помоћника/преводиоца. Канцеларија на терену у Митровици има под-канцеларију у северном делу града. Све канцеларије су отворене за странке радним данима од 8:30 до 17:30 часова. Правници канцеларија на терену редовно посећују општине, енклаве, области са значајним бројем неалбанског живља, као и затворе и притворне центре у општинама које потпадају под њихов округ. Њихов распоред рада гарантује посету тим местима бар једном месечно, а једном у две недеље посету затворима и притворним центрима.

«Отворени дани» у општинама Приштина, Гњилане, Пећ, Митровица, Призрен и Ђаковица, организовани су сваког месеца. Отвореним данима могуће је да се подносиоци жалби лично сретну са Омбудсперсоном, или у изузетним случајевима са његовим замеником. Отворени дан у главној канцеларији у Приштини је сваког другог четвртка. У другим општинама обавештења о датумима Отворених дана налазе се на огласним таблама у зградама општина, а како би била доступна широј јавности, преносе се и преко локалних медија. Омбудсман и његови заменици обилазе разна места на Косову и у другим приликама. Правници из главне канцеларије редовно посећују области у близини Приштине које немају канцеларије на терену, као рецимо Липљан, Глоговац или Грачаницу, како би се састали са становницима тих места и како би прикупили жалбе.

Сарадња Омбудсперсона и косовара који привремено живе у ужој Србији, или у нешто мањем броју у Црног Гори, побољшана је контактима са Норвешким саветом за избеглице, као и потписивањем споразума са шпанском хуманитарном организацијом Покрет за мир, разоружање и слободу (МПДЛ) која подносиоцима жалби помаже да правилно попуне апликационе обрасце упућене Институцији.

Имајући у виду да је притвореницима у затворима широм Косова приступ Омбудсперсону ограничен, представници Институције редовно посећују те установе и притворне центре. Током периода обухваћеног овим извештајем Институција је у сарадњи са надлежним затворским властима организовала постављање посебних поштанских сандучића за притворенике који би желели да ступе у директан контакт са Омбудсперсоном. Приступ тим поштанским сандучићима има само особље Институције које редовно прикупља њихов садржај. Притвореници су о овој могућности били обавештени посебним писмом које је Омбудсперсон послао свим затворима и притворним центрима на Косову. Постављање поштанских сандучића увелико је побољшало комуникацију Омбудсперсона и притвореника.

Правници институције Омбудсперсона такође редовно посећују и Институт за посебну негу у Штимљу.

Током периода обухваћеног овим извештајем, било је настојања да се јавност обавести о раду Институције Омбудсперсона. Периодично је објављиван извештај који се сада дистрибуира широм Косова на свим званичним језицима покрајине, као и на турском језику. Овај «Периодични Информатор» објавиће најзначајније догађаје и случајеве Институције Омбудсперсона у периоду од три месеца. Институција Омбудсперсона објавила је прве такве публикације за период јануар – март 2004. године, као и за период април - јун 2004. Планирано је да се убудуће такви извештаји објављују сваког другог месеца.

Други корак у том правцу је побољшање веб сајта Институције Омбудсперсона, који садржи опште информације о Институцији, као и електронске верзије свих извештаја и информације о активностима. Током периода обухваћеног овим извештајем, Институција Омбудсперсона отворила је 24-часовну «врућу» линију за хитне случајеве. Улажу се напори да услуге ове линије буду бесплатне.

ОДРЕЂЕНИ АСПЕКТИ СИТУАЦИЈЕ ЉУДСКИХ ПРАВА НА КОСОВУ

Демократија и управљање

У току периода овог извештавања, примећена су додатна преношења одређених УНМИК надлежности и функција на локалне, централне и општинске органе јавне власти на Косову. Међутим, УНМИК, и даље наставља да контролише, између осталог, правосуђе, полицију и законодавство. Док су у појединим секторима уочена побољшања, делови УНМИК-а још увек не предузимају обавезу за коју су се заложили да би обезбедили основна људска права и слободе становницима Косова, на довољно озбиљан начин. Према претходном Специјалном изасланику Генералног Секретара Хари Холкерију, “мисија Уједињених нација на Косову има само један мандат: да осигура остваривање људских права”. С обзиром да проблеми који се појављују, и даље, трају у вези овог дела мандата Уједињених Нација, постаје тешко да се оваква изјава узме безрезервно.

У датој УНМИК структури, овај неуспех да се поступа у складу са утемељивањем људских права на којима се његов мандат заснива, није изненађујући. Мада, према одељку Резолуције 1244 Савета безбедности Уједињених Нација, главне одговорности међународног присуства на Косову укључују “успостављање и надгледање развоја привремених установа за демократску и аутономну самоуправу, од којих зависи политички поредак”, УНМИК сам по себи није структурисан у складу са демократским принципима. Пошто је већ био критикован у другом Годишњем Извештају Омбудсперсона, када је био основан као сурогат државе 1999. године, УНМИК је потпуно запоставио један од основних принципа демократије - поделу моћи. Скоро одмах након свог постављења, Специјални изасланик Генералног Секретара је издао УНМИК Одредбу, којом је тотално опуномоћио себе извршним и законодавним моћима, и сходно својом административном надлежношћу, поставио себе изнад правосуђа. Ово необазирање на демократске вредности наставља да поприма широке

импликације по функционисање демократије, и пре свега, демократску легитимност мисије Уједињених Нација на Косову.

До сада, ни УНМИК, ни ПИСГ, нису били спремни да ефективно сузбију опште незаконо, које тренутно постоји на Косову. Широко распрострањене и озбиљне назнаке корупције у различитим секторима јавног живота, укључујући правосудје, је скоро немогуће сагледати. Друга, изразито важна потешкоћа у којој треба успоставити владавину закона је област организованог криминала, кријумчарење дрогом и трговина женама у сврхе проституције, на и кроз територију Косова. Напори међународних структура и локалних органа власти да сузбију корупцију и организовани криминал распрострањен на Косову, још увек, није довео до очекиваних резултата. У исто време, наоружане структуре и политички екстремизам, и даље, представљају узнемиравајући фактор у јавном животу Косова. Да ли ће се оваква ситуација наставити или не, зависи од ефективности начина Владе и УНМИК-а да се, такође политички, изборе са тим појавама.

Развитак у области правног сектора

На жалост, “законски хаос”, описан у Трећем Годишњем Извештају, није видљиво смањен. Још увек постоји општа збрка у којој се не зна који југословенски закони су примењљиви, а који нису, посебно што не постоји врховно судско тело, које може да доноси одлуке у вези са применљивошћу и уставношћу одређеног закона. Ово питање је од посебног интереса у односу на југословенске законе, који су ступили на снагу после 22. марта 1989. године, и који према Одељку 1.2 УНМИК Одредбе број 1999/24 о Применљивости закона на Косову, могу бити примењивани ако покривају дата питања, која нису садржана у другим законима на снази, и који нису нити дискриминишући, нити у супротности са инструментима међународних људских права која се примењују на Косову. Постаје некако тешко да се одреди, на општој основи, да ли је неки закон дискриминишући или не, уколико не постоји независан судски орган, који би то могао да процени. Очигледно, обични Општински и Окружни судови нису компетентни да донесу одлуке по тим питањима, нити би били способни да том проблему приступе на јединствен начин, који једино може гарантовати Уставно веће Врховног суда или Уставног суда, при чему би друга опција била адекватнија. Иако су планови да се успостави такво тело стари као и сам УНМИК, при чему је постојање таквог органа, такође, дозвољено у Поглављу 9.4.11 Уставног Оквира, тај орган још увек није створен.

У исто време, скоро сви закони који су прошли скупштинске или УНМИК процедуре, садржавају општу одредбу која наводи да такав закон укида све претходне законе који разматрају исти предмет. Овакве формулације су неодређене, и остављају јавности потпуно нејасну слику о томе који закони су замењени са новима, и такође, који закони остају на снази. То је неподношљива супротност према принципу правне безбедности.

Као што је већ наведено у Трећем Годишњем Извештају, закон мора, према међународној владавини законских принципа, да буде званично објављен пре него што буде размотрен као закон на снази. До данас, не постоји званична законска процедура у вези са објављивањем закона на Косову - проблем који је Омбудсперсон истакао у писму Премијеру почетком марта 2004. године. До сада, Омбудсперсон није примио одговор на дати допис.

Европски стандарди за потпуну задовољеност законске форме захтевају да закони морају да буду адекватног квалитета, што значи да пре свега, они морају да буду доступни и дати претходно на увид, тако да спој ових карактеристика пружа заштиту појединцима од самовољних поступака владе, и дозвољава им да регулишу своје захтеве у складу са тим. До данас, ниједан од ових захтева није довољно задовољен у правном систему на снази, тако да шира јавност није чак ни упозната са већином закона који се примењују на Косову.

Један од разлога за такву ситуацију лежи у чињеници да је тешко заобићи југословенске законе који потичу пре 1989. године, и стога, се такви закони разматрају на Косову по УНМИК Одредби број 1999/24 о Применљивости закона на Косову, која је измењена УНМИК Одредбом 2000/59. Не постоји званична верзија таквих закона на енглеском језику, мада сваки закон треба да буде доступан јавности на албанском, српском и енглеском језику. Овај принцип се, такође, не спроводи у законима који пролазе кроз Скупштину Косова и УНМИК Одредбе. Превођење поменутих закона на албански и српски језик често захтева дуг период времена. Чак и да преводи таквих закона и одредби постоје, њихов квалитет је често веома низак, тако да су законски текстови потпуно неразумљиви или носе различито значење у зависности од језика којим су написани.

Током периода овог извештавања, постојали су покушаји да се унапреди објављивање и дистрибуција УНМИК Одредби и закона, који су прошли усвајање у Скупштини Косова. Судије са Косова су обавестиле Омбудсперсона да они добијају копије таквих законских инструмената редовно на ЦД-Рому. У исто време, одредбе које доноси УНМИК су доступне на УНМИК интернет страници, док су закони које усваја Скупштина Косова доступни на страницама скупштинске интернет презентације. У јуну 2004. године је почела да функционише интернет база података са косовским законима, од којих су неки ступили на снагу касних 1960-тих година. Тренутно, само владине установе и одређене организације могу имати приступ овој бази података, мада постоје планови да се приступачност базе података омогући широј јавности. Када се тај пројекат оствари, то ће обележити значајан напредак у доступности законима на Косову.

Међутим, оваква ситуација решава само проблем приступачности законима малог дела поулације на Косову. Већина становника у покрајини не ужива луксуз интернет приступа и услуга. Такве особе су, потпуно, непознате са новим законима, или изменама тих закона, с обзиром да је гласила са објављеним УНМИК Одредбама и законима усвојеним од Скупштине Косова, још увек тешко набавити.

Осим у ретким изузецима, није се променио проблем недостатка *vacatio legis*, који је поменут у Трећем Годишњем Извештају. *Vacatio legis* је период између објављивања закона и његовог ступања на снагу. Већина закона и УНМИК Одредби, које су ступиле на снагу за време овог периода извештавања, постале су правоснажне истог дана када је закон објављен од стране Специјалног изасланика Генералног Секретара. Ово указује да је немогуће за ширу јавност да буде упозната са било којим новим законима или амандманима постојећих закона, пре него што они почну да се примењују. Веома је нереално очекивати да на таквом месту као што је Косово, где велики делови поулације још увек имају тешкоћа у приступу законима уопштено, да већина становника буде упозната са законским променама одмах након њиховог ступања на снагу. И даље се наставља пракса

игнорисања принципа *vacatio legis* која може имати погубне практичне последице, нарочито када нови или амандманима измењени закони који ступају на снагу на сам дан објављивања, директно погађају права и слободе појединаца, или постављају додатне обавезе за појединце или групе особа.

Без адекватног *vacatio legis* периода, не само појединци, него такође и различити ентитети, укључујући јавне установе, немају довољно времена да се припреме и тако обезбеде правилно спровођење новог, или измењеног закона.

Један од истакнутих примера је и тај, у којем је *vacatio legis* период трајао девет месеци пре ступања на снагу Одредбеног Кривичног Кодекса и Одредбеног Кривичног Кодекса за Процедуру од 6. априла 2004. године. Ови кодекси су били производ трогодишњег рада УНМИК-а и локалних и међународних стручњака, и представљали су позитиван напредак у развоју законодавства. Упркос свим добрим намерама, ови кодекси нису били довољно дистрибуирани на Косову. Такође је УНМИК, прави покретач ових закона, био изненађујуће пасиван да обавести како судије, тако и тужиоце, као и широку јавност о честим и опсежним законским и практичним променама, о којима ови кодекси говоре. Чак и да су обуке за судије и тужиоце биле организоване, постојао је приметан недостатак адекватног, организованог настојања од стране УНМИК-а да припреми судије и тужиоце за практично спровођење тих закона.

Други проблем који се односио на нове законске прописе је да они нису покривали све аспекте југословенског кривичног система, који је после објављивања кодекса, престао да важи. Пример за то тиче се захтева и процедура за смештање ментално неспособних починилаца кривичних дела и починилаца кривичних дела са умањеним менталним способностима на принудно психијатријско лечење, које се регулише посебним законом. Пошто такав посебан закон још увек није објављен, тренутно не постоји законска основа да се категорије ових наведених лица притварају.

Док нови Одредбени Кривични Кодекс о Процедури предвиђа оснивање специјалне судске полиције која ће предузети одређене задатке истраге под непосредним надгледањем надлежног јавног истражитеља, до сада, нису постојали довољно ефикасни покушаји да се формира таква судска полиција, нити у току деветомесечног *vacatio legis* периода, нити у четворомесечном периоду по ступању закона на снагу. Такође, не постоји довољан број тужилаца, нити одговарајућих капацитета да се адекватно примене значајне реформе у фази истраживања, које нови законик прописује.

Док су горе поменути кривични закони усмерени да, барем, унесу потребну реформу у кривични законски систем на Косову, ово се, на жалост, не може применити на друге делове ионако оскудног правног система.

Не постоји постојећи правни оквир који би гарантовао свакој особи, чија су права нарушена од стране јавних органа власти, да сматра државу одговорном и прибави адекватну надокнаду.

У исто време, не постоји још увек закон који се односи на додељивање права надокнаде особама које су биле жртве насилних злочина. Пошто те особе нису ратни инвалиди, а злочини против њих се не могу повезати са конфликтом из 1999. године, УНМИК Одредба број 2000/66 од 21. децембра 2000. године о

Бенефицијама за ратне инвалиде и најближе сроднике погинулих од последица оружаног сукоба на Косову, не може се применити на та лица. Пошто се у току периода који покрива овај извештај могао видети, са жаљењем, зналајан број насилних злочина, од непроцењиве је важности да се особама које су биле жртве таквих злочина пружи адекватна финансијска помоћ. У фебруару и почетком марта 2004. године, Омбудсперсон је истакао то питање са тадашњим Специјалним изаслаником Генералног Секретара и Председником Скупштине Косова. До сада, на његово писмо није било одговора. Крајем марта 2004. године, после насилних нереда почињених против многих становника Косова од 17. до 20. марта 2004. године, Омбудсперсон је поново истакао то питање са Председником Скупштине Косова, нагласивши да у светлу тих догађаја, ово питање је добило на значају и хитности решавања. До сада, он није примио никакав одговор на било који од његових дописа.

Истовремено, приближно око 10 000 Срба, чије власништво је било оштећено после доласка УНМИК-а и КФОР-а на Косово 1999. године, повело је грађанске парнице за надокнаду пред судовима Косова. Српска штампа је проценила да се може очекивати још око 20 - 50 000 таквих парница у скорој будућности. Међутим, у многим случајевима, у којима такве особе намеравају да поведу парнице пред судовима, прописани рокови за подношење таквих захтева су сада истекли, или истичу у блиској будућности. У овим и другим случајевима грађанских парница, подносиоци тужби су често бивали спречени да дођу до надлежних судова на Косову раније, с обзиром да су били приморани да напусте своје домове после конфликта. У том времену, судови на Косову су били прекинули са радом на неко време, и нису званично настављали са радом по неколико месеци, или у неким случајевима, и са закашњењем од годину дана. Од завршетка конфликта, безбедносна ситуација на Косову је спречила значајан број таквих особа да дођу у надлежне судове. Имајући то на уму, Омбудсперсон је написао допис Вршиоцу дужности Специјалног изасланика Генералног Секретара почетком јуна 2004. године, у којем га је упитао да ли постоји неко решење којим би ова група људи могла још увек да потражује своје захтеве, упркос чињеници да је прописани рок истекао, или убрзо истиче. Омбудсперсон је подвукао да садашња ситуација може да покрене питања у вези са правима људи да имају приступ судовима према Члану 6 Европске конвенције о људским правима. До дана овог извештаја, није било одговора на дати допис.

Догађаји у марту 2004. године, изнели су на светло дана други недостатак у оквиру правног система на Косову, а то је да и даље није било покушаја да се уради наТДП закона који би штитио културну, историјску и природну баштину на Косову. У мају, 2004. године, Омбудсперсон је истакао то питање са Премијером Косова, и хитно затражио од њега да осигура израду наТДПа таквог закона, да би се културном и свеукупном идентитету Косова посветио значај који заслужује.

Остали примери закона, који треба да осигурају адекватан ниво заштите људских права, а који још увек не постоје на Косову, су општи закон који се односи на третман особа поремећеног ума, и адекватан закон о јавном окупљању који је сагласан праву мирољубивог окупљања у оквиру Члана 11 Европске конвенције о људским правима

Међутим, наведени примери нису једини који означавају хаотичну правну ситуацију која постоји, данас, на Косову. Један од специфичних проблема у покрајини је следећи: УНМИК, као сурогат државе, није до сада успео да осигура

да документа која издаје, имају потпун ауторитет и пуноважност изван територије Косова. Од Владе је захтевано да пружи становништву, уз помоћ свих законских средстава, могућност да се креће ван граница. Пошто УНМИК није постигао тај циљ, из било ког разлога, то је створило апсурдну ситуацију у којој паралелне српске административне канцеларије, које УНМИК не признаје, испуњавају дужност УНМИК-а издајући становницима Косова документа која су важећа на територији Србије и других земаља у региону. Један од сликовитих примера је издавање возачких дозвола. Особе које желе да обиђу рођаке у Србији, укључујући већинско албанско становништво на југу Србије, су приморане, стога, да посете паралелне српске канцеларије, које им обезбеђују одговарајућа документа. У многим случајевима, ови појединци постају жртве таквих дуплих стандарда, и кажњавају се у косовским судовима због поседовања таквих возачких дозвола на територији Косова. То ствара ситуацију у којој УНМИК, као сурогат државе на Косову, кажњава одређене појединце за сопствене слабости.

Нема демократског друштва које може да функционише без ефикасног и транспарентног правног система. Ситуација, онако како стоји данас, постаје озбиљна препрека за адекватну администрацију владавине права на Косову.

Правосуђе на Косову

Имајући у виду правосуђе на Косову, мора се подвући да упркос извесном напретку, проблеми истакнути у Трећем Годишњем Извештају нису значајно побољшани у току овог периода извештавања, тако да је локално правосуђе још далеко од достизања нивоа на којем се оно може сматрати чврстим ослоном заштити људских права.

С обзиром на претходно поменуто недемократску УНМИК структуру, тешко је причати о независном правосуђу на Косову. Судска администрација је, још увек, у потпуности у рукама извршне власти. Док је Специјални изасланик Генералног Секретара одговоран за постављање и смењивање судија и судских истражитеља, садашња администрација судова је постављена од стране Судског административног Одељења, које је део Министарства јавних послова. Сва питања која се баве судским ресурсима и платама, не само особља судова, већ такође и судија до извесне границе, препуштена су извршној власти. Међународне и локалне извршне власти, стога, имају претерану и нездраву количину утицаја на локално правосуђе, тако да је из тог истог разлога, постојање независног судства још увек у питању.

Као што је Председник Врховног Суда на Косову навео, судски систем наставља да трпи последице, најмање, три главна проблема: недостатак одговарајућег законодавства у вези судске администрације, непостојање доследне праксе за избор и процене професионалних судија и ниске плате локалних судија. Немогуће је за правосуђе на Косову да увек ради на независан и непристрасан начин, посебно у односу на количину притиска, под који су они често стављени од стране учесника у судским процесима, или од трећих лица. Други проблем који Председник Врховног Суда није поменуо је чињеница да припадници мањинских заједница, и даље, нису довољно присутни у правосуђу.

Континуирано постојање српских паралелних судова омета, и даље, већ несавршену слику функционисања правосуђа на Косову. Њихове пресуде су неважеће у покрајини, која је, иначе, под службеном управом УНМИК структура.

Међутим, у општинама северно од Митровице, које сачињава већинско српско становништво, судови постављени од стране УНМИК-а, још увек не функционишу на одговарајући начин, тако да становници тих области често немају другог избора осим да предају своје предмете паралелним судовима. Ово учвршћује претходно описану ситуацију, и узрокује приличну конфузију, највише у оквиру српске заједнице. Када се говори о регуларним судовима, још увек постоји велика неравнотежа у вези са приливом случајева, који се разматрају на сваком суду. Док општински судови, нарочито у главним градовима Косова, и до извесне границе регионални судови, настављају да трпе последице хроничног недостатка особља, које би се бавило значајно нагомиланим бројем случајева, судови у мањим местима често имају мало посла. Из необјашњивих разлога, процедуре за постављање судија и судских прогонитеља су претерано дуге, често до годину дана, и дуже.

Чак да постоји довољан број судија у одређеном суду, не постоје судије заменици у случајевима када из непредвидљивих разлога, судија више није у могућности да обавља функције. После смрти судије Врховног суда пре две године, који је претежно био одговоран за случајеве административног конфликта и административну ћутњу, прошло је доста времена да се пронађе решење, што је разлог зашто данас постоји такав огроман број нагомиланих случајева у изводима Врховног суда.

У случајевима, где су регионални судови вратили случајеве назад општинским судовима на поновно разматрање, овај недостатак судија, такође, ствара проблем непристрасности, пошто се случајеви поново разматрају од стране истог судије, који је већ учествовао у изрицању прво донете пресуде. То постаје уобичајена пракса у судовима на Косову, и поставља озбиљна питања у вези поштених принципа у суђењу, које садржи Члан 6 Европске конвенције за људска права.

У појединим случајевима, дужина судских поступака пред многим општинским судовима и неким регионалним судовима је, и даље, претерана, па је нагомилавање случајева стално присутно. У кривичним случајевима, то значи да се време који оптужени проводи у притвору такође продужава, упркос међународно признатом законском принципу, према којем се мора посветити посебна пажња случајевима у којима је оптужени задржан у притвору. Истовремено, не постоји важећи правни лек који омогућава заштитне или надокнађујуће олакшице лицима која су погођена кашњењима у судским поступцима, супротно праву на ефективан правни лек, који је гарантован Чланом 13. Европске конвенције о људским правима.

Проблем присутан у самим судским процесима је недостатак експерата, који би могли пружити форензичке доказе пред судовима. Разумно је да само мали број особа изражава вољу да раде као судски експерти, нарочито имајући у виду чињеницу да су њихове услуге веома слабо плаћене.

Много је учесталије да се судске пресуде доносе са закашњењем, него на време. Док се број судских службеника повећава, то још увек није довољно да осигура неометано извршавање судских пресуда.

Међутим, успех судских пресуда не зависи само од надлежних судија и судске администрације. Приватне банке обично одбијају да дозволе судовима приступ банковном иметку појединаца, нити дозвољавају блокирање рачуна као

привремене мере. У светлу таквог дрског одбијања да сарађују, не постоји јасан законски механизам који би могао да принуди банке да сарађују са судовима.

У појединим случајевима, имовина је под администрацијом Косовске агенције за поверилаштво (КТА), тела које је образовао УНМИК да управља бившом друштвеном имовином. Суд, само тада, може да одреди извршење пресуде о тој имовини у корист приватног лица, које се на суду сматра законским власником имовине, уколико је КТА сагласна са овим, чак и у случајевима где су коначне судске пресуде донете пре оснивања КТА. Успех спровођења судских одлука у таквим случајевима, стога, зависи од једног административног тела, које поново поставља озбиљна питања у вези са независношћу правосуђа на Косову и заштитом права људи пред судом.

Други сукобљавајући проблем у вези са извршавањем кривичних казни је чињеница да нема довољно простора у постојећим затворима и центрима за притварање да се сместе све особе које су лишене слободе судском пресудом. То доводи до ситуације у којој многи појединци, посебно они који су осуђени на релативно кратке затворске казне, уопште не иду у затвор. На тај начин, често постоји реална могућност да одређена кривична дела остају некажњена, што слаби веродостојност и ауторитет правосуђа, и ставља у опасност ефективност владавине закона на Косову.

Већ је пета година од како је УНМИК прихватио контролу над правосуђем на Косову, а да судска администрација, још увек, не функционише на начин на који би требало.

Непримереност механизма заштите људских права на Косову и улога Омбудсперсона

Имајући у виду чињеницу да је заштита људских права изричито поменута у Уставном Оквиру за Привремену Самоуправу на Косову, и да је прокламована УНМИК Одредбом број 2001/9 од 15. маја 2001. године, као и чињеницу да је заштита људских права била један од разлога што је Савет Безбедности усвојио Резолуцију 1244, 1999. године, до данас не постоје одговарајући правни механизми на Косову који би гарантовали заштиту људских права у пракси.

Један од проблема је недостатак информација у широј јавности, о инструментима заштите међународних људских права, наведених у Уставном Оквиру. То су Универзална Декларација о људским правима, Европска Конвенција о заштити људских права и основних слобода са протоколима (ЕЦХР), као и Међународни Споразум о грађанским и политичким правима и протоколима, Конвенција о укидању свих облика расне дискриминације, Конвенција о укидању свих облика дискриминације жена, Конвенција о правима детета, Европска Повеља о регионалним језицима и језицима мањина, као и Оквир Конвенције за заштиту националних мањина Савета Европе.

Упркос чињеници да су у Поглављу 3.2 Уставног Оквира ови документи о људским правима били директно примењивани на Косову преко три године, општа јавност није упозната са овом чињеницом због тога што ови инструменти нису још увек објављени и дистрибуирани на сва три званична језика Косова, нарочито на албанском и српском језику. Такође, већина судија, тужилаца као и мноштво правника, и даље нису у потпуности упознати, чак ни са постојањем

ових конвенција, а њихова практична примена у оквиру косовског правног система, и даље, остаје само мит. У мају 2004. године, Омбудсперсон је покренуо ово питање у свом допису Премијеру Косова, наглашавајући му важност давања највишег приоритета објављивању и дистрибуцији горе поменутих међународних споразума.

Са друге стране, надлежност локалних судова, која у демократским системима представља основну гаранцију грађанских права, је ограничена УНМИК-овим Одредбама у појединим важним областима. Веома битан пример овога представљају жалбе особа, које су биле власници или носиоци станарског права пре 24. маја 1999. године, а које сада не уживају право поседовања над некретнинама, у случајевима у којим пренос својине није био добровољан. Таква питања су у искључивој надлежности УН Управе за стамбена питања и имовину (ХПД). Судови, који би требало да представљају главни ослонац заштите таквих права су, сходно томе, у приличној мери лишени преузимања такве улоге на Косову, и то у сфери од нарочите важности у погледу основне заштите људских права.

Друга препрека у успостављању функционалног механизма за заштиту људских права на Косову је чињеница да у случајевима подносилаца жалби, који желе да обелодане случајеве кршења људских права против УНМИК-а као институције, као и по питању њихове имовине, фондова и заоставштине, одлуке судова бивају спречене због потпуног имунитета који УНМИК сам по себи ужива. Како је такав имунитет, који уживају међународне организације потребан да би се осигурало њихово ефикасно функционисање, овај општи принцип треба да се примењује на различите начине сходно околностима које преовлађују на Косову, где УНМИК испуњава функцију сурогата државе. Нигде у свету не постоји случај да демократска држава која функционише у складу са владавином закона, додељује себи имунитет од било какве административне, грађанске и кривичне одговорности. Исто ово се односи и на КФОР.

Према Одељку 3 УНМИК Уредбе број 2000/47, Специјални изасланик Генералног Секретара, његови заменици, као и други високи УНМИК званичници имају имунитет од локалне судске надлежности у погледу било каквих кривичних дела које би извршили на територији Косова, док остатак УНМИК особља, како локалног, тако и интернационалног, има имунитет у односу на било какав правни процес у погледу изговорених речи, и било каквих дела која почине у опсегу свог званичног деловања. Иако чланови особља могу да се одрекну имунитета, такви случајеви одбацивања се одвијају по сопственој савести. Омбудсперсон је нарочито скренуо пажњу на проблем имунитета УНМИК институције, као и УНМИК особља у свом Извештају број 1, издатом у априлу 2001. године, у којем се сматра да се, из наведених разлога, обезбеђивање имунитета УНМИК-у и КФОР-у, сматра некомпатибилним са међународним стандардима за људска права. У јуну 2001. године, тадашњи Специјални изасланик Генералног Секретара одговорио је на овај извештај, уз опажање да његова канцеларија активно разматра питања покренута овим извештајем, као и да ће он покренути даље консултације у Главном седишту Уједињених Нација, пре него што одговори на овај извештај. До дана овог извештавања, није било одговора на ово питање.

Овакав имунитет доводи до извесне неодговорности УНМИК-а, с обзиром да УН сам по себи не предвиђа одговарајуће интерне мере заштите у погледу осигуравања легалитета таквих поступака. Чак и ако се подигну оптужбе које се

тичу извршења кривичних дела, нарочито против чланова УНМИК-а, а не само чланова УНМИК Полиције, локални органи гоњења нису у могућности да истражују, нити постоје независна тела која би била компетентна да преузму овај задатак. У данашње време, ниједан важећи механизам на Косову није способан да обезбеди ефективну и одговарајућу истрагу у оваквим случајевима, пошто УНМИК полицијски истражитељи нису, по самој природи свог посла, у могућности да спроводе потпуно независне истраге, и због тога нису чак ни довољни, како би се обезбедио минимални ниво усклађености са међународним стандардима. Поред тога, такве истраге се не воде да би се привела правди особа за коју се сумња да је извршила кривично дело, већ је истрага усмерена само на покретање дисциплинских поступака против одређеног припадника полиције.

У исто време, потпуно је немогуће да се УНМИК-ово локално особље жали на УНМИК-ове одлуке по питању њиховог запослења пред судовима на Косову. Ове особе, према томе, не подлежу правној заштити у споровима око запослења. Исто важи и за чланове цивилне службе који желе да покрену спорове против ПИСГ-а. Према Одељку 11.1 УНМИК Одредбе 2001/36 о Цивилној Служби Косова, члан цивилне службе који је оштећен одлуком надлежних власти које га запошљавају, може да се жали на такву одлуку Независном надзорном одбору Косова, који представља независно одељење, и налази се у оквиру Министарства јавних служби. Иако је УНМИК Одредба ступила на снагу децембра 2001. године, такав одбор још увек није основан. У оваквим околностима, не постоји орган за жалбе за цивилне службенике.

У случајевима у којима су становници Косова постали жртве нарушавања људских права од стране УНМИК-а као таквог, или његових запослених, не постоји, према томе, независно тело судског карактера које би могло интервенисати, или уз помоћ којег би ове особе могле добити неку врсту накнаде за нанету штету или повреду. Иако локални судови на Косову не могу да испитају правну заснованост поступака УНМИК-а, требало би да постоји некакав специјални трибунал који би, макар, обезбедио могућност судске процене о поступцима УНМИК-а, који погађају права локалних субјеката или радна права УНМИК локалног особља. Одељак 7 УНМИК Одредбе 2000/47, који осмишљава оснивање Комисије за жалбе да би се регулисали одређени захтеви од стране трећих лица у вези са губитком имовине или штетом која је настала или је директно изазвана од стране УНМИК-а или његових запослених, мада не обезбеђује адекватне механизме за вођење независних, ефективних и одговарајућих истрага о ваљаности таквих тврдњи, због свега тога је прилично ограничен у својој примени. Исто се односи на КФОР Комисију за жалбе.

Ова ситуација уопштено ствара недоумицу, при чему ентитети који су на Косову да би помогли очувању људских права и владавине закона, сами по себи нису доступни појединцима, за које имају обавезу да их штите. Ово, такође, покреће питања која се тичу једног од важних фундаменталних права, а то је право на суд, које је осигурано у Члану 6. Параграфа 1 Европске конвенције о људским правима, која предвиђа да у одређивању својих грађанских права и обавеза, свако има право на поштено суђење пред трибуналом успостављеним законом. Последице насилних догађаја у марту су, драстично, нагласиле практичне последице ове дилеме, с обзиром да се чини да нема никаквог начина помоћу којег би особе које су претрпеле штету током ових догађаја могле да сматрају УНМИК, као сурогат државе, одговорним, нарочито за безбедност и јавни ред. Ова ситуација је неодржива и искључује било какву могућност позивања на закон,

на пример, још увек важећи југословенски Закон о облигацијама. По том закону, власти су одговорне за одређене нанете штете и повреде, изазване, између осталог, насилним демонстрацијама, све дотле док се не открију организатори демонстрација или починиоци датих злочина. Таквим законима је ускраћен учинак, ако структуре које извршавају државну власт на Косову имају потпуни имунитет пред локалним судовима.

Иако Омбудсперсон није надлежан да истражује жалбе против КФОР-а, он је тренутно једини легалан инструмент који сачињава механизам за заштиту људских права. Он има надлежност да надгледа, како рад УНМИК Администрације, тако и локална привремена владајућа тела, али и даље су присутне многе практичне и правне препреке које га спречавају у извршавању свог мандата на најбољи могући начин.

Једна од ових препрека је изразити недостатак адекватне сарадње УНМИК-а са Институцијом Омбудсперсона, и то не само у случајевима који укључују УНМИК Полицију. Иако није било побољшања у овој сарадњи, нарочито од избијања насилних сукоба у марту 2004. године, УНМИК пракса у таквим случајевима је, и даље, далеко од усаглашености са Одељком 4.7 УНМИК Одредбе о успостављању институције Омбудсперсона, која одређује да су привремена цивилна администрација или било која одговарајућа централна или локална институција обавезне да сарађују са Омбудсперсоном, тако што ће му достављати одговарајуће информације, документа и досијеа.

Приступ досијеима може бити одбијен само ако то лично учини Специјални изасланик Генералног Секретара, и то само ако достави Омбудсперсону разлоге за овакав поступак у писаној форми. Према томе, другим УНМИК властима није дозвољено да задржавају било каква документа од Омбудсперсона и његовог особља, што често није познато УНМИК службеницима, а нарочито припадницима УНМИК Полиције. Било је неколико случајева током овог периода извештавања, у којима су припадници УНМИК Полиције упорно одбијали приступ одређеним досијеима - пракса која је ефективно спречила истражне поступке у одређеним случајевима. Са друге стране, Специјални изасланик Генералног Секретара је, у једном случају, одбио да обезбеди приступ полицијском досијеу из разлога безбедности, док у другим случајевима уопште није одговарао, упркос експлицитним захтевима од стране Омбудсперсона.

У погледу разних жалби и оптужби против Привремених Установа Самоуправе на Косову (ПИСГ), Омбудсперсон се суочио са два главна проблема: један је чињеница да Омбудсперсон нема на располагању никакав правни лек, нити може учествовати у судским процедурама, чак ни као трећа страна. Други проблем је често испољен недостатак адекватне подршке од стране УНМИК власти, када локалне структуре не реагују на захтеве, укључујући и захтеве за разне интервенције или препоруке Омбудсперсона.

Немогућност да Омбудсперсон покрене, или узме учешће на суду или другим правним процедурама, делимично потиче како из пукотина УНМИК Одредбе о успостављању институције Омбудсперсона, тако и из слабости својствених правном оквиру који је тренутно на снази на Косову, и нарочито из недостатка Уставног Већа или Уставног Суда. Иако Омбудсперсон може да покрене одређена питања у извештају и може да препоручи Специјалном изасланику Генералног Секретара да промени начин на који се неки закон спроводи, он не може

директно, правним средствима, започети било какву процедуру како би се осигурала промена незаконите ситуације.

У погледу недостатка адекватне подршке УНМИК Администрације, која се тиче локалне владе и административних тела, важно је нагласити да је таква подршка веома потребна у ситуацијама у којима су све институције ПИСГ-а, и даље, под општим надзором Специјалног изасланика Генералног Секретара, који на основу Резолуције Савета Безбедности 1244 има крајњу одговорност за све њихове поступке, и истовремено је одговоран за заштиту и прокламовање људских права.

На жалост, случајеви у којима локалне институције не реагују на поступке Омбудсперсона, или када је њихова реакција далеко од задовољавајуће, дешавају се и даље веома често. Иако је УНМИК увек информисан о поступцима Омбудсперсона или његовим захтевима који се тичу ствари у директној надлежности ПИСГ-а, УНМИК веома често пропушта да предузме било какве очигледне мере, којима би подржао Омбудсперсона у датим случајевима.

Све док УНМИК не одговара на питања које је Омбудсперсон покренуо, и док не успева да ефективно осигура да локалне институције под својом надлежношћу реагују на начин адекватан корацима које је Омбудсперсон предузео, ефективност институције Омбудсперсона као механизма за заштиту људских права ће, у приличној мери, бити ограничена. Таква сарадња је нарочито важна на Косову, које, за разлику од других места није опремљено било којим законским инструментом на довољно јак начин да осигура усклађеност поступака својих власти са стандардима у области људских права.

И даље је много институција у којима се Омбудсперсонови захтеви или игноришу, или повратно добијају незадовољавајући одговори. У таквим случајевима, Омбудсперсон се не устеже ни од једног правног механизма како би реаговао на ово занемаривање од стране УНМИК-а и ПИСГ-а. Да ли ће се његове препоруке упућене Специјалном изасланику Генералног Секретара усвојити или узети у разматрање, зависи у великој мери од дискреционог права Специјалног изасланика. Од како се извештај поднесе, више не постоји форум за било какву даљу правну дебату - ако Специјални изасланик Генералног Секретара одлучи да не следи Омбудсперсонове препоруке, тако да обе стране остају на супротстављеним позицијама, на тај начин, до решења се не долази.

У тим случајевима, не постоји више законодавно тело коме се може дати на разматрање ова разлика у мишљењима. За разлику од Босне и Херцеговине, на Косову још увек није успостављено Веће за људска права или слично тело које би имало компетенцију да прокламује правно обавезујуће одлуке у вези људских права. У исто време, док је Србија и Црна Гора већ ратификовала Европску конвенцију о људским правима, механизми за заштиту на основу Конвенције се, још увек, не примењују на Косову. Како УНМИК није део Европске Конвенције о људским правима нити других система међународних конвенција, становници Косова су тиме лишени ових међународних механизма за заштиту људских права, који су недавно уведени становницима Србије и Црне Горе. Да би се поправила ситуација заштите људских права на Косову, која се спомиње у Омбудсперсоновом Трећем Годишњем Извештају као нека врста „црне рупе за људска права“ у Европи, Савет Европе је, охрабрен од стране Омбудсперсона, покренуо дискусије са УНМИК-ом на тему како да се Косово стави под заштиту међународних механизма за заштиту људских права.

Изгледа да су овакве дискусије биле успешне у појединим аспектима, барем у вези Оквира Конвенције за заштиту националних мањина Савета Европе, као и Конвенцији против злостављања и других окрутности, нехуманог или понижавајућег третмана или кажњавања. Постоје очекивања да ће УНМИК и Савет Европе ускоро да потпишу технички споразум, по којем ће УНМИК предузети одговорност у складу са принципима садржаним у овим законским инструментима, међутим, без тога да постане потписник ових конвенција. У свим прикладним ситуацијама, овакве одговорности ће, такође, покрити поступке ПИГС-а. То ће бити значајан корак ка побољшању заштите људских права на Косову

Ситуација са неАлбанским заједницама на Косову

Најтемељнији од стандарда који треба да се уведе на Косову је гарантовано право члановима мањинских заједница на Косову да живе, путују и раде слободно на територији целог Косова, другим речима, право да живе нормалним достојанственим животом у мирним и неузнемиравајућим условима.

Чак и пре насилних нереда у марту 2004. године према члановима неалбанских заједница, животни услови у заједницама Срба, Рома, Ашкалија, Египћана, Бошњака и Горанаца били су изразито тешки, у већој или мањој мери, зависно од сваке заједнице.

Од конфликта 1999. године, није било могуће за чланове одређених неалбанских заједница, посебно српских и ромских заједница, да се крећу слободно на Косову. Уместо тога, они су остајали везани за своје куће, ослањајући се највише на оружану пратњу приликом повремених посета другим местима на Косову, настањеним мањинским етничким заједницама, или до административне границе са Србијом.

Ограниченост кретања наведених особа у поједине области има далекосежне практичне последице, као што је изразито смањен приступ запошљавању, школовању и свим другим важним аспектима нормалног живота. У исто време, српске енклаве често немају довољно средстава комуникације - уобичајени облици комуникације, као што је поштанска служба, или телефонске линије, често не постоје или су у прекиду.

Незапосленост на Косову је, глобално, веома висока, али у областима насељеним становницима неалбанских заједница, незапосленост достиже 70 - 80 % . Присуство неалбанских заједница у косовским јавним службама је далеко од задовољавајућег нивоа. У многим случајевима је исто тако немогуће за особе мањинских етничких заједница, посебно ако су пољопривредници, да обављају било коју производну делатност, највише због тога што су велики делови њиховог имања за обрађивање неприступачни или заузети од стране албанских комшија. Уколико се нека добра и производе, не постоји приступ пијацама, на и ван Косова.

Током последњих неколико година, Министарство образовања, науке и технологије Косова је започело са остваривањем образовних реформи, са циљем да прилагоди школски систем на Косову образовним стандардима већине европских земаља. На жалост, ове реформе нису укључиле специфичне интересе неалбанских заједница које говоре словенске језике. Такође, постоји потпуно

непоштовање за процесе образовних реформи у Србији и Црној Гори, Босни и Херцеговини и БЈР Македонији. У складу са таквом ситуацијом, деца појединих заједница, посебно значајан број деце заједница Бошњака и Горанаца, већ су изгубила целу школску 2003/2004. годину. Она су само могла да надокнаде пропуст у школовању похађањем убрзаних курсева у току летњих распуста. То је било донедавно тако, и захваљујући у великој мери Омбудсперсону и УНМИК-у, Министарство за образовање, науку и технологију је започело да контактира слична министарства у оближњим земљама, по питању постизања споразума у датој области.

Приступ чланова неалбанских заједница судовима или било којим облицима правне заштите остаје озбиљно ограничен. У одређеним општинама, лица која желе да посете оближњи суд, треба да се ослоне на локалну УНМИК Месну канцеларију, која пружа помоћ у контактирању локалне полицијске станице која обезбеђује превоз. У осталим општинама, УНМИК Одељење за правду је увело судске канцеларије за везу. У етничко подељеном граду Митровици, сви судови се налазе у северном, већинско српском делу града. УНМИК Полиција користи комби возило да превози судске странке и сведоке од јужног дела града до судница на северу.

Иако српски језик остаје као један од три званична језика на Косову, у пракси, он је скоро потпуно одсутан из јавног живота. Упркос томе што Уставни Оквир осигурава званичну употребу оба језика, албанског и српског, централна влада Косова, као и неке општине, до сада, нису следили овакве одредбе на захтевани начин. Комуникација између различитих централних владиних тела и општина насељеним већински или искључиво Србима, обавља се потпуно на албанском, што чини комуникацију између ових тела отежаном, ако не и безнадежном. Омбудсперсон је истакао то питање са Премијером Косова неколико пута на почетку марта, и у мају 2004. године. Он је од њега затражио да осигура да одговарајуће одредбе Уставног Оквира буду примењене без икаквог одлагања. Канцеларија Премијера је одговорила и нагласила да оба нивоа ПИСГ-а, локални и централни, поштују и остварују значајне одредбе из Уставног Оквира, и да упркос малим платама у јавном сектору, радне јединице за превоз раде на редовној основи. Као да је постојала намера да се потврди запажање Омбудсперсона, међутим, овај допис је био написан само на албанском језику.

У марту, 2004. године, више или мање скривена дискриминација и поједини чиновници насиља према члановима неалбанских заједница, посебно Срба, који су одлучили да остану на Косову после конфликта 1999. године, преокренула се у бруталну експлозију насиља против скоро свакога ко није Албанац.

Главне жртве ових напада су били чланови заједница Срба, Рома, Ашкалија и Египћана – у самом Вучитрну, око педесет породица Ашкалија биле су приморане да напусте своје домове, и углавном, и даље бораве у француској КФОР бази. У изолованим инцидентима, Срби су брутално линчовани од стране хистеричне и разјарене масе. Албанцима који су одбили да учествују у масовном уништавању имовине, црква и објеката јавних служби је прећено.

Према Извештају о УНМИК-у, издатом од стране Специјалног изасланика Генералног Секретара од 30. априла, 2004. године, овај погром је била организована, широко распрострањена и циљана кампања. Имовина и цркве су биле разорене, јавни објекти као школе и медицинске клинике су биле уништене,

заједнице људи су биле опкољене и под претњама, а становници ових заједница су приморавани да на силу напусте своје домове. Области мањинских заједница су биле циљано нападнуте, са поруком да мањинске заједнице и повратници нису добродошли на Косово. Генерални Секретар је видео то као циљано настојање да се истерају косовски Срби и чланови заједница Рома и Ашкалија, и уништи друштвени миље њихове егзистенције на Косову. Такође, то је показало недостатак преданости, међу огромним деловима популације косовских Албанаца, ка стварању мулти-етничког друштва на Косову.

Закључак до кога је дошао Генерални Секретар УН-а поводом мартовских догађаја, подржан је од великог број особа на и изван територије Косова, као и од Омбудсперсона лично, поготово због тога што су ти догађаји представљали ништа мање него организован покушај да се спроведе етничко чишћење у деловима Косова.

После насиља, залагање локалних политичара да обнове порушене зграде нису, до сада, водиле ка очекиваним видним резултатима. Остаје да се види како и када ће се та обећања испунити, и да ли ће се починиоци насилних злочина од марта 2004. године довести пред лице правде. До овог времена, око 2 000 људи је и даље расељено. Можемо само да се надамо да ће они моћи да се врате својим кућама пре зиме.

Супротно оном што је претходило мартовским догађајима, постало је очигледно тешко да се пронађе било какав изговор да постоји разумна могућност да се на Косову у доследној будућности гради реално мулти-етничко друштво. Посебно су Срби у многим местима поново приморани да затраже наоружану пратњу, уколико желе да путују изван својих насеља.

Необјашљиво је да је пре, и чак после мартовских догађаја, КФОР одлучио да уклони контролне пунктове у одређеним селима већински насељеним Србима, услед протеста локалних становника. У јануару 2004. године, Омбудсперсон је упитао надлежне КФОР органе за разлоге уклањања контролних пунктова. КФОР-ов Правни саветник је одговорио у име КФОР Команданта, наводећи да је одлука КФОР-а била заснована, посебно, на побољшањима безбедносне ситуације на територији Косова. Само два месеца касније, насилни нереди у марту 2004. године су показали да оваква разматрања нису потпуно одговарала реалности.

Нешто мало више од два месеца после мартовског насиља, шведски КФОР је одлучио да уклони контролни пункт на улазу у српско село Грачаница. Два дана касније, у поноћ су ушла кола у Грачаницу. Два лица су изашла из возила и отворила ватру на групу српских средњошколаца, и тако убила шеснаестогодишњег Србина. Овај инцидент је поново потврдио да КФОР-ова процена безбедносне ситуације није нужно тачна.

Наведено је само неколико примера проблема који се настављају, и са којима се суочавају припадници неалбанских заједница на Косову. Таква ситуација не би требало да се толерише од стране међународно присутних снага на Косову, као ни косовских лидера, који треба да се посвете отворено и раде ефикасно, не само вербално, на осигуравању заштите људских права свих становника Косова, посебно људи који су припадници мањинских етничких заједница у покрајини.

Ситуација са расељеним лицима унутар и ван Косова

У току периода извештавања, увећан, мада још увек мали број расељених лица се вратио на Косово. Разлози за то, на које је Омбудсперсон често указивао у јавним саопштењима, као и у Трећем годишњем извештају, највише укључују недостатак безбедности, изразито неповољну економску ситуацију и чињеницу да коначни статус Косова није, још увек, решен. Истовремено, емиграција Срба и чланова других неалбанских заједница ван Косова се наставила, иако у смањеном обиму. Само током 2003. године, Комесаријат са избеглице Републике Србије је званично регистровао 600 особа које су напустиле Косово да би избегле у Србију.

Након насилних догађаја у марту 2004. године, ситуација је постала још тежа. Између 17. и 19. марта 2004. године, насеља у којима су били смештени доскорашњи повратници су, такође, била нападнута, и као што је то био случај у Белом Пољу, чак потпуно уништена.

Значајан број интерно расељених лица још увек живи на територији Косова, од завршетка косовског конфликта 1999. године. Насилни догађаји у марту 2004. године су значајно повећали њихов број. У току ових догађаја, више од 4 000 особа су биле принуђене да напусте своје домове, који су накнадно били спаљивани од стране разјарених маса. Сада, три месеца касније, око 2 000 таквих особа је још увек расејано и живе у бедним условима, већина њих у шаторима, школским зградама, чак и у камповима КФОР-а. Ниједан од ових објеката није имао намену смештаја тако великог броја људи у дужем временском периоду.

Омбудсперсон остаје активан на позицији разумевања судбине расељених лица са Косова избеглих у Србију, Црну Гору и БЈР Македонију. У току периода извештавања, он је обилазио кампове интерно расељених лица у региону Краљева, и имао је састанак са представницима расељених лица на територији Црне Горе, у Подгорици. Насупрот особама које су биле приморане да напусте Хрватску и Босну и Херцеговину, данас независне државе, особе које су дошле у Србију и Црну Гору са Косова немају статус избеглица, с обзиром да се на Косово још увек гледа као на саставни део територије Србије и Црне Горе. И поред тога, проблеми са којима се суочавају интерно расељене особе са Косова, као и њихови сународници из Хрватске и Босне и Херцеговине, у многим случајевима су веома слични. Омбудсперсон је истакао то питање са премијерима Србије и Црне Горе, као и током састанака са другим водећим политичарима оба ентитета. Нагласивши да је велики број расељених лица са Косова живео у веома сиромашним условима током скоро пет година дугог периода, он је код оба премијера инсистирао да сагледају да ли било могуће да се интерно расељеним лицима доделе одређена права и повластице, какве данас уживају избеглице. Омбудсперсон изражава мишљење да не постоји оправдана исприка да се обе категорије ових лица не третирају на исти начин.

У прилог овоме, расељена лица са Косова, која живе у Црној Гори, нису у могућности да учествују у изборима који се одржавају у Србији, иако се сматрају њеним држављанима. У погледу одржавања председничких избора у Србији средином јуна, Омбудсперсон је истакао то питање са Републичком изборном комисијом Србије и Саветом Европе. Неприхватљиво је да због политичких разлога и интерних проблема између два ентитета која сачињавају државни савез Србије и Црне Горе, интерно расељена лица са Косова, која тренутно бораве у Црној Гори, нису у могућности да искористе своје право о учешћу на изборима, што их лишава

једног од основних фундаменталних права које гарантују функционисање демократије.

Што се тиче избеглица са Косова у БЈР Македонији, њихов најзначајнији проблем је неповољан положај лица ромске етничке припадности, која су напустила Косово у току конфликта 1999. године. Према међународним организацијама које се баве људским правима, на територији БЈР Македоније тренутно борави око 2 500 Рома са Косова. По затварању највећег ромског кампа „Шуто Оризари“ у мају 2003. године, житељи тог кампа су били препуштени сами себи, без подршке локалних власти или међународних хуманитарних организација. У писму послатом премијеру БЈР Македоније у мају 2004. године, Омбудсперсон је покренуо то питање, и инсистирао код министра да сагледа да ли било могуће да се пронађе решење за те особе, или у сарадњи са међународним агенцијама за људска права, или путем преговора са трећим земљама.

По питању избеглица Рома и Ашкалија, који бораве у земљама западне Европе, владе неких од ових земаља, нарочито Белгије, Данске, Немачке, Норвешке, Шведске и Холандије, још увек намеравају да врате те људе на Косово. У јавном писму надлежним министрима ових земаља, Омбудсперсон се строго изјаснио против таквог корака, наглашавајући бедне услове у којима већина припадника етничких мањинских заједница живи на Косову, као и општу безбедносну ситуацију, посебно после насилних догађаја у марту 2004. године. Док се безбедносна ситуација значајније не поправи, и док се не уоче видни знаци побољшања косовске економије, државе које разматрају повратак чланова неалбанских етничких заједница на Косово би требало да преиспитају своје ставове.

Несумњиво, сва расељена лица, без обзира на њихову етничку припадност, имају права да се врате својим кућама и поседима на Косову. Власти и лидери Косова, заједно са међународном заједницом, под обавезом су да створе безбедне и одрживе услове за било ког становника Косова, који жели да настави живот на Косову. У исто време, све интерно расељене особе, које су из претходно наведених разлога биле подстакнуте да напусте Косово од 1999. године до данас, треба да имају слободан избор да ли желе да остану у областима у којима су тренутно настањене, или да се врате на Косово. Уколико ове особе одлуче да се не врате на Косово и остану у Србији или Црној Гори, тамошње власти би требало да створе неопходне услове за реализацију ове опције.

У Србији и Црној Гори посебно, велики број расељених лица представља тешко оптерећење за ионако ослабљену инфраструктуру и економију тих земаља. То је разлог зашто оваква ситуација налаже позив међународној заједници за темељито укључивање, да би се помогло овим земљама да се изборе са тим тешкоћама. Особе које су расељене у тим земљама имају исто право да живе нормалним животом као и сви други грађани, при чему је битно да локални и међународни центри моћи сарађују на реализацији такве обавезе коју имају према тим особама.

Нестале особе и недостатак истраге о тешким злочинима

На жалост, судбина хиљаде људи са Косова, који су нестали пре и у току конфликта на Косову 1999. године, или после доласка УНМИК-а и КФОР-а, је и даље неизвесна. Иако се у периоду регистрације таквих лица већ одвијала идентификација одређеног броја тела и људских остатака који су припадали тим

несталим особама, напредак по овом питању није задовољавајући. Исто то важи и за нерешене случајеве особа, углавном Срба и других припадника неалбанских заједница, који су нестали после доласка, прво КФОР-а, и касније УНМИК-а. Међународне власти на Косову, прво војне а онда цивилне, нису успеле да истраже ове случајеве како треба непосредно након нестанка ових особа. Са протицањем времена, постаће све теже и теже да се прикупе докази који потврдно указују на судбине таквих несталих особа.

Неуспех Полиције УНМИК-а да постигне одговарајуће резултате поводом истраге о тешким злочинима, који су се догодили од почетка присуства међународне заједнице на Косову, већ је био критикован у претходним извештајима, и ситуација се није поправила од тада, посебно у случајевима где су такви злочини указивали на политичку или етничку мотивисаност. У одређеним случајевима, жртве таквих злочина и њихове породице чекају на резултате полицијских истрага више од три године, а да често нису чак ни прописно информисане о било каквим новим детаљима напретка у истрази о дотичним случајевима. Као што је истакнуто у Трећем годишњем извештају, један од главних разлога за неуспех УНМИК Полиције да ефективно истражује тешке злочине, и даље су, честе и нагле смене истражног особља. Учестало позивање на недостатак сарадње са локалном заједницом и сведоцима не може да послужи као веродостојно уважавање ове неспособности органа полиције да постигну очекиване резултате истраге, посебно у случајевима када су у питању најтежи кривични злочини.

Имовинска права

Обезбеђивање имовинских права је, и даље, велики изазов. Многе особе на Косову не поштују имовинска права других - чињеница која је илустрована све већим бројем новоизграђених зграда и надоградњом већ постојећих стамбених објеката, без обзира на важећа грађевинска права која се примењују на Косову. Особе које су укључене у такве незаконите грађевинске активности не осећају се ни мало обавезнима да уважавају такве законе, и такво немарно непоштовање владавине закона, централни и градски органи власти не контролишу на адекватан начин. Веома често, локални судови су на сличан начин неодлучни да издају привремене наредбе да се прекине незаконита градња. Омбудсперсон је истакао тај проблем у писму премијеру у новембру 2003. године, и затражио од њега лично да предузме адекватне кораке, којима би се прекинуло тако отворено и видно дозвољено непоштовање постојећих закона о градњи.

После конфликта 1999. године, велики број етничких Албанаца незаконито је преузео у власништво земљишне поседе који припадају Србима и члановима других неалбанских заједница. Илегални поседници тренутно обрађују њихову земљу, не остављајући правим власницима никаву могућност да користе своја имовинска права. Ситуација је, чак, тежа код интерно расељених лица унутар и ван Косова, за које је њихова земља скоро изгубљена – они нити имају приступ поседима, нити ефективан начин да сазнају шта се догодило са њиховим власништвом.

Чак у случајевима где земљишни посед који припада особама неалбанске етничке припадности није илегално заузет, безбедносна ситуација на Косову често спречава власнике да имају приступ својим поседима. Хиљаде Срба и значајан број припадника других етничких заједница, стога, нису у могућности да обрађују сопствену земљу, јер то представља опасност по њихову безбедност и животе. У

многим случајевима, ово спречава људе да обрађују своја сопствена имања у потпуности, што у појединим областима обухвата 70 – 80 % обрадивог земљишта.

Незаконито запоседање станова и кућа још увек чини широко распрострањену праксу, упркос настојањима УНМИК-а да поврати људима ускраћено власништво. У новембру 1999. године, УНМИК је основао ХПД да би разматрао захтеве особа које су биле истински власници, поседници и законски носиоци станарског права пре 24. марта 1999. године. Од тада, ХПД је имао изразито тежак почетак узрокован хроничним мањковима средстава, лошим руковођењем и конфликтима између институција. После 2002. године, ситуација се поправила, али је видно да не постоје довољна финансијска средства да се запосли потребан број правника који би радили на решавању растућег броја случајева, а да се при том број жалби против ХПД-а није смањило. У многим случајевима, подносиоци жалби чекају да поврате власништво над својим поседима од три до пет година.

Највећи број поднетих жалби ХПД-у карактерише временска дужина поступака пред Комисијом ХПД-а за потраживања, значајна кашњења у саопштавању одлука од стране Комисије за жалбе и успореност или неефективно извршење таквих одлука.

Извршење одлука донетих од стране ХПД-а, често, касни из безбедоносних раслога. У многим случајевима, незаконити поседници станова или кућа који су били избачени из истих по одлуци ХПД-а, враћали су се касније да прете пуноважним власницима, или у најгорим примерима, палили или рушили станове или куће. УНМИК Одредба број 2000/60 о Потраживању стамбеног власништва и Правилник о процедури и евиденцији Управе за стамбено власништво и Комисије за потраживање стамбеног власништва не пружају задовољавајуће решење тог проблема. Очигледно, у току израде овог и других закона, који се тичу процедура пред ХПД-ом, УНМИК није предвидео да би извршење ХПД-ових одлука могло бити осујећено на такав незаконит начин.

Оваква неспособност да се ефикасно спроведу одлуке ХПД-а излаже опасности ефективност целокупног механизма враћања власништва пуноправним власницима. Тренутно, не полаже се пуно пажње овој неодрживој ситуацији, где тело УН-а, које је било посебно основано да поврати особама незаконито одузету имовину, није у последње три до четири године нимало нити адекватна финансијска средства, нити моћ да оствари почетна очекивања.

Што се тиче власништва чланова неалбанских заједница на Косову, насилни догађаји у марту 2004. године укључивали су систематско спаљивање и разарање кућа и поседа многих особа. Непосредно после тих догађаја, премијер и остали водећи политичари с Косова су јавно изјавили да ће се куће обновити у периоду од неколико месеци, да би се свим тим особама омогућио повратак у њихове домове, што је пре могуће. Сада, три месеца после мартовских догађаја, не постоји значајан напредак у погледу обнове тих домова. Наводно, процена оштећења се обавља без присуства пуноважних власника разорених поседа. С друге стране, не постоји важећи законски механизам упућивања жалби, којим би се овакве процене верификовале. У исто време, досадашње предузете процене оштећења разматрају само оштећења непокретне имовине. Помоћ везана за губитак или оштећења покретне имовине је веома ограничена, и није усмерила никакву пажњу на сваки појединачни случај. Све до сада, јавне власти на Косову не показују осећај за било каквом врстом законске обавезе према жртвама

догађаја у марту 2004. године, поводом њихових губитака. Надлежне власти склоне су да размотре да се догађаји у марту 2004. године могу приписати искључиво некој врсти *јаче силе*, тако да осећају искључиво обавезу да пруже одређене облике хуманитарне помоћи.

Ситуација са ментално неспособним особама

Од завршетка оружаног конфликта на Косову 1999. године, није се посветило много пажње положају ментално неспособних лица која живе на Косову. Тренутно, једина институција за ментално здравље на Косову је Клиника за ментално здравље при Универзитету у Приштини, која је институционално неспремна да прихвати прилив пацијената који се у њу доводе, и која не може да обезбеди услове за дуготрајно психијатријско лечење.

Ситуација је много тежа у случају починилаца кривичних дела који су ментално неспособни или са умањеним менталним способностима. Нови Одредбени Кривични Законик Косова, који је ступио на снагу априла 2004. године, не садржи никакве одредбе које се односе на то када и под којим околностима такви починиоци кривичних дела могу да буду смештени у институције менталног здравља. Уместо тога, Законик утврђује да ће се процедуре за изрицање принудног психијатријског лечења донети посебним законом. Међутим, такав закон није још увек објављен.

То ствара одређени јаз у законодавству, и такође, узрокује велику збрку. Услед недостатка нове одредбе у овој области, кривични судови на Косову настављају да примењују југословенски закон, који сада више није на снази. То ствара ситуацију у којој, да би се гарантовало подвргавање ментално некомпетентних починилаца кривичних дела и починилаца кривичних дела са умањеним способностима одговарајућем психијатријском лечењу, надлежне судије су приморане да издају неважеће судске налоге у складу са постојећим законом. Упркос поновљеним захтевима од стране УНМИК-а да нареду ослобађање ових незаконито притворених починилаца кривичних дела, судије се неразумно опиру да то учине, нарочито у случајевима где такви затвореници не показују никакве знакове опоравка.

Изузимајући проблем да њихово притварање нема основе у постојећем закону, већи број ментално неспособних починилаца кривичних дела и починилаца кривичних дела са умањеним способностима највише показују интересовање у вези практичних проблема везаних за њихово притварање. С обзиром на недостатак простора у Клиници за ментално здравље у Приштини, овакве особе чији је притвор у таквим институцијама одређен пресудом од стране појединих судова, за сада, не могу да буду примљени на лечење. Уместо тога, они се смештају у обичне затворе док чекају на пријем у Клинику за ментално здравље у Приштини, што се протеже и до неколико месеци. Сувишно је истаћи, да у обичним затворима недостају услови који омогућавају адекватно лечење таквих особа. Оваква пракса смештања починилаца кривичних дела у обичне затворе има негативне ефекте на успех њиховог лечења, и раније није виђена у оба претходно важећа југословенска закона, као ни у садашњем важећем Одредбеном Кривичном Законику Косова. Став УНМИК-овог Судског одељења је да Министарство здравља сноси одговорност за обезбеђивање одговарајућих капацитета за смештај особа, којима је судски изречено принудно лечење. Наводно, постоје планови од стране Министарства здравља да се сагради посебна

установа за интензивну негу која, међутим, не предвиђа смештај особа са потребама за дуготрајним третманом. Чак, ако закон о менталном здрављу или кривични закон о извршењу судских наредби о принудном лечењу буде и објављен, опет се не појављују никакви планови од стране Министарства здравља да се оспособе задовољавајући капацитети.

Тренутно, притварање обе категорије лица, укључујући ментално неспособне починиоце кривичних дела и починиоце кривичних дела са умањеним способностима, није законски покривено. Исто је важеће за претходно поменути смештај таквих особа у обичним затворима док чекају да буду примљени у Клинику за ментално здравље у Приштини. Обе ситуације су, стога, бесправне и нарушавају право таквих особа на слободу које је загарантовано Чланом 5 параграфа 1 Европске конвенције о људским правима.

Такви извршиоци кривичних дела који су пронашли место у Клиници за ментално здравље у Приштини су често били смештани, до сада, у одељења са обичним психијатријским пацијентима - чињеница која је у одређеним случајевима доводила до чинова насиља. Додатна чињеница да неколицина извршилаца кривичних дела бивају чувани од стране полиције, такође, узмемирава остале пацијенте, и има негативне последице на побољшање њиховог менталног стања. Средином јуна 2004. године, на захтеве Омбудсперсон-а да се оваква ситуација коригује, надлежне власти УНМИК-а су информисале Омбудсперсон-а да су добили сагласност Министарства здравља да затворе једно крило Клинике за ментално здравље у Приштини, што ће дозволити починиоцима кривичних дела да се издвоје од обичних пацијената, и смањи број полицајаца задужених да чувају пацијенте под судским надзором.

АКТИВНОСТИ И ОПЕРАЦИЈЕ ИНСТИТУЦИЈЕ ОМБУДСПЕРСОНА

Главне активности

Током периода који обухвата овај извештај, активности Институције Омбудсперсона проширене су правно и практично.

Пример за то је и сарадња са новим УНМИК Координатором за Примену Стандарда који је именован у јесен 2003. године. У новембру 2003. године током разговора о стандардима за Косово, Омбудсперсон је Специјалном изасланику генералног секретара Уједињених нација (СПГС) предао листу значаних предлога о стандардима које УНМИК није до тада укључио у наГДП тог документа. Током период који је обухваћен овим извештајем, Омбудсперсон је обавештавао Координатора за Примену Стандарда о свим значајним интервенцијама или писмима које је упутио Привременим институцијама самоуправе на Косову (ПИС).

Стандарди за Косово које су УНМИК и ПИС представили децембра 2003. године такође наводе да ће се демократске институције сматрати функционалним само ако «препорукама Омбудсперсона буде дата права тежина».

Специјални изасланик генералног секретара УН издао је 6. новембра 2003. године УНМИК Уредбу бр. 2003/12. У поглављу 7.1.А овог закона, Институција Омбудсперсона је поменута као један од два правна лека којима се могу

послужити особе којима је захтев за приступ документима одбијен, или је остао без одговора. Да би се припремили за овај нови сектор активности, службеници Институције Омбудсперсона имали су 31. маја и 1. јуна 2004. године обуку коју је организовао и финансирао Савет Европе (СЕ).

Делегација Институције Омбудсперсона разговарала је 25. фебруара 2004. године са политичким вођама националних мањина Ашкалија, Рома, Бошњака и Турака, о положају тих народа. Састанак је одржан у Призрену у просторијама локалне НВО Иницијатива 6, активне у заштити мањинских права на Косову. Следећи састанак биће одржан почетком јула.

Током фебруара 2004. године, Омбудсперсон је посетио све Окружне судове и Тужилаштва на Косову, као и Врховни Суд Косова, као би проценио ситуацију у правосуђу и проблемима са којима се тужиоци суочавају.

У поређењу са ранијим периодом, Омбудсперсон и представници Канцеларије УНМИК за повратак и заједнице, повећали су сарадњу, у интересу повратника и расељених лица. У једном случају, Омбудсперсон и та Канцеларија успешно су решили проблем снабдевања струјом са којим су била суочена расељена лица из колективних центара на Брезовици, општина Штрпце.

У другом случају, Омбудсперсон је покренуо питање успостављања одговарајућих мера безбедности, како би се деци српске националности осигурало похађање школе на матерњем језику. После тога је Канцеларија УНМИК за повратак и заједнице уложила напоре да се обезбеди одговарајућа пратња за возила којима се деца превозе до школе.

Такође је успостављена сарадња и са недавно основаном Канцеларијом за добру владавину, заштиту људских права, једнаке могућности и равноправност полова, при кабинету премијера Косова. Омбудсперсон се консултовао и са Министарством за рад о питањима старосних и инвалидских пензија и социјалне помоћи на Косову.

Сарадња са КФОР-ом настављена је и у овом периоду, иако Институција Омбудсперсона нема ингеренција над војним снагама безбедности. Представници Институције Омбудсперсона неколико пута су се састали са Правним саветником КФОР-а, са којим су имали и друге видове комуникације, а са разним националним јединицама сарађивало се на питањима безбедности и хуманитарне помоћи, посебно за расељена лица смештена у камповима КФОР-а током немира од 17. до 20 марта 2004. године.

Омбудсперсон је успоставио и контакт са КФОР/НАТО, поводом признавања одговорности и евентуалне надокнаде жртвама, страдалим током случајног НАТО бомбардовања путничког воза на мосту у близини Лужана.

Током периода којим је обухваћен овај извештај, Омбудсперсон и Специјални извештач Парламентарне скупштине Савета Европе обавили су неколико саветодавних консултација, током којих је Омбудсперсон уручио извештаје Институције Омбудсперсона, као и друга релевантна документа о стању људских права на Косову. Омбудсперсон је 16. марта 2004. године у Паризу, на скупу Комитета за правна питања и заштиту људских права на Косову, посебно ситуације привремено расељених лица која тренутно живе у ужој Србији или Црној Гори, контактирао је и са појединим структурама Савета Европе. Слична

саветовања обављена су и са представницима Европског парламента, Европске уније, ОЕБС-а, као и различитих Влада и НВО-а.

Било је такође и интензивне размене информација, као и других видова сарадње Омбудсперсона и Канцеларије Високог комесара за људска права у Београду и Приштини. Омбудсперсон је сарађивао и са српским Комесаром за избеглице и са шефом Координационог центра за Косово и Метохију Владе Србије, и то у вези са положајем интерно расељених лица која бораве у ужој Србији, као и условима живота српске заједнице на Косову.

Шта више, Омбудсперсон је продубио сарадњу и комуникацију са одређеним међународним НВО-има које раде на Косову, а посебно са Међународном Кризном Групом (ICG) и организацијом Human Rights Watch, како би, из перспективе људским права, разменили ставове о недавним дешавањима на Косову.

Повећана је и сарадња са локалним и међународним медијима, што се може закључити и по броју интервјуа које је Омбудсперсон дао, и по броју саопштења за јавност које припрема и објављује службеник за штампу Институције Омбудсперсона. Омбудсперсон је путем медија често реаговао на одређена дешавања или инциденте на Косову, и тиме покретао питања заштите људских права. Током периода обухваћеног овим извештајем, у медијима на Косову и у ужој Србији објављено је око 1.000 таквих текстова.

Током јуна, јула и августа 2003. године студенти Правног факултета у Приштини волонтирали су месец дана у Институцији Омбудсперсона. Планира се да такви облици сарадње буду успостављени и са Универзитетом у Митровици.

У циљу побољшања заштите посебних категорија људских права, као што су против дискриминаторска и права деце, Омбудсперсон је основао два специјална тима: Тим против дискриминације (ТПД) и Тим за заштиту дечјих права (ТДП). Овај други тим, радиће уз помоћ и блиску сарадњу са Дечијим фондом УНИЦЕФ-а, у складу са посебним договором који је постигнут.

Јануара 2004. године, Институција Омбудсперсона, у сарадњи са Фондом за развој жена (УНИФЕМ) организовао је обуку о једнакости полова за све правнике који раде у овој Институцији. Марта ове године, оба тима почела су са да раде, под надзором заменика директора за истраге, који је именован посебно за ту сврху и коме помаже међународни консултант. Од априла 2004. године, том консултанту придружио се међународни саветник, који ће помагати у надгледању рада ова два нова тима. Планирани су и редовни састанци са НВО које се баве правима жена и деце, а у неким местима већ је дошло до таквих скупова.

Иако је ТДП почео да ради марта 2004. године, тај тим и његово ангажовање, свечано су промовисани тек крајем маја. Институција Омбудсперсона тада је позвала представнике локалних владиних институција, НВО и других тела за заштиту дечјих права. Почетком јуна Омбудсперсон је на састанку са представницима Међународног програма за елиминацију дечјег рада Међународне канцеларије за рад, размотрио стање у тој области на Косову, као и могућности за даљу сарадњу две институције.

Основне активности ТДП обухватају истраге о општим аспектима кршења дејих права, као и појединачне жалбе деце, или њихових заступника. После истраге, ТДП ће разговарати са Омбудсперсоном о акцијама које би биле најприкладније за решење одређених случајева, имајући при том у виду највеће интересе деце.

Међу првим случајевима којим се ТДП бавио, био је проблем организовања летовања за децу ратних удовица које живе од социјалне помоћи. Ранијих година током летњих распуста деца су боравила на албанској обали захваљујући НВО «Подигните Косово», а супротно тој пракси, УНМИК гранична полиција није дозволила деци да уђу на Косово, без потпуних УНМИК докумената. Маја 2004. године, Омбудсперсон је интервенисао и замолио Заменика СПГС за Цивилну администрацију да изузме ратне удовице од обавезе плаћања путних докумената и такси, које себи не могу да приуште. Одговор надлежног Заменика СПГС уследио је недељу дана касније. Он је обавестио Омбудсперсона да ће Дирекција за административне послове издати тој групи деце привремени путни документ и то бесплатно.

У другом случају, ТДП се бавио наводним тврдњама косовских медија да Министарство здравља не снабдева породилишта државних болница вакцином БСЖ, док истовремено, ту вакцину нелегално продају апотеке на Косову, без неопходне медицинске контроле.

Тим ТПД спроводиће истраге о свим облицима дискриминације, укључујући и случајеве дискриминације полова, верску, политичку, као и дискриминације због порекла или дружења са националном мањином. Те истраге могу бити опште природе, али и да се заснивају на појединачним жалбама.

У периоду између октобра 2003. и марта 2004. године, Омбудсперсон је јавно критиковао одређене аспекте наТДПа закона о равноправности полова Скупштине Косова, посебно идеју о оснивању посебног Омбудсперсона за равноправност полова. Омбудсперсон сматра да би оснивање таквог тела довело до преклапања надлежности две институције. Имајући у виду да се и равноправност полова тумачи као људско право, два Омбудсперсона такмичила би се у истом пољу, што би створило додатну забуну и потпуно непотребне трошкове Владе. Омбудсперсон је такође упозорио да би оснивање нове институције Омбудсперсона било потпуно у супротности са Уставним Оквиром о привременој самоуправи и Уредби УНМИК 2000/38 о оснивању Институције Омбудсперсона. Овај став подржао је и СПГС.

Ова критика довела је до жестоког одговора Председника комисије за равноправност полова, која је оптужила Омбудсперсона за «флагрантно мешање» у надлежности институција на Косову. Јуна 2004. године, после бројних разговора, СПГС је објавио Закон о равноправности полова. На основу овог закона, случајеви дискриминације засновани на полној основи или другим питањима једнакости полова ће се истраживати од стране посебне јединице Институције Омбудсперсона, која ће се створити искључиво из овог циља. Процедура коју ће Институција Омбудсперсона примењивати биће иста као за све остале случајеве кршења људских права.

Институција Омбудсперсона учествовала је и у дискусијама о одређеним аспектима новог наТДПа закона против дискриминације, који је представљао сличан проблем као наТДП закона о равноправности полова.

Тим ТДП организовао је истраге поводом реакције власти на ношење марама у државним школама. Посебан извештај о овом питању објављен је јуна 2004. године. ТДП такође се бавио и случајевима дискриминације ученика Горанске и Бошњачке заједнице, који после одвајања планова и програма нису могли да наставе школовање на матерњем језику.

Шта више, Омбудсперсон је започео *ex-officio* истрагу поводом јавне употребе српског језика на Косову.

Активности након насилних догађаја марта 2004. године

Одмах на почетку нерета 17-20 марта 2004. године, Омбудсперсон је јавно апеловао на становништво Косова, захтевајући да се сви актери уздрже од насиља, а позвао је и политичаре да дају све од себе како би зауставили крвопрлиће. Такође је тражио да медији истинито и одговорно извештају о догађајима, како криза не би била додатно погоршана.

Омбудсперсон и његови сарадници обишли су после неколико дана многа места на Косову, како би стекли јасну слику о насталој штети и ситуацији у којој су се нашли преостали припадници мањинских заједница након тих догађаја. Са представницима Срба и других неАлбанских заједница састајали су се и разговарали о насиљу које је протекло, о потребама за хуманитарном помоћи и њиховој будућој перспективи на Косову.

Омбудсперсон је посетио и камп КФОР у Приштини, где су евакуисане и смештене многе жртве насилних протеста. Омбудсперсон је разговарао са представницима тих људи о тренутној ситуацији и уверио их, између осталог, да ће деца и труднице одмах бити пребачени у Грачаницу, како би примили одговарајућу негу и намирнице. После те посете, Омбудсперсон је хитно апеловао на све међународне и локалне хуманитарне организације које раде на Косову, да евакуисане Србе и неАлбанце који бораве у камповима КФОР и другим привременим смештајима, одмах снабдеју неопходним потрепштинама.

Омбудсперсон је посетио и камп КФОР у Призрену, у који су евакуисани Срби и други неАлбанци, као и камп КФОР у Новом Селу у коме су смештене Ашкалије евакуисане из Вучитрна. Пошто је чуо захтеве Ашкалија, Омбудсперсон је организовао конференцију за новинаре на којој су ови људи локалним медијима саопштили своју верзију мартовских догађаја.

Током наредних дана и недеља, Омбудсперсон је представницима медија са Косова, уже Србије и других држава, дао неколико интервјуа у којима је разматрио ситуацију на Косову после насилних догађаја у марту, са ставновишта заштите људских права.

После информативних и појединачних извештаја о насилним догађајима, Омбудсперсон је отворио истраге о аспектима заштите људских права и реакцији међународних и локалних власти на догађаје из марта 2004. године. Очекују се резултати истраге.

Омбудсперсон је такође тражио од УНМИК Полиције северне Митровице да истражи наводе Албанских породица које су одређене особе насилно истерале из

станова после мартовског насиља. Истрага је још у току, а Омбудсперсон и даље је заинтересован за њене резултате.

Посредовање

Један од задатака Омбудсперсона је посредовање и пружање помоћи у случају када спорови или сукоби имају шансу да буду решени на овај начин. Овај део посла Омбудсперсона се сматра веома важним, па су зато правници током периода обухваћеног овим извештајем, прошли кроз интензивну обуку о раду на овом сегменту.

Током лета 2003. године, представници Институције Омбудсперсон били су укључени у спор између Косовара из Пећи и Косовске електро-компаније (КЕК), настао због електричних бандера које су се накривиле на једну страну и претиле да падну на имовину подносилаца жалбе. Након интервенције представника Институције Омбудсперсона, обе стране постигле су компромис и до августа 2003. године биле су постављене нове бандере.

После насилне побуне у затвору Дубрава 5.септембра 2003. године, када је повређено много људи, а петоро затвореника убијено, затвореници су штрајком глађу протестовали против затворских услова живота. Представници Институције Омбудсперсона укључили су се 7.септембра 2003. године у бројне разговоре и дискусије са затвореницима и затворском управом и напоскон успели да успоставе компромис између ових страна. Три затвореника 8. септембра наставили су да протестују, а запретили су и да ће запалити ходник затвора у коме су се забаракадирали. Истог дана представници Институције Омбудсперсон поново су се укључили у посредовање између ових затвореника и затворске управе и успели да реше ову ситуацију. Касније је Омбудсперсон сарађивао са специјалном комисијом коју је основао СПГС да спроведе ревизију ситуације у затвору Дубрава.

Током периода обухваћеног овим извештајем, Омбудсперсон је био укључен у посредовање између представника ученика бошњачке и горанске заједнице који желе да наставе образовање на матерњем језику и да користе различите планове и програме, и надлежних представника Министарства образовања и УНМИК-а. У мају 2004. године, краткорочно је решен овај проблем, али се тешко може сматрати да је тај начи задовољавајућ. Ово питање је детаљније разматрано у делу који се односи на положај неАлбанских заједница на Косову.

Омбудсперсон је такође био укључен у разговоре са члановима заједнице Ашкалија из Вучитрна. После напада на њихове домове током насилних догађаја у марту 2004. године, све Ашкалије из Вучитрна евакуисане су у базу француског КФОР-а, где се налазе и сада. Институција Омбудсперсона понудила се да посредује у разговорима између представника Ашкалија и надлежних власти, у циљу налажења одговарајућег решења.. Било је покушаја да се организује пребацивање Ашкалија у мотел у Вучитрну, након чега су ступили у штрајк глађу. Након обновљене интервенције Институције Омбудсперсона, Ашкалије су се сложиле да обуставе штрајк глађу.

Сарадња са другим институцијама и сличним телима

У периода обухваћеним овим извештајем, Институција Омбудсперсона наставила је да сарађује са сличним институцијама у другим земљама. Њихово ангажовање било је неопходно како би се решили проблеми са којима су суочене особе са Косова. Сарађивало се са Омбудсперсоном Босне и Херцеговине, бивше југословенске републике Македоније, Норвешке, Словеније, Шведске, са неким кантоналним Омбудсперсонима у Швајцарској и Великој Британији, као и са Комитетом за петиције немачког Бундестага и парламентима неких немачких покрајина. Неки проблеми који су били решавани, односили су се на жалбе против националних група КФОР.

Током периода обухваћеног овим извештајем, представници Институције Омбудсперсона представили су свој рад на састанку Институција Омбудсперсона Босне и Херцеговине, Бугарске и Грчке, као и током округлог стола Европских Омбудсперсона, који је одржан у Норвешкој. Извештај о раду Институције Омбудсперсона објављен је као саставни део сличне презентације Институције Омбудсперсона југоисточне Европе, у оквиру пројекта «Еуномиа» Омбудсперсона Грчке и Савета Европе, који промовише институције Омбудсперсона у овом делу европског континента.

Октобра 2003. године, заменик Омбудсперсона Финске посетио је главну канцеларију Институције Омбудсперсона у Приштини.

Током периода обухваћеног извештајем, Институција Омбудсперсон поставила је темеље будуће сарадње са новооснованим Институцијама Омбудсперсона у аутономној покрајини Војводина у ужој Србији и у Црној Гори. Од 26. до 28. маја 2004. године, делегација Институције Омбудсперсона учествовала је у Подгорици у радионици коју је организовала канцеларија ОЕБС за демократске институције и људска права (ОДХИР), заједно са делегацијама Институција Омбудсперсона Војводине и Црне Горе. У зависности од будућег рада Институције Омбудсперсона на Косову и Институција Омбудсперсона у Војводини и Црној Гори, планирано је да се и у будуће организују нови састанци и други облици блиске сарадње.

Преглед случајева

Током периода обухваћеног овим извештајем, више од 4.000 људи ступило је у контакт са Институцијом Омбудсперсон-а, тражећи савет и помоћ, или подносећи званичне жалбе.

Током 72 Отворена дана одржана у периоду обухваћеном овим извештајем, приближно 1.300 људи сусрело се са Омбудсперсон-ом или његовим замеником. Због привремене спречености и здравствених разлога Омбудсперсон-а да се са свима лично сретне, незнатно је опао број људи који су долазили на Отворене дане.

Баш као и током периода обухваћених другим извештајима, већина случајева које је истраживала Институција Омбудсперсона-а тиче се имовинских права, недостатка ефикасних истрага кривичних дела, злоупотребе власти, административне тишине, случајева поштеност суђења и посебно, жалби на дужину судских процеса, као и питања запошљавања (види Додатак 1.)

Омбудсперсон је примио бројне жалбе које су означене као ЦР случајеви. Ови случајеви обухватају разна питања, као што су социјална заштита и помоћ, положај људи без смештаја, појединачне жалбе против Косовске електро-компаније, као и проблеме са властима ван територије Косова. Бавио се и случајевима обнове кућа, као и разним жалбама затвореника на Косову.

У периоду између 1. јула 2003. године и 30. јуна 2004. године, Омбудсперсон је објавио 22 коначна извештаја, од тога 18 о случајевима, а четири специјална извештаја (види Додатак 3 са сижеима ових извештаја).

Током периода који обухвата овај извештај, Омбудсперсон је владиним органима или СПГС поднео шест захтева за предузимање привремених мера. Један од ових захтева успешно је решен, један делимично успешно, док су четири случаја била неуспешна (види Додатак 2).

Процес истраге још траје у многим случајевима у којима се верификује усаглашеност неких јавних пракси или дела са међународним стандардима заштите људских права. Један од тих случајева односи се на јавно коришћење српског језика централних и општинских власти на Косову, а други, на спреченост инвалида да добију возачке дозволе због недостатка одговарајуће опреме у возилима. Једна истрага отворена је поводом питања усаглашености одлуке о притварању особа поремећеног ума у психијатријско одељење Универзитетске клинике у Приштини и Институт за социјалну бригу у Штимљу, са међународним правним стандардима. Као и у периодима других извештаја, многи случајеви са наводима о полицијском насиљу и недостатку ефикасне истраге о томе, чекају на реакцију Омбудсперсон-а, као и велики број случајева Дирекције за стамбена и имовинска питања (ХПД) која не може да уручи и спроведе одлуке Комисије за обраду захтева у разумном временском периоду. Број случајева који се баве дужином судских спорова је и даље прилично висок.

После насилних дешавања током марта 2004. године, Омбудсперсон је отворио истраге о реакцији међународних и локалних власти на ове догађаје, из перспективе заштите људских права. Ове истраге углавном разматрају да ли су међународне и локалне власти на одговарајући начин обавиле дужност и заштитиле све становнике Косова и њихову имовину, да ли је спроведена ефикасна и независна истрага о њиховом понашању током насилних протеста и да ли су власти обавезне да надокнаде штету нанету жртвама ових дешавања.

Омбудсперсон је такође у марту 2004. године отворио истрагу поводом жалби породица Албанаца из северне Митровице, које су наводно неки људи избацили из станова.

Финансирање и материјална помоћ

Током периода обухваћеног овим извештајем, Институција Омбудсперсона финансирана је из косовског Консолидационог буџета, Сталног савета ОЕБС, као и следећих билатералних донатора: Данске, Лихтенштајна, Норвешке, Пољске, Швајцарске, Турске и Сједињених америчких држава. Савет Европе, ОДХИР, УНИЦЕФ и УНИФЕМ финансирани су посебне пројекте Институције Омбудсперсона.

Крајем маја 2004. године, Омбудсперсон је на адресу неколико европских Влада упутио писмо, у којем је затражио финансијску помоћ за наставак рада и ефикасност Институције Омбудсперсона.

Јуна 2004. године, Шведска међународна кооперација за сарадњу (СИДА) одобрила је пројекат који службеницима Институције Омбудсперсона треба да пружи виши степен образовања у области заштите људских права, добре владавине, опште администрације, помирења и посредовања. Методе којима ће се то бити постигнуто укључиће и обуку о различитим људским правима, курсеве енглеског језика и радне посете различитим Институцијама Омбудсперсона.

Током периода обухваћеног овим извештајем, Савет Европе организовао је и финансирао, између осталог, радну посету Европском суду за људска права у Стразбуру у Француској, обуку за приступ документима у Приштини током маја и јуна 2004. године и консултативне посете Омбудсперсона Стразбуру у новембру 2003. године и мају 2004. године.

Учешће на састанку Омбудсперсона у Софији у Бугарској финансирао је заједнички пројекат Савета Европе и грчког Омбудсперсона Еуномиа, а радну посету грчком Омбудсперсон финансирали су Савет Европе и ОЕБС.

Септембра 2003. године, Хелсиншки одбор за људска права финансирао је радну посету два правника Институције Омбудсперсона летњој школи за заштиту људских права Хелсиншке фондације у Варшави.

Будући развој Институције

Од јула 2003. године, у складу са постепеним уступањем надлежности косовским институцијама, број међународних службеника Институције Омбудсперсона значајно је смањен, а ти послови уступљени су локалном особљу. Омбудсперсон је једини интернационалац у институцији. Одлуком СПГС од 26. маја 2004. године, мандат Омбудсперсона продужен је до 10. јула 2005. године.

У међувремену, да би се задржао тренд обуке локалног особља у Институцији Омбудсперсона и како би решили питање међународног цивилног присуства и постојећи међуетнички проблеми, Институција је добила значајну помоћ међународних саветника и консултаната. Ова подршка биће неопходна још неко време, да би се прошириле и развиле структуре Институције Омбудсперсона. Не само у циљу побољшања функционисања, већ и да би се на прави начин одговорило на проширење надлежности Омбудсперсона на овим просторима.

Проблем плата локалног особља претио је да озбиљно угрози функционисање Институције Омбудсперсона. Одлука ОЕБС да плате особља Институције Омбудсперсона Косова пребаци у надлежност Косовског консолидационог буџета, утицала је на знатно смањење зарада средином 2003. године. Одобрени ниво зарада није ни на који начин гарантовао ангажовање и професионализам у раду службеника. Напротив, ниске зараде претиле су да доведу до масовног одлива особља Институције, које је током претходне три године било припремано да преузме већу одговорност. Губитак тих службеника довео би у питање постојање и одрживост Институције Омбудсперсона. После интензивних разговора, посебно са УНМИК-ом, Омбудсперсон је успео да издејствује веће плате професионалном особљу, као и виши степен независности од косовског

Консолидационог буџета, бар у 2004. години. Питање висине плата за 2005. годину, још је отворено.

Ови догађаји су добра лекција, углавном о томе да читав посао и функционисање Институције, зависе од плата. Не би требало да буде никаквих компромиса – професионални кадрови морају добити одговарајућу плату за свој рад и квалитете. Ако Институција Омбудсперсона настави да ради на високо квалитетном нивоу, кључно особље мора да прима плату која одговара тим намерама. Морам да нагласим да смо само захваљујући правом разумевању и сарадњи са СПГС и владиним званичницима одговорним за косовски Консолидациони буџет, успели да дођемо до прихватљивог решења за 2004. годину. Међутим, Омбудсперсон је уверен да ће током наредних година особље Институције добити одговарајућу зараду.

Када је у питању будућност Институције Омбудсперсона, коначни циљ остаје трансформација Институције у тело које чине и воде искључиво Косовци. Још није донета одлука када ће се то десити. Према једној идеји, Институцију би требало потпуно «покосовити» чим се заврши процена Косовских стандарда, процес у коме ће Институција Омбудсперсона имати активну улогу. Према другим предлозима, са којима се слаже и сам Омбудсперсон, Институцију би требало да води међународни Омбудсперсон све до краја присуства међународне цивилне мисије на Косову. Бар за сада, једино међународни Омбудсперсон могао би да гарантује правилно функционисање и независност Институције Омбудсперсона која надзире и међународне и локалне владине структуре, поштујући интересе свих националних заједница на Косову. Овај став подржавају, између осталог, водећи политичари Косова и Влада Србије, која је то исказала у писму упућеном генералном секретару УН и генералном секретару Мисије ОЕБС, у лето 2003. године.

Марек Антони Ноњицки
Омбудсперсон

Додатак 1: статистички преглед случајева

(од 1. јула 2003. године до 30. јуна 2004. године)

<u>ПРИВРЕМЕНО РЕГИСТРОВАНИ СЛУЧАЈЕВИ (ЖАЛБЕ):</u>	420
<u>НАЦИОНАЛНА ПРИПАДНОСТ ПОДНОСИЛАЦА ЖАЛБИ:</u>	
Албанци:.....	289
Срби:.....	96
Остали:.....	35
<u>ОДГОВОРНЕ СТРАНЕ:</u>	
УНМИК:.....	269
ПИС:.....	85
ХПД:.....	54
КФОР:.....	24
Остали:.....	22
<u>СЛУЧАЈЕВИ ПРОГЛАШЕНИ НЕПРИХВАТЉИВИМ:</u>	124
<u>СЛУЧАЈЕВИ ИЗБАЧЕНИ СА ЛИСТА:</u>	
ПОЗИТИВНО РЕШЕНА ПИТАЊА:	63
СЛУЧАЈЕВИ ОБУСТАВЉЕНИ ЗБОГ ДРУГИХ РАЗЛОГА:	85
<u>ОТВОРЕНЕ ИСТРАГЕ:</u>	
ИСТРАГЕ ЗАСНОВАНЕ НА ЖАЛБАМА:	62
<i>EX OFFICIO</i> ИСТРАГЕ:	13
<u>ОБЈАВЉЕНИ КОНАЧНИ ИЗВЕШТАЈИ:</u>	
ИЗВЕШТАЈИ О СЛУЧАЈЕВИМА:	18
СПЕЦИЈАЛНИ ИЗВЕШТАЈИ:	4
<u>ЗАХТЕВИ ЗА ХИТНИМ МЕРАМА:</u>	6

<u>СЛУЧАЈЕВИ ЗА АКЦИЈУ (УКУПНО):</u>	<u>753</u>
ПОЗИТИВНО РЕШЕНИ СЛУЧАЈЕВИ:	172
СЛУЧАЈЕВИ ОБУСТАВЉЕНИ ЗБОГ ДРУГИХ РАЗЛОГА:	319
<u>ПРИСПЕЛА КОРЕСПОДЕНЦИЈА:</u>	<u>1576</u>
<u>ПОСЛАТА КОРЕСПОДЕНЦИЈА:</u>	<u>1483</u>

**Предмет материје сваничних апликација
(од 1. јула 2003. године до 30. јуна 2004. године)**

Дужина цивилних судских поступака:.....	93
Питања везана за имовину (ХПД):.....	88
Питања везана за имовину (остало):.....	72
Неадекватна истрага кривичних дела:.....	67
Злоупотреба власти:.....	63
Случајеви везани за административну тишину:.....	56
Случајеви који се тичу права на суд:.....	37
Случајеви везани за запослење:.....	35
Економска, социјална и културна права:.....	25
Право на слободу:.....	16
Дужина кривичних судских поступака:.....	14
Остало:.....	21

Додатак 2: Преглед захтева за предузимање привремене мере

(1. јул 2003. године – 30 јун 2004. године)

Имовински спорови у Сувој Реци

Омбудсперсон је 21.децембра 2002. године примио жалбу на дужину процеса који је покренут пред Општинским судом у Сувој Реци поводом грађанске тужбе подносиоца жалбе против Дирекције за урбанистичко планирање у Сувој Реци због власништва над парцелом у Сувој Реци. По добијању информације да је горе поменута Дирекција у међувремену издала грађевинску дозволу за део имовине који је у спору 20. маја 2003. године, Омбудсперсон је послао захтев председнику Општинског суда у Сувој Реци да се хитно предузму мере којима се Дирекцији за Урбанистичко планирање у Сувој Реци наређује опозив дозвола за грађевинске радове на спорној имовини, као и хитна обустава радова. Омбудсперсон је 2. јуна 2003. године, услед недобијања одговора, послао СПГС захтев за увођење привремених мера, са молбом да Дирекцији за урбанистичко планирање у Сувој Реци нареди да укине дозволе за грађевинске радове на имовини која је предмет судског спора и хитну обуставу градње.

4. август 2003. године: Омбудсперсон је упутио још један захтев вршиоцу дужности СПГС за увођење привремених мера. Истовремено је изразио и забринутост због недобијања одговора на раније захтеве.

31. октобар 2003. године: Омбудсперсон је добио писмо од СПГС у коме га обавештава да је после његовог захтева за предузимање мера, Општински представник УНМИК спровео истрагу о овом проблему. Утврђено је да су дозволе за грађевинске радове биле издате на основу правне евиденције, јер су Дирекцији за урбанистичко планирање била предата одговарајућа документа. Заменик СПГС додао је да није прикладно да се УНМИК умеша пре него што надлежни суд донесе коначну одлуку, имајући у виду да се захтев подносиоца жалбе у вези власништва над имовином још решава и уважавајући препоруку УНМИК правног саветника.

6. јануар 2004. године : Омбудсперсон је упутио писмо премијеру Косова у коме изражава забринутост због горе описане ситуације, наглашавајући да је извођење грађевинских радова на земљишту које је у спору, недопустиво. Овакво понашање могло би да доведе до *fait accompli*, што би нанело непоправљиву штету интересима друге странке. Омбудсперсон сматра да је посебно Дирекција за урбанистичко планирање општине Сува Река допринела стварању ове ситуације издавањем неопходних грађевинских дозвола. Овакво понашање посебно је недопустиво, имајући у виду да је општина била директно умешана у овај имовински спор, и самим тим морала да зна да се на овом парчету земље не смеју предузимати никакве акције пре него што Општински суд донесе коначну одлуку о власништву. Омбудсперсон је нагласио да ће враћање на *status quo ante* бити тешко, ако Општински суд пресуди у корист подносиоца жалбе који би тада морао да добије накнаду за свој губитак. Омбудсперсон је тражио од премијера да искористи своја овлашћења и нареди окончање горе описане ситуација.

Заштита приватних воћњака у селу Морина

Омбудсперсон је 27. марта 2002. године примио жалбу више особа које живе у селу Морина, у којој је наведено да је дрвеће на њиховим приватним поседима посечено, те да су та кривична дела приављена, али да полиција није реаговала. Омбудсперсон је 8. маја 2002. године послао СПГС захтев за предузимањем привремених мера које би омогућиле заштиту ових приватних воћњака. Услед недобијања одговора на послати захтев, Омбудсперсон је 30. августа 2002. године упутио други захтев СПГС-у у коме га поново моли да предузме хитне мере у горе наведеном случају.

6. новембар 2003. године: Омбудсперсон је послао трећи захтев за увођење привремених мера СПГС и изразио забринутост због недобијања одговора на раније захтеве.

16. март 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од заменика СПГС за полицију и правосуђе у коме је обавештен да је Командир УНМИК Станице у Ђаковици, који је одговоран за ову област, саветовао полицији да обрати посебну пажњу на тај реон, како би се смањила неегална сеча дрвећа. Заменик СПГС такође је навео да би полиција морала стратешки да распореди снаге, посебно на терену који је неприступачан и мало насељен као што је то случај са окружењем села Морина. Он је нагласио да би полиција желела да има бољу сарадњу са заједницом, па је охрабрила житеље да контактирају локалну полицијску станицу, да доставе што више информација и омогуће полицији да усмери снаге и побољша реакцију на било које жалбе.

Насилно уклањање киоска у Приштини

Током марта 2004. године, Омбудсперсон је примио жалбу због одлуке Дирекције за инспекцију Општине Приштина о покретању извршног процеса против подносиоца жалбе о уклањању његовог киоска. Подносилац жалбе власник је тог киоска од 1992. године када је и добио прву дозволу за рад. Он је од Општине Приштина 14. фебруара тражио продужетак дозволе за рад киоска, али није добио никакав одговор. Дирекција за инспекције Општине Приштина је 25. фебруара 2004. године, након увиђаја на лицу места, утврдила да киоск нема дозволу за рад, а затим је отпочело уклањање објекта. Подносилац жалбе жалио се 3. марта против те одлуке, али на основу важећег закона, та жалба није имала снагу да обустави извршни поступак.

8. март 2004. године: Омбудсперсон је председнику Општине Приштина послао хитан захтев за увођење мера, у коме је затражио суспензију извршног поступка принудног уклањања киоска подносиоца жалбе, до завршетка истраге коју је започео. Он је такође објаснио да ће подносилац жалбе изгубити киоск, ако Општина настави да спроводи извршни поступак, упркос ранијим захтевима да му се продужи дозвола, чиме ће постати жртва због пропуста Општине да размотри његов захтев за издавање дозволе у разумном временском року.

Одговор на ово писмо није добијен.

Насилно уклањање продавнице у Приштини

Омбудсперсон је 17. марта 2004. године примио жалбу поводом одлуке Општине Приштина о уклањању продавнице подносиоца жалбе из тржног центра. Подносилац жалбе купио је продавницу 2002. године од друштвеног предузећа. Јединица инспекције Општине Приштина наредила је 27. фебруара 2004. године горе поменутом друштвеном предузећу да уклони продавницу подносиоца жалбе, након жалби власника суседне продавнице. Ова наредба је уручена друштвеном предузећу 11. марта 2004. године. Подносилац жалбе случајно је сазнао за ову наредбу. Подносилац жалбе 14. марта жалио се општинској Јединици инспекције против ове наредбе, наводећи да друштвено предузеће више није власник продавнице и да наредба издата 24. фебруара 2004. године нема правни основ. Истовремено, подносилац жалбе нагласио је да је незамисливо да Општина не зна ко је прави власник продавнице, с обзиром да он плаћа порез на имовину од 2003. године. На крају, подносилац жалбе је приметио да је током маја 2003. године, општинска комисија прегледала читав тржни центар и закључила да је технички све у реду и у складу са законским правним стандардима.

31. март 2004. године : Омбудсперсон је председнику Општине Приштина послао хитан захтев за увођење хитних мера, у коме је затражио суспензију извршног поступка за насилно уклањање горе поменуте радње, до завршетка истраге Омбудсперсон-а.

Одговор на ово писмо није добијен.

Рушење куће која се наводно налазила на земљишту под власништвом општине Призрен

Омбудсперсон је 5. априла 2004. године примио жалбу у којој се подносилац жали на одлуку Дирекције за катастар и имовинско-правна питања Општине Призрен о рушењу куће која се наводно налазила на земљишту под власништвом општине Призрен. Овом одлуком, подносилац жалбе који је у овој кући живео четрдесет година, добио је наредбу да врати ову парцелу Општини Призрен у претходном стању у року од десет дана од дана доношења одлуке. Према наводима Дирекције за катастар и имовинско – правна питања, подносилац је својеволно узурпирао ово земљиште. Подносилац жалбе је 12. фебруара уложио жалбу председнику Извршног Одбора Општине Призрен и тражио обуставу извршења одлуке до окончања ревизије коју треба да обави ова власт. Према речима подносиоца жалбе, он је купио кућу на парцели земљишта од треће особе, која је кућу саградила пре ступања на снагу уредбе о изградњи. Извршни Одбор је 16. фебруара 2004. године одбацио жалбу подносиоца. Подносилац се 3. марта 2004. године жалио Министарству јавних служби у Приштини, код кога се случај још налази на листи чекања.

6. април 2004. године: Омбудсперсон је СПГС послао хитан захтев за увођење мера, у коме је затражио суспензију извршења одлуке Дирекције за катастар и имовинско-правна питања у Општини Призрен, до завршетка истраге

Омбудсперсона, како подносиоцу жалбе и његовој породици не би била нанета непоправљива штета.

16. јун 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од УНМИК Општинског представника у Призрену заједно са копијом упуства заменика СПГС за цивилну управу у коме се наређује обустава извршења горе поменуте одлуке до даљњег.

Неизвршење одлуке за обуставу нелегалне изградње у Пећи

Омбудсперсон је 13. маја примио жалбу на неизвршење одлуке Дирекције за Урбанизам и рурално планирање Општине Пећ. Овом одлуком, наком захтева подносиоца жалбе, Дирекција за урбанизам и рурално планирање наредила је трећој особи да обустави нелегалну изградњу стамбене зграде десет метара удаљене од куће подносиоца жалбе у Пећи. Подносилац жалбе је 5. маја 2004. године упутио писмо извршином директору Општине Пећ у коме се тражи од општине да спроведе горе поменуту одлуку. Он је такође обавестио Извршног Директра да се нелегална изградња горе поменуте стамбене зграде и даље наставља. Наиме, темељ наведене стамбене зграде ископан је толико близу гараже подносиоца жалбе, која је због тога склизнула у ископани темељ, причињавајући одређени ризик и за кућу подносиоца жалбе.

11. јун 2004. године: Омбудсперсон је упутио вршиоцу дужности СПГС хитан захтев за увођење мера које би осигурале да Општина Пећ обустави нелегалну изградњу до окончања истраге Омбудсперсон-а, и како би се спречило даље наношење штете имовини у близини градилишта.

Одговор на ово писмо није добијен.

Додатак 3: Садржај извештаја

САДРЖАЈ

Регистрациони број 631/02

О дужини судског поступка у случају

СЕЛИМ ЗУМИ

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4 и 4.9 Уредбе УНМИК број 2000/38 о оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правилима 18 и 19 Правилника Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **1. августа 2003. године**, објавио овај извештај.

Омбудсперсон је установио да пропуст Општинског суда у Ђаковици да у периоду од 12. октобра 1992. године до данас, донесе пресуду у грађанској парници подносиоца жалбе, представља кршење права на поштено суђење у разумном временском периоду које је гарантовано праграфом 1 члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права. У првобитном спору, подносилац жалбе тражио је да му се врати земљиште које му је одузела Општина Ђаковица и да му се надокнади штета. Омбудсперсон је установио да спор није био тако сложен, нити да је подносилац жалбе био разлог за кашњење. Такође, Омбудсперсон је утврдио да наводи суда о недовољном броју особља, нису довољан разлог који би оправдао неразумну неактивност, почев од кашњења у једноставном судском процесу од чак неколико година пре почетка ратних сукоба 1999. године, преко дестонедељног кашњења у уручивању писане пресуде подносиоцу жалбе, па до скоро двогодишњег nereаговања на жалбу подносиоца. Шта више, Омбудсперсон је уочио да је Општински суд начинио у овом случају озбиљне грешке, а примењена је и неодговарајућа процедура. Омбудсперсон је још утврдио да одсуство постојања правног лека за кршење права на поштено суђење у разумном временском року, такође представља кршење права о ефикасном правном леку, прописаном у члану 13 Европске конвенције за заштиту људских права.

Омбудсперсон је препоручио да Специјални представник генералног секретара Уједињених нација (СРСГ УН) без даљег кашњења и најкасније до 15. септембра 2003. године, гарантује ревизију и решење случаја подносиоца жалбе и да у суду у Ђаковици именује довољан број судија, или да предузме све неопходне мере које би свим странама гарантовале ревизију случајева и доношење одлука у разумном временском року. Омбудсперсон је такђе препоручио да СПГС објави уредбу о ефикасном правном леку у складу са чланом 13 Европске конвенције за заштиту људских права, којим би била прописана превентивна и компензаторска помоћ у жалбама против предутог судског процеса у грађанским споровима.

У писму које је СПГС упутио **26. августа 2003. године**, он обавештава Омбудсперсона да је почетком 2003. године именован још један судија у Окружном суду у Пећи који је специјализовао грађанске спорове, чиме ће се побољшати ефикасност овог суда у решавању грађанских спорова. СПГС је даље обавестио Омбудсперсона да је Савет Косовског Правосуђа и Тужилаштва недавно завршио општу процену потребног особља у судовима на Косову. Када је у питање захтев Омбудсперсона да се случај подносиоца

жалбе реши без одлагања, СПГС је нагласио да временски период грађанских парница зависи од страна у спору. СПГС је додао да је предлог Омбудсперсона за прописивање ефикасног правног лека за прекорачање дужине процеса у грађанским споровима узет у разматрање.

САДРЖАЈ

Ex Officio Регистрациони број 27/2003

О наводном уништењу и склањању књига на српском језику из Градске Библиотеке у Гњилану

У складу са овлашћењима датим у Поглављу 4.4. и 4.9 УНМИК Уредбе број 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правилима 18 и 19 Правилника Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **4. августа 2003. године** објавио овај извештај.

У овом извештају, Омбудсперсон је истраживао наводе медија према којима су књиге на српском језику и остали предмети уклоњени из Градске библиотеке у Гњилану и однети на градски депо за одлагање смећа. Омбудсперсон је истраживао да ли ове акције представљају кршење људских права или злоупотребу власти. Испоставило се да је то био део обимнијег програма Инвентара библиотеке о уклањању оштећених и неупотребљивих књига, иако су заиста неке књиге на српском језику завршиле на депоу за одлагање смећа. Програм је такође обухватао и расподелу бројних књига на српском језику локалним библиотекама у областима које су настањене Србима, како би се већем броју заинтересованих читалаца омогућио бољи присуп литератури. Омбудсперсон је у складу са тим утврдио да ова нормална и неопходна пракса у библиотекарству, обављена на професионални начин, није била неоправдана, па се стога не може сматрати ни злоупотребом власти нити кршењем људских права.

САДРЖАЈ

Специјални извештај број 6.

О усклађености судске праксе у вези одређене категорије случајева против особа које употребљавају нелегалне возачке дозволе које су издале власти Савезне Републике Југославије (СРЈ) са признатим међународним стандардима

У складу са овлашћењима из Поглавља 1.1 и 4.1 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правила 22 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **20. новембра 2003. године** објавио овај специјални извештај.

У овом извештају, Омбудсперсон је закључио да пресуде због кривотворења докумената - у случајевима поседовања нелегалних возачких дозвола које су издале власти СРЈ - у складу са чланом 203 Кривичног закона Социјалистичке Аутономне Покрајине Косово из 1977. године, представљају кршење личних права загарантованих чланом 7 Европске Конвенције о заштити људских права. Омбудсперсон је нагласио да члан 7 садржи опште принципе, по којима само закон може да дефинише шта је злочин, а такав закон не треба да буде искључиво

тумачен на штетиту оптуженог. Шта више, по члану 7 закон мора да се тумачи као ефикасна гаранција против самовољног гоњења, осуђивања и кажњавања. Укратко, кривични закон мора да буде протумачен разумно, предвидљиво и у складу са смислом пресуде. Омбудсперсон је утврдио да тренутна пракса тумачења одредби кривичног закона о кривитвореним документима није била предвидљива. То је заправо било својевољно тумачење закона, јер је постојала основна разлика између возачке дозволе која се сматра незаконитом и кривитворене возачке дозволе.

Омбудсперсон је препоручио да СПГС најкасније до 20. децембра 2003. године, искористи сва расположива и одговарајућа правна средства како би повратио владавину права у овој категорији случајева, и да овај специјални извештај проследи свим судовима, канцеларијама јавних тужилаца и полицијским властима на Косову.

У писму послатом 18. децембра 2003. године, Заменик СПГС за полицију и правосуђе одговорио је на овај специјални извештај број 6, наводећи да је, као што је речено у самом извештају, у Правном циркуларном допису Одељења за правосуђе разјаснио да се оптужбе за кривитворење докумената не могу односити на особе које поседују нелегалне возачке дозволе и подсетио судије и тужиоце да ће свако подизање или потврђивање нелегалних оптужби бити санкционисано због непрофесионалног понашања. У сваком случају, тужиоци су наставили да подижу оптужбе за кривитворење у складу са чланом 203 Кривичног Закона. Такви случајеви су пријављени Инспекцијској јединици правосуђа УНМИК Одељења за правосуђе.

УНМИК Одељење за правосуђе послало је писмо председнику Врховног суда Косова и в.д. јавног тужиоца Косова, у коме су затражене информације о мерама које су предузели или намеравају да предузму како би осигурали јединствено и законито спровођење важећег закона. Жртве погрешних затворских и притворних пресуда биће обавештене да имају право да затраже надокнаду у складу са Правним циркуларним дописом 2001/1 Комисије за Надокнаду погрешно осуђених или притворених особа.

Што се тиче друге препоруке Омбудсперсона, Стуб I ће осигурати да извештај буде дистрибуиран преко одговарајућих канала свим судовима, јавним тужиоцима и полицијским властима.

САДРЖАЈ

Регистрациони број 896/03

О дужини судског поступка у случају

ФАТМИР РЕЦЕПИ

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4. и 4.9 УНМИК Уредбе број 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правилима 18 и 19 Правилника Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **25. новембра 2003. године** објавио овај извештај.

Омбудсперсон је утврдио да је Општинском суду у Урошевцу било потребно шест месеци да 23. октобра 2002. године, Окружном суду у Приштини пошаље жалбу подносиоца, против пресуде донете на основу оптужби за фалсификовање докумената, и да до дана подношења овог извештаја Окружни суд у Приштини није донео одлуку у овом случају. Омбудсперсон је утврдио да разлози кашњења судског спора морају бити процењени у складу са посебним околностима, са нарочитом концентрацијом на сложеност случаја, понашање подносиоца жалбе и надлежних власти, као и на интерес жалиоца који је доведен у питање. Председник Окружног Суда објаснио је да је до кашњења дошло због великог обима посла којим су затрпане малобројне судије овог суда. Омбудсперсон је такође утврдио да наведена објашњења нису довољна да би оправдала кашњење у обради овог прилично једноставног случаја, који је довео у питање права и слободу подносиоца жалбе да има поштено суђење у разумном временском периоду, загарантованом чланом 6. Омбудсперсон је такође утврдио да је одсуством постојања правног лека за кршење права на поштено суђење у разумном временском периоду, такође прекршено право о ефикасном правном леку прописано у члану 13 Европске конвенције о заштити људских права.

Према препоруци Омбудсперсона, специјални представник генералног секретара Уједињених нација (СПГС) треба да гарантује да ће Окружни суд убрзати судски процес у овом случају, како би одлука била донета без даљег кашњења и како би се предузеле све неопходне мере које ће обезбедити решавање будућих кривичних случајева у разумном временском року. Омбудсперсон је такође препоручио да би СПГС требало да објави уредбу о ефикасном правном леку, у складу са чланом 13 Европске конвенције за заштиту људских права, којом би била прописана превентивна и компензаторска помоћ у случајевима жалби против пређутог судског процеса у кривичним случајевима.

У писму од 18. децембра 2003. године, Заменик СПГС за Полицију и Правосуђе је одговорио и обавестио Омбудсперсона да је у међувремену Окружни Суд у Приштини прихватио жалбу подносиоца и случај вратио суду прве инстанце. Заменик СПГС је такође изјавио да је Савет Косовског Правосуђа и Тужилаштва тражио израду студија о судском систему која је требала да буде готова јануара 2004. године, а која би идентификовала факторе који доприносе неефикасности рада и у којој би се дали предлози одговарајућих реформи. У међувремену, СПГС је именовao 19 додатних судија и 7 нових тужиоца, чиме се повећао њихов укупан број на 316, тј. 53. Двоје нових судија и један нови тужилац ће радити у Окружном суду у Приштини. На крају, Заменик СПГС је нагласио да Одељење за Правосуђе очекује да спроведе одређене реформе као одговор на извештај Омбудсперсона, и одлучиће које врсте механизма су одговарајуће, како би се надокнадила штета оптуженом лицу у изузетно дугим кривичним поступцима и које би спречиле нова кашњења.

САДРЖАЈ

Регистрациони број 988/03

О дужини судског поступка у случају

ХАМИЈЕТЕ ЋОРОЛИ и ФЕЈЗУЛАХ ЋОРОЛИ

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4. и 4.9 УНМИК Уредбе број 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правилима 18 и 19 Правилника Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **4. децембра 2003. године** објавио овај извештај.

У овом случају, Омбудсперсон је утврдио да нереаговање Окружног суда у Приштини на жалбу подносиоца због одбијања Општинског суда да на њихов захтев поново отвори судски спор који је окончан августа 2001. године, не представља кршење права на поштено суђење у разумном временском периоду, као што је загарантовано чланом 6.1 Европске конвенције о заштити људских права. Омбудсперсон је утврдио да је члан 6.1 примењив само у судским споровима који се односе на људска права и обавезе. Омбудсперсон је такође утврдио да имовинска права, првобитни предмет спора, спадају у грађанска права, али да се парница коју су покренули подносиоци жалбе поводом поновног отварања случаја, није односила на имовинска питања, већ на процедуру. Наиме, суд је требало поново да размотри процедуру из претходног случаја, насталу као *res judicat*. У складу са законима одређеним Конвенцијом, члан 6 се не односи на овај случај.

Омбудсперсон је стога закључио да право подносиоца жалбе на поштено суђење у разумном временском периоду које гарантује члан 6 Европске конвенције о заштити људских права, није прекршено.

САДРЖАЈ

Регистрациони број 696/02

О дужини судског поступка у случају

ИСУФ МИРОЦИ

У складу са овлашћењем из Поглавља 4.4 и 4.9 Уредбе УНМИК број 2000/38 о оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правилима 18 и 19 Правилника Омбудсперсон Институције Косова, Омбудсперсон је **12. децембра 2003. године** објавио овај извештај.

Омбудсперсон је уочио да је Општинском суду у Дечанима било потребно годину и два месеца да донесе пресуду о случају подносиоца жалбе, грађанској парници поводом захтева за надокнаду осигурања после аутомобилске несреће, који је на листи чекања био од 1994. године, а заустављен сукобима 1999. године. Омбудсперсон је утврдио да образложење Општинског суда, да се само један судија бави грађанским парницама, није довољно. Омбудсперсон је утврдио да је

прекршено право подносиоца жалбе да добије поштено суђење у разумном временском периоду, загарантовано чланом 6. Омбудсперсон је још установио да одсуство постојања правног лека за кршење права на поштено суђење у разумном временском периоду, такође представља кршење права о ефикасном правном леку, прописаном у члану 13 Европске конвенције за заштиту људских права.

Омбудсперсон је препоручио да би Специјални представник генералног секретара Уједињених нација (СРСГ УН) требало да најкасније до 12. јануара 2004. године именује значајан број судија у суду у Пећи, или да предузме неопходне мере које би гарантовале решавање будућих случајева у разумном временском периоду. Омбудсперсон је такође препоручио СПГС да објави уредбу о ефикасном правном леку, уз уважавање члана 13 Европске конвенције за заштиту људских права, којом ће бити обезбеђена превентивна и компензаторска помоћ у жалбама против предугог суудског процеса у грађанским парницама.

12. фебруара 2004. године, СПГС је одговорио да је именовано 59 нових судија у суду у Пећком округу, укључујући и осам судија у окружном суду, 28 судија у општинском суду, од којих је четворо у Дечану, 23 судија је у суду за прекршаје. Овај број представља пун број свих судија који су тренутно потребни. Када је у питање захтев Омбудсперсона да се случај подносиоца жалбе реши без одлагања, СПГС је нагласио да временски период грађанских парница зависи од страна у спору. СПГС је додао да је предлог Омбудсперсона за прописивање ефикасног правног лека за прекорачање дужине процеса у грађанским споровима узето у разматрање.

САДРЖАЈ

Регистрациони број 810/03

У вези са УНМИК истрагом убиства и рањавања рођака

ГАНИ ЂАКА

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4 и 4.9 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правилима 18 и 19 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **30. јануара 2004. године**, објавио овај извештај.

У овом случају, Омбудсперсон је утврдио да неодговарајућа истрага о убиству супруге подносиоца жалбе и рањавању њихове кћерке фебруара 2000. године, представља кршење права на живот жртава, које је загарантовано чланом 2 Европске Конвенције о заштити људских права. Омбудсперсон је прво утврдио да члан 2 непобитно захтева ефикасну истрагу о околностима насилне смрти, која би требало да буде вођена у правцу идентификовања и кажњавања одговорних. У овом случају, власти су уложиле одговарајуће напоре у првом делу истраге, али због одсуства правих истражних акција у месецима који су наступили, чак узимајући у обзир и тежак положај снага безбедности, нису задовољене гаранције дате у Конвенцији.

Омбудсперсон је препоручио да СПГС најкасније до 18. фебруара 2004. године, обезбеди наставак истраге надлежних о убиству супруге подносиоца жалбе и рањавању његове кћери, у циљу подизања оптужнице и гоњења свих одговорних за ова кривична дела.

Није било одговора на овај извештај.

САДРЖАЈ

Регистрациони број 999/03

О дужини судског поступка у случају

САЛИФ БЕЋИРОВСКИ

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4. и 4.9 УНМИК Уредбе број 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правилима 18 и 19 Правилника Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **3. марта 2004. године** објавио овај извештај.

У овом случају, Омбудсперсон је утврдио, да је кашњењем у судским процесима, вођеним пред Окружним судом у Приштини у периоду од 9. априла 2003. године до 6. јануара 2004. године, нарушено право подносиоца жалбе на поштено суђење у разумном временском периоду, загарантовано поглављем 1 члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права. Процењујући у складу са посебним околностима разлоге за кашњење суда у два одвојена спора подносиоца жалбе, који се односе на вишемесечно неплаћање закупа пословних просторија, Омбудсперсон је сматрао да у првом случају током жалбеног поступка, од 12. фебруара 2002. до 3. октобра 2002. године није било превеликог кашњења. Међутим, неактивност суда услед нагомилавања случајева, и други застој који је трајао од 9. априла 2003. до 6. јануара 2004. године, нису у складу обавезом суда да на време спроводи правду, рачунајући чак и на последице ратних сукоба на Косову. Овај став добија додатну потврду ако се узму у разматрање и велики економски интереси подносиоца жалбе.

Омбудсперсон је такође утврдио да одсуство постојања правног лека у случају кршења права на поштено суђење у разумном временском периоду такође представља кршење права о ефикасном правном леку прописаном у члану 13 Европске Конвенције за заштиту људских права.

Омбудсперсон је препоручио да Специјални Представник Генералног Секретара Уједињених Нација (СПГС) најкасније до 22. марта 2004. године, загарантује извршење пресуде коју је Окружни суд донео 6. јануара 2004. године, без даљег одлагања. Омбудсперсон је такође препоручио да СПГС именује значајан број судија у Окружном суду у Приштини или да предузме неопходне мере које би гарантовале решавање будућих случајева у разумном временском периоду. Коначно, Омбудсперсон је такође препоручио да СПГС треба да објави уредбу о ефикасном правном леку, у складу са чланом 13 Европске Конвенције за заштиту људских права, у коме би били прописани заштита и право на одштету, уз уважавање жалби против предугог судског процеса у грађанским парницама.

У писму од 14. јуна 2004. године, вршилац дужности СПГС је обавестио Омбудсперсона да је пресуда у питању извршена 29. марта 2004. године. Према томе, у Окружном суду у Приштини тренутно ради четрнаест судија од предвиђених петнаест. Средином маја 2004. године, још један судија је пребачен из Општинског суда у Подујеву у Окружни суд у Приштини како би помогао решавање нагомиланих случајева. Вршилац Дужност СПГС-а је додао да ће Косовски Савет за Правосуђе и Тужилаштво, као орган који саветује СПГС о питањима везаним за именовање судија, тужилаца и поротника, спровести ревизију броја буџетских радних места у судовима и тужилаштвима у складу са резултатима свеобухватне студије која процењује тренутни број запослених у судовима и канцеларијама тужилаца на Косову. Ревизија треба да да резултате након којих би уследиле препоруке које би утицале на број радних места судија финансираних из буџета. На крају је В.Д. СПГС изјавио да препорука Омбудсперсона да се припреми нацрт Уредбе о пружању ефикасног правног лека у случајевима предугих процеса је озбиљно узета у разматрање од стране УНМИК Канцеларије Правног Саветника и УНМИК Одељења за Правосуђе.

САДРЖАЈ

Регистрациони број 320/01

У вези неизвршења пресуде у случају

КАДРИ АХМЕТАЈ

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4 и 4.9 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правилима 18 и 19 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **31. марта 2004. године** објавио овај извештај.

У овом извештају, Омбудсперсон је закључио да је подносилац жалбе, пропустом судије одговорног за извршење пресуде, као и свих постојећих надзорних тела која би требало да гарантују извршење пресуде Општинског суда у Сувој Реци донете 11. априла 2000. године, лишен права на суђење које је загарантовано чланом 6 Европске Конвенције о заштити људских права. Утврђујући да је приступ ефикасном суду саставна компонента гаранција датих у члана 6 Конвенције, Омбудсперсон је идентификовао неколико странака одговорних за неизвршење пресуде Општинског суда у Сувој Реци, којом се наређује туженицима да се уздрже од било каквих акција како би спречили подносиоца жалбе да користи своју имовину. Пропусти судије да реагује пошто је његов захтев о изузећу са овог случаја одбачен, Председника Општинског суда у Сувој Реци да реагује по том питању и Председника Окружног суда у Призрену да реагује и одговори на захтеве подносиоца жалбе, представљају, сваки понаособ, пропусте који према члану 6 Конвенције, нису смели да се десе овим телима. Обавезе нису испунили ни УНМИК, ни Правосудна Јединица за Истраге (ПИЈ), као ни косовки Савет за Правосуђе и Тужилаштво (Савет), који нису пружили ефикасну помоћ подносиоцу жалбе.

Омбудсперсон је препоручио да СПГС најкасније до 23. априла 2004. године, пошаље упутство председнику Општинског суда у Сувој Реци, да хитно и без даљег кашњења осигура извршење коначне пресуде донете 11. априла 2000.

године. Штавише, СПГС би требало да предузме све неопходне мере како би осигурао да ПЈИ и Савет покрену истрагу против надлежног судије и заврше случај подношењем извештаја.

У писму послатом 29. априла 2004. године, Заменик СПГС за полицију и правосуђе одговорио је на овај извештај обавештавајући Омбудсперсона да је судија одговоран за неразумно кашњење овог случаја крив за лоше понашање. Међутим, пре него што је Одељење за Правосуђе успело да против њега на основу извештаја ПЈИ покрене дисциплински поступак, судија је сам дао оставку. Случај је затворен, будући да ПЈИ није утврдио никакво лоше понашање председника Општинског суда у Сувој Реци током вођења овог поступка.

Што се тиче дела препорука Омбудсперсона да се председнику Општинског Суда у Сувој Реци дају инструкције како би гарантовао хитно извршење пресуде, Заменик СПГС је обавестио Омбудсперсона да је ПЈИ утврдио да је 13. октобра 2003. године, овај суд одлучио да се у овом случају процес прекине. Током имовинског спора који је покренуо подносилац жалбе у вези са истим предметом код истог суда 25. јуна 2002. године, пресуда прве инстанце донета је 5. септембра 2003. године. Подносилац жалбе могао је да оспори обе ове пресуде код надлежног Окружног суда.

САДРЖАЈ

Регистрациони број 485/01

О неизвршењу пресуде у случају

ИСАК АХМЕТИ

У складу са овлашћењима из поглавља 4.4. и 4.9 Уредбе УНМИК број 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и правилима 18 и 19 Правилника Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **2. априла 2004. године** објавио овај извештај.

У овом случају, Омбудсперсон је утврдио да су пропустима Општинског суда у Урошевцу – у спровођењу коначне одлуке донете 27. новембра 1992. године, као и надзорних правосудних и УНМИК органа да гарантују извршење, прекршена права подносиоца жалбе, гарантована чланом 6 Европске конвенције о људским правима. Пресудом о којој је реч, послодавцу подносиоца жалбе наређена је редовна исплата месечних надокнада, због повреда задобијених на радном месту. Омбудсперсон је нагласио да се одредбе које гарантују поштено и јавно суђење, у складу са чланом 6 Конвенције, односе и на одредбе којима је гарантована реализација судских одлука. Разматрајући образложење судије, Омбудсперсон је још утврдио да право подносиоца молбе, као ни практичне тешкоће због недостатка финансијских средстава, нису довољни разлози да суд не реагује због непоштовања судске одлуке. Због тога је подносилац жалбе био лишен својих права, загарантованих чланом 6 Конвенције.

Омбудсперсон је препоручио СПГС да најкасније до 23. априла 2004. године, предузме хитне мере како би се пресуда извршила без даљег кашњења. Шта више, СПГС би требао да размотри могућност проширења надлежности Косовског савета за правосуђе и тужилаштво и овласти га да може судијама да наређује да обављају дужности на експедитиван начин, као и да гарантује да ће Одељење за правосуђе приморати у случају немара, председника одређеног суда да предузме неопходне мере којима ће спречити дуга кашњења спорова.

Писмом од 29. априла 2004. године, Заменик СПГС за полицију и правосуђе одговорио је на овај извештај и обавестио Омбудсперсона, да је председника надлежног суда и надлежног судију саветовао да извршење пресуде подносиоца жалбе ставе на листу приоритета и да о акцијама које су предузете обавесте заменика СПГС.

Одељење за правосуђе размотриће препоруку Омбудсперсона о проширењу надлежности Косовског савета за правосуђе и тужилаштво. На крају, у случају да Савет за правосуђе и тужилаштво утврде да судије занемарују своје дужности, Одељење за правосуђе реаговаће код суда који је у питању, како би случајеви погођени лошим радом били вођени на најбољи могући начин.

САДРЖАЈ

Ex Officio Регистрациони број 23/02

Право на живот лица А.Ћ.

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4 и 4.9 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правилима 18 и 19 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је 29. априла 2004. године објавио овај извештај.

У овом извештају, разматрајући адекватност спровођења кривичне истраге о нестанку лица, Омбудсперсон је закључио да кораци које су предузели органи гоњења нису задовољили захтеве заштите права на живот, у складу са обавезом према члану 2 Европске Конвенције о заштити људских права. Кашњења истражног поступка, приписана разним јединицама УНМИК Полиције, француске Жандармерије и других надлежних органа, одражавају недостатак праве марљивости коју Конвенција захтева када су у питању истраге озбиљних злочина. Наглашавајући да обавезна ефикасност истраге не мора да постигне резултате, већ да утиче на само понашање, Омбудсперсон је утврдио да у овом случају није учињено довољно како би се заштитило право на живот лица А.Ћ.

Омбудсперсон је препоручио СПГС да најкасније до 19. маја 2004. године обезбеди да надлежни органи наставе истрагу о околностима нестанка лица А.Ћ., како би одговорни били гоњени и осуђени, и да осигура да се кривична истрага спроведе у складу са законом на снази.

У писму од 3. јуна 2004. године, заменик СПГС за полицију и правосуђе одговорио је на горе наведени извештај, обавештавајући Омбудсперсона да је УНМИК Полиција наставила истрагу о околностима овог случаја и остала је посвећена решавању судбине А.Ћ. Као резултат, пронађено је возило жртве,

идентификовани су сведоци и обављен је разговор са њима. Шта више, истрага полиције потврдила је да је А. Ћ убијен(а). Идентификован је осумњичени. Ускоро ће случај бити предат тужиоцу како би осумњичени био ухапшен и покренута званична истрага у складу са Привременим законом о кривичним поступку Косова.

САДРЖАЈ

Специјални извештај број 7.

О усклађености неких одредби југословенског Закона о извршењу кривичних санкција са признатим међународним стандардима

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.3 и 4.9 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правила 22 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **5. маја 2004. године**, објавио овај специјални извештај.

У овом извештају, Омбудсперсон је размотрио да ли су неке одредбе југословенског Закона о спровођењу кривичних пресуда о правима поштовања кореспонденције осуђеника, у складу са признатим међународним стандардима заштите људских права. Члан 107 горе наведеног закона, ограничава право осуђеника да се дописују са члановима уже породице, тако што налаже да дописивање одобре затворске власти. Омбудсперсон је утврдио да је ова одредба у директној супротности са чланом 8 Европске Конвенције о заштити људских права, која гарантује право поштовања приватног живота и дописивања, и штити особе од мешања власти у те односе - осим у случајевима када је то у складу са законом и потребама демократског друштва. Заиста, члан 107 омогућава јасно мешање власти у права осуђеника на дописивање и није у складу са стандардима члана 8, јер омогућава затворским властима неограничену слободу цензурисања поште.

Омбудсперсон је препоручио да СПГС најкасније до 26. маја 2004. године, осигура да Закон о спровођењу кривичних пресуда буде допуњен, у складу са налазима овог извештаја, као и да обезбеди дистрибуцију допуњеног закона широм Косова, преко свих одговарајућих канала.

У писму од **25. јуна 2004. године**, заменик СПГС за полицију и правосуђе одговорио је на овај извештај. Он је нагласио да је особље Одсека за казнене установе Косовске поправне службе УНМИК Одељења за Правосуђе, обавезно да поштује међународне стандарде заштите људских права у складу са УНМИК Уредбом број 1999/24 издатом 12. децембра 1999. године, као и да у пракси не ограничава права појединаца на кореспонденцију. Лична преписка се не отвара, осим ако не постоји уверење да садржи забрањене предмете, или информација да осуђеник планира неку незакониту активност. Пошта осуђеника који представљају ризик за безбедност, помно се прегледа, али није ни ограничена нити цензурисана.

У случају да Омбудсперсон Институција поседује неки доказ који указује да је право осуђеника на кореспонденцију прекршено, УНМИК Одељење за правосуђе неће жалити труда да истражи те наводе.

Конечно, Заменик СПГС обавестио је Омбудсперсона да је, према упутству Канцеларије УНМИК правног саветника и у консултацији са члановима локалне и међународне заједнице правника, Закон о спровођењу кривичних пресуда тренутно у процесу ревизије, како би био усклађен са међународним стандардима. Заменик СПГС очекује да би текст требало да буде објављен у блиској будућности. Одредбе о правима осуђеника на кореспонденцију значајно су допуњене и биће у потпуности у складу са међународним стандардима заштите људских права.

САДРЖАЈ

Регистрациони број 592/02

У вези са неизвршењем одлуке ХПД-а у случају

СТАМЕНКО КОВАЧЕВИЋ

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4 и 4.9 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правилима 18 и 19 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **5. маја 2004. године** објавио овај извештај.

У овом случају, Омбудсперсон је утврдио да пропуст надзорних органа да ефикасно спроведу одлуку ХПД-а од 26. октобра 2001. године, којом је подносиоцу жалбе дозвољен повраћај власништва над имовином, прекршено право подносиоца жалбе на поштовање дома, које се гарантује чланом 8 Европске Конвенције за заштиту људских права. Упркос настојањима да се одлука реализује, особе које су се уселиле у кућу подносиоца жалбе узастопно су се опирале и враћале се у кућу и после принудног иселења, па су чак и претили подносиоцу жалбе да ће му уништити кућу ако поново буде затражио да се одлука спроведе. Омбудсперсон је закључио да је циљ члана 8 да заштити особе од произвољног мешања власти, али да се у овом случају та обавеза може проширити преко ове негативне претпоставке на позитивну обавезу која је битна за ефикасно поштовање права подносиоца жалбе. Покушавајући да уравни тежину јавне и приватне интересе који су овде били у питању, Омбудсперсон је утврдио да такве обавезе постоје у овом случају. Шта више, закључио је да УНМИК Уредба 2000/60 која се односи на стамбено-имовинске захтеве није тумачена тако да омогући предузимање акција које не би посустајале пред незаконитим станарима. Омбудсперсон није сматрао за неопходно да истражује да ли је постојало кршење члана 1 Протокола број 1, будући да су одредбе овог члана биле обухваћене одредбама члана 8 Конвенције.

Омбудсперсон је препоручио СПГС да најкасније до 25. маја 2004. године, проследи упутство ХПД-у и УНМИК Полицији, како би предузели све неопходне мере које би гарантовале ефикасно спровођење одлуке ХПД-а донете 26. октобра 2001. године, без даљег одлагања и покренули кривичну истрагу против незаконитих станара. Поред тога, СПГС би требало да од УНМИК Правног одељења затражи ревизију УНМИК Уредбе 2000/60 како би се у њу укључили механизми који би гарантовали ефикасније извршење одлука ХПД-а.

Није било одговора на ово писмо.

САДРЖАЈ

Регистрациони бројеви 1041-03 и 1042-03

У вези са дужином спора у случајевима

МУХАРЕМ ДЕМИРИ И ЕДИМ АДЕМИ

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4 и 4.9 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правилима 18 и 19 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **7. маја 2004. године** објавио овај извештај.

У овим случајевима, уз идентичне чињенице и закључке, Омбудсперсон је утврдио да је пропустом Општинског суда у Митровици и надлежних органа УНМИК-а у предузимању неопходних мера којима би се осигурало решавање случаја подносиоца жалбе у разумном временском периоду, прекршено право подносиоца жалбе на поштено суђење у разумном временском периоду, загарантовано поглављем 1, члана 6 Европске Конвенције о заштити људских права. У случајевима, у којима су подносиоци жалби тражили дозволу да се врате на радна места са којих су отпуштени 1991. године, Омбудсперсон је утврдио да кашњење није последица неактивности суда, већ да је резултат поновљаних истрага случаја, што указује на озбиљне недостатке у функционисању хијарархијске структуре локалног правосудног система. Шта више, УНМИК није испунио обавезу и обезбедио окончање спора на експедитиван начин.

Омбудсперсон је такође приметио да одсуство правног лека за кршење права на поштено суђење у разумном временском периоду, представља кршење права на ефикасан правни лек, загарантованог чланом 13 Европске Конвенције о заштити људских права.

Омбудсперсон је препоручио да СПГС најкасније до 28. маја 2004. године, обезбеди да Општински суд у Митровици донесе пресуду у случају подносиоца жалби. СПГС би требао и да именује довољан број судија у суду, или да предузме друге неопходне мере којима би гарантовао решавање случајева и доношење пресуда у разумном временском периоду. Омбудсперсон је за решавање жалби чији је предмет дужина поступка у грађански парницама, такође препоручио СПГС да изда Уредбу са ефикасним правним леком у складу са чланом 13 Европске Конвенције о заштити људских права, који би обухватио и заштиту и право на одштету.

У писму од 14. јуна 2004. године, СПГС је одговорио на овај извештај и обавестио Омбудсперсона да у Општинском суду у Митровици тренутно ради само седам судија, иако је буџет омогућио да се запосли девет. Косовски Савет за правосуђе и тужилаштво спровешће ревизију броја буџетских радних места у судовима и тужилаштвима у складу са резултатима свеобухватне студије која, *између осталог*, процењује тренутни број запослених у судовима и канцеларијама тужилаца на Косову. После резултата ревизије уследиле би препоруке које би утицале на број радних места судија финансираних из буџета. У сваком случају, ако дође до новог неразумног кашњења у случају подносиоца жалби, Омбудсперсон би

саветовао подносиоцу жалбе да пријави такво понашање УНМИК Одељењу за Правосуђе.

УНМИК Канцеларија правног саветника и УНМИК Одељење за правосуђе, озбиљно разматрају репоруку Омбудсперсона да се припреми нацрт Уредбе о пружању ефикасног правног лека у случајевима предугих процеса.

САДРЖАЈ

Регистрациони број 728/02

У вези дужине поступка у случају

МУХАРЕМ ПАЧАРАДА

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4 и 4.9 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правила 18 и 19 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **7. маја 2004. године** објавио овај извештај.

У овом случају, подносилац жалбе поднео је захтев за покретање парнице код Општинског суда у Приштини 5. маја 2001. године, у коме је затражио обнављање уговора о раду са УНМИК царинском службом. Омбудсперсон је утврдио да разлози одуговлачења парнице, које ће у овом случају трајати и после објављивања овог извештаја, морају бити процењени у складу са посебним околностима, концентришући се на сложеност случаја, понашање и интерес укључених актера. Прихватајући чињењницу да је случај релативно прост и да је од велике важности за подносиоца жалбе који је незапослен дуже од три године, Омбудсперсон је закључио да кашњења не могу да се оправдају недостатком запослених у правосуђу. Стога, кашњења представљају кршење права подносиоца жалбе на поштено суђење у разумном временском периоду што му гарантује члан 6 Европске Конвенције за заштиту људских права.

Омбудсперсон је такође приметио да одсуство правног лека за кршење права на поштено суђење у разумном временском периоду, представља кршење права на ефикасан правни лек, загарантованог чланом 13 Европске Конвенције о заштити људских права.

Омбудсперсон је препоручио СПГС да најкасније до 28. маја 2004. године, обезбеди да Општински суд у Приштини настави случај подносиоца жалбе и да именује довољан број судија у суду, или да предузме друге неопходне мере како би гарантовао решавање случајева и доношење пресуда у разумном временском периоду. Омбудсперсон је такође препоручио СПГС да изда Уредбу којом би се обезбедио ефикасан правни лек у складу са чланом 13 Европске Конвенције о заштити људских права, а који би садржао и заштитне одредбе и право на одштету за особе које се жале на дужину процеса у грађанским споровима.

У писму од 14. јуна 2004. године, Заменик СПГС је дао одговор на овај извештај обавештавајући Омбудсперсона да у Општинском суду у Приштини тренутно ради четрнаест судија од предвиђених петнаест. Средином маја 2004. године, још један судија је пребачен из Општинског суда у Подујеву у

Окружни суд у Приштини како би помогао решавање нагомиланих случајева. Вршилац Дужност СПГС је додао да ће Косовски Савет за Правосуђе и Тужилаштво, као орган који саветује СПГС о питањима везаним за именовање судија, тужилаца и поротника, спровести ревизију броја буџетских радних места у судовима и тужилаштвима у складу са резултатима свеобухватне студије која процењује тренутни број запослених у судовима и канцеларијама тужилаца на Косову. Ревизија треба да да резултате након којих би уследиле препоруке које би утицале на број радних места судија финансираних из буџета. На крају је в.д. СПГС изјавио да препорука Омбудсперсона да се припреми нацрт Уредбе о пружању ефикасног правног лека у случајевима предугих процеса је озбиљно узета у разматрање од стране УНМИК Канцеларије Правног Саветника и УНМИК Одељења за Правосуђе.

САДРЖАЈ

Специјални извештај број 8.

О законитости акција јавних органа које су имале за циљ забрану ношења верских симбола у државним школама широм Косова

У складу са овлашћењима датих из Поглавља 1.1 и 4.1 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правилем 22, став 3 и 4, Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **4. јуна 2004. године**, објавио овај специјални извештај.

У овом случају Омбудсперсон је утврдио да ни једна акција јавних органа у циљу забране ношења верских симбола ученицима државних образовних институција на Косову, не може бити законита, нити у складу са чланом 9 Европске конвенције о заштити људских права, која, *између осталог*, гарантује слободу вероисповести. Министар образовања у писму упућеном Омбудсперсон Институцији, од 4. априла 2004. године, као правни основ за ове акције наводи Поглавље 4.7. Закона о основном и средњошколском образовању на Косову. Према одредбама тог закона, "државне образовне институције уздржаће се од издавања верских упуштава или од других облика активности које промовишу било коју веру". Омбудсперсон је нагласио да је забрана коју садржи наведени цитат, искључиво упућена државним – јавним образовним институцијама и њиховом особљу, а не ученицима. Због тога, горе поменута правна одредба не може представљати правни основ за било које дело јавних власти, у циљу ограничавања слободе ученика у испољавању религијских веровања у школама.

Омбудсперсон је препоручио да би јавне власти, због непостојања одговарајућих правних одредби, требало да се уздрже од било којих дела чији би циљ био мешање у верске слободе ученика. Он је још препоручио да СПГС одговарајућим каналима проследи овај извештај свим државним образовним институцијама на Косову.

Није било одговора на ово писмо.

САДРЖАЈ

Регистрациони број 1163-03

О одбијању УНМИК Полиције да одобри захтев за одржавање мирних протеста у случају

НАРОДНОГ ПОКРЕТА КОСОВА

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4 и 4.9 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правила 18 и 19 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **28. јуна 2004. године** објавио овај извештај.

У овом извештају, разматрајући правни основ који је навела УНМИК Полиција поводом одбијања захтева подносиоца жалбе за добијање дозволе за организовање мирних протеста испред Косовске Скупштине, Омбудсперсон је закључио да Закон о јавном реду и миру на који се позива УНМИК Полиција, понашање грађана на јавним местима регулише на уопштен начин и не наводи прецизне одредбе које захтевају добијање дозволе за одржавање јавних скупова. Стога, овај закон не може да преставља основу за одлуку којом се ограничава право окупљања прецизирано чланом 11 Европске Конвенције о заштити људских права. Уместо тога, закон који се примењује за овакве ситуације је Закон о јавном окупљању. Међутим, чак и под претпоставком да се УНМИК Полиција позвала на овај закон када је одбила захтев подносиоца жалбе, Омбудсперсон је утврдио да законом нису прецизирани принципи за ефикасну контролу јавних скупова. Шта више, одредбе овог закона, као ни одредбе других закона на снази, немају правни лек који би некој особи омогућио да се жали на начин или обим мера којима се ограничава право на слободу окупљања. Чак и да су се позвали на Закон о јавним скуповима, нису испунили одредбе члана 11 Конвенције и стога су сами дошли у супротност са овим чланом.

Омбудсперсон је препоручио СПГС да најкасније до 15. септембра 2004. године, загарантује усвајање и објављивање новог закона о правима одржавања јавних и мирних скупова, који би био у складу са стандардима члана 11 Конвенције, а посебно са аспектима члана 11 који се односе на овај извештај.

САДРЖАЈ

Регистрациони број 1046/03

О дужини вођења поступка пред Комисијом за жалбе ХПД-а у случају

МИЛЕНЕ РИСТИЋ И ДРУГИХ

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4 и 4.9 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правила 18 и 19 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **29. јуна 2004. године**, објавио овај извештај.

У овом случају, Омбудсперсон је дошао до закључка да је пропуст Комисије за жалбе ХПД-а да одлучи по питању подносилаца жалби у разумном временском периоду нарушио права истих на дом, а које је загарантовано чланом 8. Европске конвенције о људским правима. Како је суштинска сврха члана 8 да заштити појединце од неоснованог мешања органа власти, у случајевима подносилаца жалби, Омбудсперсон је, имајући у виду јавне и приватне интересе, дошао до закључка да се ова обавеза устаљивала у раширеној негативној пракси, уместо у поштовању позитивних обавеза својствених у ефективном уважавању права подносилаца жалби. Наглашавајући да је ХПД био једини пут преко којег су подносиоци могли да изврше повраћај својих домова, Омбудсперсон је закључио да кораци ХПД-а да разреши случајеве подносилаца жалби нису били довољно експедитивни да задовоље захтеве члана 8 Конвенције. Проблем недовољног финансирања, који је довео до неадекватног броја запослених који се баве огромним приливом случајева, могао је само да потврди таква кашњења у судским процесима, ако је такав прилив био неочекиван и привремен. У датом случају, међутим, компетентне власти Уједињених Нација су биле свесне прекомерног нагомилавања случајева пред Комисијом за жалбе ХПД-а током дугог временског периода, а да при том нису урадиле довољно да би се извршила реорганизација ХПД-а, и побољшале операције на такав начин да би се ХПД суочио са великим приливом случајева на експедитивнији начин. Омбудсперсон није сматрао за потребно да испита да ли се појавило нарушавање члана 1 Протокола 1, с обзиром да су се захтеви тог члана подразумевали по члану 8. Конвенције.

Омбудсперсон је препоручио да би Специјални Представник Генералног Секретара Уједињених Нација требало да, не касније од 15. септембра 2004. године, обезбеди кроз одговарајуће правне мере и административне поступке, да се права на дом и својину подносилаца жалби, као и других особа у сличној ситуацији, примене на експедитиван начин, компатибилан са стандардима о људским правима загарантованих чланом 8 Конвенције и чланом 1 Протокола 1.

САДРЖАЈ

Специјални извештај бр.9

О компатибилности са признатим међународним стандардима одређених аспеката о притварању ментално неурачунљивих криминалних извршилаца и криминалних извршилаца са умањеним менталним способностима

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.3 и 4.9 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правила 18 и 19 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, је **29. јуна 2004. године** објавио овај извештај.

Дана 29. јуна 2004. године, сходно својој надлежности, по параграфима 1.1. и 4.1. УНМИК Уредбе број 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон институције на Косову и прописом 22, параграф 3 и 4 из Правилника о процедури Омбудсперсон институције, Омбудсперсон је издао следеће саопштење.

У овом саопштењу, Омбудсперсон је најпре испитао да ли је по Кривичном закону, који је био у употреби до 6. априла 2004. године, пракса збрињавања

ментално некомпетентних криминалних извршилаца и криминалних извршилаца са умањеним менталним способностима у редовним затворима, пре пријема у Психијатријску болницу у Приштини, нарушавала права ових особа на слободу по члану 5 Параграфа 1 Европске конвенције о људским правима. Имајући у виду да тада примењивани југословенски закони нису остављали довољно простора за такву праксу, Омбудсперсон је, ипак, приметио да би било нестварно, и превише строго, да се од надлежних власти очекује приступ у којем би места у таквим институцијама била моментално расположива. Међутим, имајући у виду да је у одређеним случајевима боравак таквих лица у редовним затворима трајао дужи период времена пре њиховог збрињавања, угрожавајући успех психијатријског третмана ових особа, као и да су надлежне власти УНМИК-а и ПИС-а биле свесне општег структуралног недостатка капацитета у институцијама за ментално здравље на Косову током дужег временског периода, Омбудсперсон је дошао до закључка да је таква пракса нарушавала права наведених особа по члану 5 параграфа 1 Конвенције.

По ступању на снагу привременог кривичног закона Косова 6. априла 2004. године, Омбудсперсон је истакао да југословенски закони више нису могли бити примењивани у овој ситуацији. Нови кривични закон, међутим, није садржавао никакве одредбе по питању захтева и процедура за одређивање принудног психијатријског лечења. Уместо тога, кривични кодекс упућује ову проблематику на посебан закон. Такав закон, међутим, још није усвојен, нити објављен. Омбудсперсон је, тако, дошао до закључка да више не постоје никакве правне основе за притварање ментално неурачуљивих криминалних извршилаца и криминалних извршилаца са умањеним менталним способностима у психијатријским институцијама, и да таква притварања представљају кршење члана 5 Конвенције.

Омбудсперсон је препоручио да Специјални представник Генералног Секретара Уједињених Нација треба да обезбеди услове да се одговарајући закон по питању притварања ментално неурачуљивих криминалних извршилаца и криминалних извршилаца са умањеним менталним способностима усвоји и објави одмах, не касније од 15. септембра 2004. године, и да УНМИК, уз ангажовање Министарства здравља, пронађе решење које би омогућило претходно наведеним категоријама особа да добију неопходан и одговарајући психијатријски третман у одговарајућим психијатријским институцијама.

САДРЖАЈ

Ex Officio Регистрациони број_39/04

О правима на поштено суђење дванаест суспендованих чланова Косовског заштитног корпуса

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4 и 4.9 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правила 18 и 19 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **30. јуна 2004. године**, објавио овај извештај.

Овај извештај се бавио шестомесечном суспензијом дванаест чланова Косовског заштитног корпуса (КЗК) са својих радних места по одлуци Специјалног представника Генералног Секретара Уједињених Нација од 3. децембра 2003. године, а која је затим била опозвана у мају 2004. године. Специјални представник је засновао своју одлуку на веродостојним информацијама које су ове особе повезивале са „активностима озбиљне природе које су биле јасно некомпатибилне са њиховим чланством у КЗК“, и, такође, наредио да се спроведе криминалистичка истрага по овој информацији. Изналазећи да је ова одлука довела до имплицитне криминалне оптужнице у оквиру аутономног значења члана 6. Европске конвенције о људским правима, која штити право сваког појединца на поштено суђење, Омбудсперсон је дошао до закључка да суспендовани службеници нису били детаљно информисани о чињеничној и правној основи оптужница против њих. Као последица тога, они се нису могли адекватно одбранити од оптужби. Омбудсперсон је закључио да су права на поштено суђење ових особа по члану 6 Конвенције била нарушена.

САДРЖАЈ

Регистрациони број 596/02

Разматрање лошег поступања у случају

ДРИТОН ХОЏА

У складу са овлашћењима из Поглавља 4.4 и 4.9 УНМИК Уредбе бр. 2000/38 о Оснивању Омбудсперсон Институције на Косову и Правила 18 и 19 Правилника о раду Омбудсперсон Институције, Омбудсперсон је **30. јуна 2004. године** објавио овај извештај.

У овом извештају, који се бавио испитивањем прикладности кривичних истрага у вези наведених тврдњи подносиоца пријаве за малтретирање од стране полицајца УНМИК Полиције, Омбудсперсон је, најпре, уочио да у складу са недостатком сарадње од стране УНМИК Полиције, он није прибавио довољно информација да ли је подносилац пријаве заиста био малтретиран од стране припадника УНМИК Полиције. Омбудсперсон је, даље, уочио да локалне истражне власти на Косову нису биле надлежне да започну истрагу у овом случају, у складу са имунитетом запосленог особља у УНМИК-у пред судовима на Косову. Истовремено, интерне истраге спроведене од саме Полиције УНМИК-а биле су усмерене на спровођење дисциплинских поступака, а не на привођење датог кривца пред суд. Одговорне локалне и међународне власти су, према томе, биле у немогућности, из различитих разлога, да испоштују процедуралну обавезу наметнуту чланом 3 Европске конвенције о људским правима, да започну ефективне истраге о отвореним тврдњама о малтретирању од стране јавних службеника. Чињеница да садашњи закон који се примењује на Косову није приправан за ефективан приступ кривичним поступцима, или такође, прописивању мера надокнаде у таквим случајевима, нарушава се члан 13 Конвенције, који омогућава право свакој особи на ефективни правни лек. Коначно, Омбудсперсон је пронашао да недостатак сарадње Полиције УНМИК-а са Омбудсперсоном, одбијањем да лично добије увид у дотичан полицијски досије, представља нарушавање обавезе УНМИК-а да

да помогне Омбудперсону у његовим истрагама, према параграфу 4.7 УНМИК Уредбе број 2000/38 о Оснивању Омбудперсон институције на Косову.

Омбудперсон је препоручио да би Специјални представник Генералног Секретара Уједињених Нација требало, да не касније од 30. августа 2004. године, обезбеди да се започне са кривичном истрагом против полицајца УНМИК Полиције, за кога је тврђено да је употребио прекомерну силу према подносиоцу пријаве, у јуну 2002. године, невезано за институцију у правној надлежности за случај. Шта више, он би требало да објави уредбу, или осигура да се усвоји одговарајући правни акт, којим би се било којој особи која је претрпела нарушавање људских права или лоше поступање од стране службене особе на Косову, укључујући особље УНМИК-а, пружио на располагање, такође и на Косову, ефективан правни лек у оквиру важења члана 13 Европске конвенције о људским правима. На крају, Специјални представник Генералног Секретара УН-а би требало да обезбеди да привремена цивилна администрација, и било која укључена централна и локална институција, сарађује са Омбудперсоном, пружајући му релевантне информације, документа и досијеа, сходно надлежности према параграфу 4.7 УНМИК Уредбе број 2000/38.

Додатак 4: Садржаји одабраних писама интервенција (1. јул 2003. године – 30. јун 2004. године)

Смештај ментално неспособних починилаца кривичних дела и починилаца са умањеним менталним способностима у Клинику за ментално здравље у Приштини

Дана 2. јула 2003. године, Омбудсперсон је добио допис од лекара који раде у Клиници за ментално здравље у Приштини, у којем се жале на чињеницу да су ментално неспособни починиоци кривичних дела и починиоци кривичних дела са умањеним менталним способностима, који су били упућени у клинику како би се подвргли судском психијатријском прегледу, били смештени у истом одељењу са обичним психијатријским пацијентима.

Дана 19. августа, 2003. године: Омбудсперсон је упутио допис заменику Специјалног изасланика Генералног Секретара за полицију и правду, у којем је затражио озбиљну, адекватну и брзу интервенцију усмерену на смештање претходно наведених особа у другу зграду, како би се издвојили од обичних пацијената.

Дана 25. августа, 2003. године: Омбудсперсон је примио допис од заменика Специјалног изасланика Генералног Секретара за полицију и правду, у којем је обавештен да заменик Специјалног изасланика Генералног Секретара за полицију и правду разматра предмет постављен од стране Омбудсперсона.

Дана 22. октобра 2003. године: Омбудсперсон је написао други допис заменику Специјалног изасланика Генералног Секретара за полицију и правду, понављајући свој претходни захтев.

Дана 12. децембра 2003 године: Омбудсперсон је примио допис од заменика Специјалног изасланика Генералног Секретара за полицију и правду, који му је понудио два предлога. Прва опција, предложена од стране УНМИК Одељења за правду се састојала у обезбеђивању једног крила Клинике за смештај притвореника. Друга опција је сугерисала изградњу новог објекта унутар клиничког комплекса, намењеног искључиво за пацијенте у надлежности судског сектора. Као што је заменик Специјалног изасланика Генералног Секретара за полицију и правду поменуо у свом допису, овај нов објекат би могао бити изграђен брзо и без великих трошкова.

Дана 26 јануара 2003. године: Омбудсперсон је проследио допис Премијеру у којим га је обавестио о корацима које је заменик Специјалног изасланика Генералног Секретара за полицију и правду предузео у циљу решавања проблема који се тичу Клинике за ментално здравље у Приштини. У овом допису, Омбудсперсон је такође приметио, с обзиром да је прва опција предложена од стране УНМИК Одељења за правду била одбијена у Министарству здравља, остала само друга опција за разматрање. Истичући хитност овог предмета, Омбудсперсон је тражио од Владе да моментално предузме одговарајуће кораке у циљу посредовања, како би се ситуација поправила све док не почне са радом нови институт за судску психијатрију.

На овај допис није било одговора.

Дана 16. марта 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од заменика Специјалног изасланика Генералног Секретара за полицију и правду, који је, између осталог, објаснио да се Министарство здравља сложило са предлогом УНМИК Одељења за правду да се изграде нови објекти за пацијенте под судском надлежношћу. Као краткорочно решење, донета је одлука да се преуреди једно крило Клинике за ментално здравље у Приштини.

Дана 15. јуна 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од директора УНМИК Одељења за правду, у којем он, између осталог, истакао одговорност Министарства здравља како би се оспособили објекти за смештај пацијената у надлежности судског сектора, и приметио да је то једини начин да се пронађе решење за наведени проблем.

Регистрација приватних возила на северу Косова

4. августа 2003. године, Омбудсперсон је примио писмо од председника Окружног суда у Митровици у коме изражава забринутост због извршних УНМИК наредби и других правила и услова за регистрацију приватних возила на северу Косова. По његовом мишљењу, правни режим који је у том сектору увео УНМИК, представља кршење стандарда заштите људских права, посебно у погледу принципа недискриминације и једнакости пред законом.

19. август 2003. године: Омбудсперсон је упутио писмо Заменику СПГС-а за полицију и правосудје у коме је затражио увид у копије поменутих извршних наредби, као и друга релевантна правила која се односе на регистрацију приватних возила у северном делу Косова. У истом писму, Омбудсперсон је затражио објашњења о разлозима који су довели до увођења тог режима.

6. октобар 2003. године: Омбудсперсон је примио одговор од СПГС-а са објашњењем да је извршна наредба дата као привремена мера којом би се испунила УНМИК правна обавеза према косовским Србима, у циљу «повећања слободе кретања, издавањем бесплатних таблица косовским Србима». Горе наведена уредба истекла је 31.августа 2003. године, а 30. августа 2003. године потписана је извршна одлука о регистрацији приватних возила на Косову. Овом одлуком сви стални грађани Косова изузети су од плаћања такси за прву регистрацију приватних возила на Косову. У истом писму, СПГС је обавестио Омбудсперсона о постигнутом напретку који се односи на протокол о слободи кретања регистрованих возила и омогућавању бесплатног преноса СРЈ таблица на косовске, без обзира на националну припадност корисника.

20. новембар 2003. године: Омбудсперсон је написао писмо председнику Окружног суда у Митровици. Након одговора СПГС-а, Омбудсперсон је сматрао да је проблем који је изнео председник Окружног суда решен, и да нема потребе за даљим ангажовањем по овом питању.

Наводни недостатак праве истраге о случају постављања бомбе аутобусу «Ниш Експрес»

8. августа 2003. године, Омбудсперсон је добио жалбу због неадекватне истраге о постављању бомбе аутобусу «Ниш Експрес» 16. фебруара 2001. године у близини административне границе Мердаре, између Косова и уже Србије. Подносилац жалбе жалио се да није примио никакав званични документ о резултатима полицијске истраге.

1. септембар 2003. године: Омбудсперсон је упутио писмо комесару УНМИК Полиције у коме је затражио информације о току истраге и копију било ког званичног документа о овом случају.

22. септембар 2003. године: Омбудсперсон је примио писмо од Комесара УНМИК Полиције. Према тим подацима, истрага о постављању бомбе аутобусу «Ниш Експрес» је још трајала, али је постигнут напредак. Комесар УНМИК Полиције одбио је да Омбудсперсону стави на увид тражена документа, јер је истрага још била у току.

5. децембар 2003. година: Омбудсперсон је упутио писмо СПГС-у у коме је поново захтевао увид у горе поменута документа. У случају одбијања захтева, он је тражио писмену изјаву СПГС-а о разлозима за ту одлуку.

Одговор на ово писмо није дат.

26. јануар 2004. године: Омбудсперсон је упутио и друго писмо СПГС-у у коме је поновио захтеве изнете у предходном писму.

Одговор на ово писмо није дат.

Уручивање судских одлука притвореницима

8. септембар 2003. године: Омбудсперсон је упутио писмо Директору Одсека за Правосуђе у коме је изразио забринутост због кашњења у достављању судских одлука притвореницима, посебно у случају када суд донесе одлуку о ослобађању притвореника. Нарочито се осврнуо на случајеве задржавања осумњичених у притвору дуже од 48 сати од доношења судске одлуке о пуштању на слободу. У том писму, Омбудсперсон је такође тражио хитне и конкретне мере у складу са међународним стандардима заштите људских права и релевантним одредбама применљивог југословенског Закона о кривичном поступку.

Одговор на ово писмо није добијен.

11. новембар 2003. године: Омбудсперсон је упутио писмо СПГС-у у коме поновио захтеве изнете у свом претходном писму.

29. децембар 2003. године: Омбудсперсон је примио писмо од заменика СПГС за полицију и правосуђе у коме је обавештен о мерама Одељења за правосуђе у циљу решења овог питања. Такође је као илустрацију приложио и садржај циркуларног писма о уручењу судских докумената притвореницима која је недавно донело Одељење за Правосуђе како би гарантовало да уручење судских докумената притвореницима убудуће буде у складу са законом.

Пренос надлежности са међународних чланова на локалне сараднике Одељења за судску администрацију

24. октобар 2003. године: Омбудсперсон је упутио писмо СПГС-у у коме је изразио забринутост за пројекат преноса надлежности са међународног особља Одељења за судску администрацију на њихове локалне сараднике. Према ставу Омбудсперсона, горе поменути пројекат је преурањен, имајући у виду кључну улогу Одељења за судску администрацију у оквиру система косовског правосуђа и директан утицај Одељења за судску администрацију на функционисање појединачних судова. Омбудсперсон је приметио да би било које смањење, некомпетентност, или субјективна пристрасност унутар Одељења за судску администрацију, лако могли да угрозе правилно функционисање судова на Косову и да штетно утичу на ефикасност правног система и зараду особља. У овом писму, Омбудсперсон је изразио забринутост због одсуства националних заједница са значајних места у Одељењу за судску администрацију, наглашавајући да је запошљавање припадника националних мањина на положаје више власти могло да буде систем за борбу против објективне дискриминације.

Одговор на ово писмо није добијен.

Закон о равноправности полова

Дана 30. октобра 2003. године: Омбудсперсон је проследио допис Председнику Скупштине Косова изражавајући своју забринутост око појединих одредби садржаних у НаТДПУ Закона о равноправности полова. Ове одредбе односе се на оснивање Канцеларије за равноправност полова и оснивање Омбудсперсона за равноправност полова, што би по мишљењу Омбудсперсона било супротно Уставном оквиру за Привремену Самоуправу. Омбудсперсон је нагласио да су питања равноправности полова потпуно у његовој надлежности, с обзиром да део његових дужности, између осталог, посебну предност придаје изјавама које су засноване на дискриминацији, а које укључују и нису само ограничене на питања равноправности полова. Поред тога, институција Омбудсперсона за равноправност полова само би удвостручила активности које су већ предузете од стране институције Омбудсперсона на Косову, повлачила би непотребно трошкове од Владе и изазивала збрку у косовској јавности. Омбудсперсон се коначно обратио председнику Скупштине да обавести Скупштину Косова о исказаној забринутости у свом допису, као и да поклони адекватну пажњу наведеним аргументима пре усвајања наТДПа закона о равноправности полова.

Није било одговора на овај допис.

Дана 12. фебруара 2004 године: Омбудсперсон је написао други допис Председнику Скупштине Косова, понављајући свој став и захтеве које је изложио у претходном допису.

Није било одговора на овај допис.

Дана 1. марта 2004. године: У току промоције НаТДПа Закона о равноправности полова, председник Комисије за равноправност полова,

наводећи дописе Омбудсперсона, јавно је оптужила Омбудсперсона на непримерено мешање у надлежности локалних институција на Косову.

Дана 2. марта 2004. године: У одговору на јавне оптужбе, Омбудсперсон је послао извештај у медије, који је у истом садржају прослеђен председнику Скупштине Косова. У његовој изјави, Омбудсперсон је објавио да његова критика на рачун НаТДПа закона о равноправности полова није била усмерена на сврху и циљ самог закона, већ на увођење новог Омбудсперсона, специјализованог за заштиту проблема равноправности полова. Омбудсперсон је објаснио разлоге свог критицизма, и подвукао одсуство било каквог одговора од председника Скупштине Косова на његове претходне дописе.

Дана 3. марта 2004. године: Омбудсперсон је написао допис Специјалном изасланику Генералног Секретара (СПГС), понављајући своју позицију у вези претходно наведених питања. Омбудсперсон је поновио да постављање другог Омбудсперсона, који би се бавио само питањима равноправности полова, није неопходно. Он је упозорио на негативне последице таквог корака, посебно на збуњеност у погледу надлежности оба Омбудсперсона, као и на изискивање додатних трошкова за Владу.

Дана, 11. марта 2004. године: Омбудсперсон је примио копију дописа коју је СПГС послао председнику Скупштине Косова. У том допису, СПГС је изразио забринутост јер Скупштина Косова није узела у разматрање коментаре УНМИК-овог правног саветника и Омбудсперсона на наТДП закона о равноправности полова. СПГС је истакао да је НаТДП Закона о равноправности полова, и као такав усвојен у Скупштини, садржавао елементе који нису били у сагласности са Уставним Оквиром за Косово. СПГС је нагласио да такав наТДП закона не може бити објављен без неопходних дорада.

Дана 4. маја 2004. године: После састанка одржаног 24. априла 2004. године са Комисијом за равноправност полова и два правника из Канцеларије УНМИК-овог Правног Саветника, Омбудсперсон је написао допис главном руководиоцу те Комисије, понављајући свој став по питању наТДПа закона о равноправности полова. Овај допис је садржао предлог за модификацијом значајних одредби тог закона. Према Омбудсперсону, тело које је овлашћено да прими и истражује жалбе које се односе на проблеме равноправности полова мора да буде постављено од стране Омбудсперсона на Косову, и да следи процедуре Правилника Омбудсперсон Институције. Он је, такође, нагласио да је Омбудсперсон Институција основала Тим против дискриминације, да би се адекватно бавио свим облицима дискриминације на Косову, укључујући и дискриминацију полова.

Није било одговора на овај допис.

Дана 3. јуна 2004. године: као резултат неколико састанака са представницима канцеларије УНМИК-овог Правног Саветника, Омбудсперсон је примио копију дописа УНМИК-овог Правног Саветника, послатог главном руководиоцу Комисије за равноправност полова, који је садржавао показатеље на амандмане на претходно поменути наТДП закона. Амандмани се односе на формирање радне јединице за равноправност полова, у оквиру Омбудсперсон Институције на Косову.

Дана 17. јуна 2004. године: Омбудсперсон је послао допис УНМИК Правном Саветнику тражећи информацију о развоју догађаја везаних за објављивање наТДПа закона о равноправности полова.

Дана 25. јуна 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од УНМИК Правног Саветника, у којем је обавештен да је Закон о равноправности полова објављен од стране СПГС-а 7. јуна 2004. године, преко УНМИК Уредбе број 2004/18, и да садржи амандмане за које је постигнута сагласност.

Понашање полиције током процеса спровођења истраге

5. новембар 2003. године: Омбудсперсон је упутио писмо заменику СПГС-а за полицију и правосуђе у коме је изразио своју забринутост због понашања УНМИК Полиције током процеса спровођења истрага. Посебно је приметио да полиција често не припрема досије о претресу, нити издаје признаницу о запленим предметима. У писму, Омбудсперсон је нагласио да такво понашање представља кршење релевантних одредби применљивих кривичних поступака и затражио хитно мењање полицијске праксе по том питању.

Одговор на ово писмо није добијен.

Стандарди за Косово

Дана 26. новембра 2003. године: Омбудсперсон је написао допис УНМИК Координатору за стандарде, у којем је укључио списак појединих питања, за које Омбудсперсон сматра да су од посебног значаја, када се разговара о постављању стандарда за будућност Косова. На овој листи, Омбудсперсон је нагласио улогу јавних органа власти Косова на развоју свести међу косовском популацијом, као и обавезу јавних власти да сарађују са Омбудсперсоном, и следе његове препоруке у било које време. Имајући у виду питање владавине закона, Омбудсперсон се усредредио, између осталог, на значај формирања дуготрајног и постојаног законског система побољшавањем приступачности закона на свим званичним језицима који се користе на Косову, значај прилагођавања услова у затворима општим европским стандардима, и јачање основних гаранција да се обезбеди независност судства према међународно признатим стандардима. Омбудсперсон је, такође, подвукао значај обезбеђивања постојања законског оквира који гарантује свакој особи, чија су права нарушена од стране јавних органа власти, могућност да сматра државу одговорном и добије адекватну надокнаду. Неопходно је да се омогући увођење пензионог система и осталих основних шема социјалне заштите грађана на адекватном нивоу, и обезбеди примена таквих система без дискриминације. Омбудсперсон је, даље, навео да се морају спровести мере за поновно успостављање владавине закона у сектору градње. Што се тиче питања одрживог повратка и права мањина, Омбудсперсон је истакао, између осталог, да су све власти на Косову и целокупно друштво Косова обавезни да пруже адекватну заштиту историјским и религиозним споменицима који припадају свим заједницама. Чак шта више, он је подвукао потребу да се обезбеди званична употреба свих језика на Косову у свим јавним институцијама, и коришћење прошири на нивоу посла. Разматрајући питања везана за права власништва, Омбудсперсон је истакао значај да сва потраживања власништва и спорови треба да буду решавани, у крајњој инстанци, у оквиру судског законодавства.

Изостанак одговора на дописе Омбудсперсона УНМИК Полицији

Дана 27 новембра, 2003. године: Омбудсперсон је написао допис Специјалном представнику Генералног Секретара (СПГС), у којем је изразио разочарење поводом недостатка воље УНМИК Полиције да проследи Омбудсперсону информације, и/или омогући приступ полицијским досијеима у вези великог броја случајева, који указују на нарушавање људских права или злоупотребу овлашћења од стране полиције. Омбудсперсон, који је са неуспехом поставио то питање СПГС-у у два претходна дописа, послата у марту и априлу 2003. године, привукао је пажњу СПГС-а на чињеницу, у складу са УНМИК Уредбом број 2000/38, да су полицијске власти обавезне да омогуће приступ досијеима и документима, и пружи на увид примерке докумената од значаја за истраге Омбудсперсона. Омбудсперсон је, такође, затражио од СПГС-а да наложи надлежним полицијским властима да му проследи тражене досије без даљег одлагања, или да назначе где и када Омбудсперсон може имати приступ тим досијеима. Он је коначно закључио да без одговарајуће сарадње УН администрације и њеног особља, постаје тешко, ако не и немогуће, да Омбудсперсон Институција обавља своје функције онако како треба.

Дана 16. децембра 2003. године: Омбудсперсон је примио допис од СПГС-а, у којем СПГС наводи да је Комесар УНМИК Полиције већ пружио информације Омбудсперсону о свим случајевима о којима је он лично био обавештен.

Дана 19. јануара 2004. године: Омбудсперсон је написао допис Комесару УНМИК Полиције, позивајући се на допис СПГС-а, којим обавештава Комесара УНМИК Полиције да он није примио информацију коју је СПГС навео. Омбудсперсон је проследио Комесару УНМИК Полиције додатне информације о броју случајева које је наводио у претходним дописима и поновио своје захтеве за информацијама и приступу досијеима од важности.

Није било одговора на дати допис.

Пораст незаконите изградње на територији Косова

Дана 27. новембра 2003. године: Омбудсперсон је написао допис Премијеру Косова изражавајући своју забринутост поводом пораста незаконите изградње кућа. Омбудсперсон је уочио да јавне власти не реагују, према тој незаконитој ситуацији, на адекватан начин. Стога, не постоји подстрек грађанима Косова да поштују закон. Он је затражио од премијера да интервенише како би се стало на пут таквом непоштовању постојећих закона о градњи објеката

Није било одговора на дати допис.

Фотографије у полицијској станици

Омбудсперсон је 21. и 24. новембра 2003. године, примио жалбе са наводима да су фотографије неких особа, које се налазе у Полицијској станици у Обилићу, биле видљиве из простора за странке на улазу у полицијску станицу.

2. децембар 2003. година: Омбудсперсон је упутио писмо Специјалном представнику генералног секретара (СПГС) и упозорио га на последице и штету који могу бити нанети подносиоцима жалби на приватност и породични живот, као и на њихово право о претпоставци невиности док се не докаже супротно. Омбудсперсон је тражио од СПГС-а да провери ове наводе, као и остале сличне случајеве и да предузме неопходне мере како би зауставио такву праксу у Обилићу и другим полицијским станицама широм Косова.

18. мај 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од заменика СПГС-а за Полицију и Правосуђе којим је обавештен да је, између осталог, УНМИК Полиција предузела одговарајуће мере као би спречила да фотографије особа, за којима није издат званични судски налог за хапшење или друга документа, буду доступне јавности.

Тешкоће у прибављању УНМИК путних исправа

Дана 11. децембра 2003. године, Омбудсперсон је примио пријаву у вези тешкоћа са којима је подносилац жалбе био суочен у покушају да прибави УНМИК путне исправе. Наводно, одговорни службеник у Општини Вучитрн је одбио пријаву подносиоца да обнови њене путне исправе у складу са новим критеријумима уведеним од стране УНМИК Цивилне Администрације, који захтевају подношење југословенских докумената као доказа идентитета особе, заједно са документима која је издао УНМИК.

Дана 13. јануара 2004. године: Омбудсперсон је написао допис директору Административне Службе Главног УНМИК-овог Матичног Уреда, изражавајући забринутост поводом наведене ситуације. Омбудсперсон је приметио да је много становника Косова, који нису поседовали југословенске путне исправе, и који нису имали могућност да их добију, с обзиром да су таква документа била издавана на територији Србије. У свом допису, Омбудсперсон је затражио од директора Административне Службе да га информише да ли је УНМИК-ов Матични Уред увео нове критеријуме за издавање путних исправа, и да му се, у колико је то тако, проследи примерак тих нових критеријума у писаној форми.

Дана 27. јануара 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од директора Административне Службе УНМИК-овог Главног Матичног Уреда, у којем је он објаснио да је у циљу спречавања случајева издавања пријава боравка и/или УНМИК путних исправа, заснованих на лажним, незаконитим или на други начин незадовољавајућим доказима, УНМИК Главни Матични Уред увео процедуру провере у матичној регистрацији. Он је истакао да овај нови процес, донет административном Наредбом број 2003/20 од 7. августа 2003. године од стране Специјалног представника Генералног Секретара, није увео нове критеријуме за подобност лица за матичну регистрацију и добијања путних исправа. У датом допису, Директор Административне Службе је додатно објаснио да је процедура провере, укључујући УНМИК Матични уред и УНМИК Комисију за жалбе, уведена за оне случајеве у којима је захтевана документација непотпуна.

Покушај добијања званичног признања штете, нанете жртвама НАТО бомбардовања 1999. године на мосту у Лужанима

Од оснивања Омбудсперсон Институције на Косову 2000 године, Омбудсперсону се обратио велики број становника Косова који су изгубили чланове породице током ваздушних напада НАТО 1999. године. Многи од тих случајева односили су се на инциденте за које је НАТО признао да су грешке, као што је бомбардовање пешачког моста у близини села Лужани.

22. јануар 2004. године : Након претходног, неуспелог захтева, упућеног Генералном Секретару НАТО-а у 2001. години, у коме су затражени признање и надокнада жртвама таквих војних грешака, Омбудсперсон је поново покренуо ово питање код садашњег Генералног Секретара. Поставио је питање зашто НАТО инсистира на неспремности да овим људима пружи било какав вид помоћи и напоменуо је да таква помоћ не мора да се ограничи само на плаћање надокнаде.

20. фебруар 2004. године: Омбудсперсон је Команданту КФОР-а на Косову проследио писмо Косовара који је изгубио осам чланова породице током напада на мосту у близини Лужана. Ова особа, која је такође заступала и друге породице жртава инцидента, жалила се, јер цивилима није призната штета која им је током тог напада нанета.

25. мај 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од Главног Правног Саветника Штаба КФОР-а који га је обавестио да је горе поменуто писмо послато на разматрање вишим нивоима у ланцу команде НАТО-а, и затражио посебне детаље о породицама које су у питању.

4. јуни 2004. године: Омбудсперсон је обавестио подносиоца жалбе о писму КФОР-а и затражио информације неопходне за овај случај.

7. јуни 2004. године : Омбудсперсон је упутио писмо Главном Правном Саветнику Штаба КФОР-а са подацима које је добио од подносиоца жалбе, и замолио га да да се ове информације проследи НАТО-у.

Дана 22. јуна, 2004. године. Омбудсперсон је примио допис од Генералног Секретара НАТО-а, у којем он објашњава да НАТО дубоко жали за сва страдања грађана, која су ненамерно резултирала из операција Удружених снага, и да је предузео значајне кораке да смањи ризике колатералне штете. Он је нагласио да НАТО не може да буде одговоран за било какву колатералну штету нанету појединцима, а која је резултат борбених дејстава Удружених Снага, с обзиром да је ова операција представљала директан резултат политике коју је спроводио бивши председник Слободан Милошевић.

Заступљеност Албанаца у саставу особља Митровачког Притворног Центра

28 јануар 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо Заменику СПГС-а за Полицију и Правосуђе у коме је затражио информације о заступљености Албанаца у саставу особља Митровачког Притворног центра и поставио

питање да ли су планиране или предузете неке мере како би се повећао њихов број.

16 март 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од Заменика СПГС-а за Полицију и Правосуђе у коме су изнете детаљне информације о тренутној заступљености Албанаца у горе поменутом Притворном центру и којим је обавештен о мерама које су биле предузете у циљу повећања броја Албанаца у службеном саставу.

Ослобађање притвореника и затвореника доведених са територије Србије на Косово по УНМИК административним наредбама

Дана 29. децембра, 2003. године, Омбудсперсон је примио допис од појединца који се жалио да је особа, која је била оптужена и осуђена пред Општинским судом у Митровици пре 1999. године за убиство сестре подносиоца жалбе, сада по трансферу из српског затвора у затвор на Косову била ослобођена, иако пресуда Општинског суда није била окончана. Ослобађање из затвора је било засновано на УНМИК административној наредби. По ослобађању, ова особа је претила породици подносиоца жалбе.

Дана 29. јануара 2004. године: Омбудсперсон је написао допис заменику Специјалног представника Генералног Секретара за полицију и правду, изражавајући своју забринутост за горе наведену ситуацију, и затражио информације о законској основи по којој је административна наредба за ослобађање била издата. Уопштено, Омбудсперсон је поставио питање како УНМИК намерава да се бави таквим озбиљним кривичним случајевима, у којима су особе биле враћене на Косово из српских затвора, а затим ослобађане без обзира на то да ли су се кривични поступци против њих завршавали коначном пресудом или не.

Дана 2. фебруара 2004. године: Омбудсперсон је добио копију дописа упућеног подносиоцу жалбе од стране заменика Специјалног представника Генералног Секретара за полицију и правду, у којем он обећава да ће УНМИК Одељење за правду упутити званичан захтев српским властима како би се прибавили релевантни судски документи о овом случају, укључујући и крајњу пресуду. Он је додатно пружио уверавања да ће се по добијању ових докумената, уколико је то могуће, започети са даљом ревизијом случаја.

Дана 10. фебруара 2004. године: Омбудсперсон је упутио допис Специјалном представнику Генералног Секретара у којем наглашава да допис, који је примио 2. фебруара 2004. године, не садржи ни довољан нити адекватан одговор по озбиљном питању владавине права, које је он покренуо у свом допису од 29. јануара 2004. године.

Дана 30. марта 2004 године: Омбудсперсон је добио допис од заменика Специјалног представника Генералног Секретара за полицију и правду, који је садржавао, између осталог, неке додатне информације у вези горе наведене административне наредбе. Допис је, такође, садржавао информацију у вези ослобађања осталих особа осуђених у кривичним поступцима од момента када су враћени из Србије, али ни даље није одговорено на питање покренуто од стране Омбудсперсона о томе како УНМИК намерава да третира сличне случаеве.

Третман чланова Коалиције «Повратак» у Косовској Скупштини

Омбудсперсон је 19. јануара 2004. године примио писмену жалбу члана Коалиције «Повратак» који је између осталог навео да су током првог парламентарног заседања у 2004. години, Албански парламентарци тражили да се одржи минут ћутања у знак помена особама које су биле масакриране у селу Рачак 1999. године. Подносилац жалбе напоменуо је да ова пракса није примењивана у случају српских жртава. Шта више, нагасио је да чланови Скупштине користе неприкладан и злонамеран речник, упућен у обраћању и члановима коалиције „Повратак“ и другим члановима парламента, представницима неАлбанских заједница.

29. јануар 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо СПГС у коме је изразио своју забринутост поводом горе поменутог инцидента и у коме је затражио да буде обавештен о свим мерама које УНМИК намерава да предузме по овом питању.

9. март 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од СПГС-а који дели забринутост Омбудсперсона. Шта више, СПГС је објаснио да је упозорио Председника Скупштине да је такво понашање недопустиво, јасно наглашавајући, између осталог, да ће то, ако се понови, утицати на остварење стандарда за Косово.

Забрана молитве у јавним образовним институцијама широм

Косовски дневни лист “Кoha Ditore” је 30. јануара 2004. године објавио чланак о проблемима верника Исламске вероисповести којима више није дозвољено да се моле у просторијама јавних образовних институција на Косову. Ову одлуку јавности је саопштило Министарство за образовање, после сасатанка са поглаваром исламске заједнице на Косову.

9. фебруар 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо министру образовања, изразивши забринутост због ограничавања овог верских права, у коме је затражио инфомације о правним одредбама на основу којих је горе поменуто Министарство засновало одлуку о забрани молитве у просторијама јавних образовних институција на Косову.

Одговор на ово писмо није добијен.

8. јун 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо Премијеру Косова изразивши забринутост због недостатка одговора на ранији захтев министру образовања и у коме је поновио садржај тог писма.

Одговор на ово писмо није добијен.

Питање уклањања безбедносног пункта КФОР из манастира Светих Арханђела

Почетком фебруара 2004. године, српска новинска агенција Бета објавила је информацију о одлуци Команданта немачког КФОР-а да уклони сигурносни пункт КФОР-а из манастира Свети Арханђели у близини Призрена и забрани употребе војног агрегата који је био постављен испред манастира. На основу навода свеиштенства Манастира Свети Арханђели, намера немачког КФОР-а је била да их казни, јер су открили информације о инциденту у Баковици када је КФОР-ово возило напала група Албанаца.

9. фебруар 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо Команданту немачког КФОР-а у коме је затражио објашњење о томе да ли су објављене информације тачне и ако јесу, разлоге за уклањање пункта из манастира Свети Арханђели. Омбудсперсон је такође нагласио значај обезбеђења и помоћи Српској Цркви и распитао се о могућим алтернативним мерама које је Командант немачког КФОР-а намеравао да предузме у циљу гарантовања правилне заштите свештенства и тако значајног верског и историјског споменика.

Одговор на ово писмо није добијен.

Право на образовање ученика Горанске националности

Јануара 2004. године, током састанка са Омбудсперсоном, члан Косовске Скупштине горанске националности, поднео је жалбу због проблема са којима су били суочени ученици Горанске националности после спровођења образовних реформи на Косову. Планирано је да реформа затпочне у деветом разреду. Горанска заједница је одбила да уписује децу у девети разред, јер би, у регионалном контексту, изгубили једну школску годину, будући да школе ван Косова још нису почеле са спровођењем сличних реформи. Тако су ученици Горанске заједнице били суочени са одређеним препрекама док су покушавали да наставе образовање на универзитетима у региону. 2002. године, спровођење реформе 9. разреда била је одложена за годину дана у школама које похађају Горанци. Сада, заједница Горанаца тражи од Министарства за образовање, науку и технологију да одлагање продужи и за текућу годину, пошто услови за изузимање још постоје. Наводно, Министарство за образовање, науку и технологију није створило одговарајуће услове који би омогућили студентима Горанске заједнице да наставе образовање на Косову у складу са њиховим потребама и очекивањима.

10. фебруар 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо СПГС-у, којим га је обавестио о тешкоћама са којима се суочавају студенти Горанци и у коме је затражио продужење договореног одлагања за још једну или две школске године. Према речима Омбудсперсона, продужетком одлагања спровођења реформи, Министарство за образовање, науку и технологију могло би да промени образовни систем Косова, како би горе поменути студентима добили боље услове. Омбудсперсон је даље тражио од СПГС предузимање хитних мера које би омогућиле студентима Горанцима да користе право на образовање.

10. март 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од заменика СПГС-а за Цивилну управу у коме се, између осталог, објашњава да је Министарству за

Образовање, науку и технологију већ указано на потребу предузимања хитних мера како би се студентима Горанске заједнице неометано пружиле образовне услуге. Он је даље додао да је од 2002. године, Министарство за образовање, науку и технологију активно укључено у изради плана и програма за све заједнице, израду и штампање уџбеника и да је било пројеката за обуку наставног кадра и директоре школа. На крају, УНМИК је сматрао да је налажење обострано прихватљивог решења за реализацију одговарајућег плана и програма за 9. разред, као и за друга питања реформи у школама које похађају Горанци, приоритет.

17. мај 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од Министарства за образовање, науку и технологију са обавештењем министра да је основана радна група чији је задатак да развије суштину програма студирања за студенте Горанце који су пропустили наставу у школској 2003-2004. години.

1. јун 2004. године: Омбудсперсон је примио копију писма коју је заменик СПГС-а за Цивилну Управу упутио представнику заједнице Горанаца у Косовској скупштини. У овом писму, заменик СПГС-а обавестио је горе поменутог представника да су студенти Горанци добили одобрење да похађају допунске часове и да се упишу у другу годину старог система у септембру 2004. године. Он је даље додао да УНМИК Цивилна управа и Министарство за образовање, науку и технологију покушавају да нађу решење како би се отклонили проблеми заједнице Горанаца, у складу са Законом о основном и средњошколском образовању.

15. јун 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо Министру за образовање, науку и технологију, у коме је поново нагласио да без могућности наставка школовања у другим деловима региона, чланови Горанске (и Бошњачке) заједнице неће моћи да стекну високо образовање на матерњем језику, будући да косовске образовне установе не организују такву наставу. Омбудсперсон је нагласио да је горе поменути проблем од виталне важности, будући да ће особама које су у питању бити ускраћено право на образовање и да ће бити приморане да напусте Косово, ако не буде могло да се нађе решење које би задовољило све стране. Он је затражио од Министарства за образовање, науку и технологију да овом питању да највећи могући приоритет.

21. јун 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од УНМИК правног саветника министра за образовање, науку и технологију у коме је објашњено да ће нови развој ситуације омогућити горе поменути студентима приступ вишем образовању у региону. Још је наведено да је министар за образовање, науку и технологију започео са реализацијом протокола о сарадњи у свим областима образовања, који је потписао УНМИК у име Министарства за образовање, науку и технологију са Бившом југословенском Републиком Македонијом. Овим протоколом обухваћено је и питање признавања школских уверења са Косова у БЈР Македонији, која ће ускоро усвојити реформу школства сличну овој на Косову. Након посете премијера Косова Црној Гори, обе стране признале су потребу за припремом сличног споразума у будућности. Током наредне две године, постоје разлози за размишљање о могућностима решавања питања школских диплома и са другим суседним земљама. Када су у питању ученици Горанци, правни саветник је нагласио да је 12. и 17. маја 2004. године министар за образовање издао упутство по коме ће 38. деце Горанске националности бити изузето од похађања 9. разреда у косовским школама. Они ће завршити школовање по старом српском систему. Министар за образовање, науку и технологију такође је предузео кораке како би припремио сав материјал на српском језику чиме би се Горанска деца интегрисала у реформи почев од септембра 2004. године. Правни саветник је даље обавестио Омбудсперсона да ће модерни образовни систем омогућити деци која говоре српски језик приступ свим

видовима вишег образовања у суседим земљама у којим се говоре словенски језици, а такође и у другим европским земљама.

Уклањање контролних пунктова КФОР из села насељених углавном припадницима српске заједнице

10. фебруар 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо Комаданту КФОР-а у коме је изразио забринутост због одлуке КФОР о уклањању контролних пунктова из неких села насељених углавном, или искључиво припадницима српске заједнице и затражио обавештења о разлозима за тај потез. Омбудсперсон је нагласио да се становници ових села не осећају безбедно без присуства војника КФОР-а и да, поред тога, не постоје ни одговарајуће телефонске везе, или други облици комуникације неопходни да се у случају опасности позове помоћ. У истом писму, Омбудсперсон је тражио информације о алтернативним мерама безбедности које пружа КФОР, или намерава да их уведе у горе поменутих селима, у циљу гарантовања праве заштите људи који тамо живе.

5 март 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо правног саветника Штаба КФОР-а који је у име Команданта КФОР-а објаснио, да је у складу са КФОР-УНМИК безбедоносном прелазном стратегијом, све не-војне задатке преузео УНМИК, односно УНМИК Полиција и Косовска полицијска служба (КПС), док КФОР само пружа неопходна средства и капацитете. Такође је објаснио да је разлог за пренос безбедоносних задатака последица повећања сигурности. Правни саветник је још објаснио да је у циљу унапређења КПС-а, УНМИК Полиција радила на развоју професионализма КПС-а током протекле три године, и нагласио да је сигуран да је састав КПС-а усклађен са величином националних заједница на Косову. Када је у питању недостатак средстава за комуникацију у селима, он је предложио да се упути захтев општинама или невладиним организацијама које су можда спремне да овим местима дају мобилне телефоне, «ако то сматрају за неопходно».

Нелегално коришћење зграде суда у Дечану

Косовски дневни лист “Кoha Ditore” објавио је 24. новембра 2003. године чланак о проблемима са којима се суочава Општински суд у Дечану, чије је особље приморано да ради у тридесет година старим баракама, без икаквих мера безбедности или оградe. Права зграда суда прво је коришћена за смештај српских избеглица из 1991. године, а 1999. године нелегално су је запоселе породице косовских Албанаца. У чланку се наводи да су и међународне и локалне институције биле упознате са овим проблемом, али да нису предузеле ништа да га реше.

11. фебруар 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо УНМИК директору Одељења за правосудну управу, у коме је изразио забринутост, јер ни УНМИК ни други надлежни органи власти нису предузели ефикасне мере у циљу решења овог питања. Он је затражио да се проблем реши на одговарајући начин, како би се Општинском суду омогућили нормални услови за рад и вратила јавна контрола и управа над овом зградом.

19. март 2004. године: Омбудсперсон је добио одговор директора Одељења за правосудну управу у коме се наводи да су и он и председник Општинског суда упутили неколико писама УНМИК Одељењу за правосуђе и ХПД-у у вези овог

питања. У свом писму, директор је обавестио Омбудсперсона да је 2002. године СПГС одобрио захтев УНМИК Регионалног администратора и одлуку Општинског суда у Дечану за изградњу нове зграде суда, али Општински суд није имао финансијска средства за то, а захтеви за налажење истих нису наишли ни на какав одговор.

18. мај 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо СПГС у коме је поново изразио забринутост због нереаговања на одсуство јавне контроле и управе над горе поменутом зградом и неодговарајуће услове рада Општинског суда у Дечану. Он је поновио да је неопходно предузети мере које би гарантовале решавање овог случаја.

Одговор на ово писмо није добијен.

Незаконито коришћење лисица

Омбудсперсон је 16. фебруара 2004. године примио седам жалби поводом наводних хапшења које су спровели службеници КПС-а. Наводно, 5. фебруара 2004. године, службеници КПС-а дошли су без налога за хапшење у кућу подносиоца жалбе у Обилићу, и привели их да би их извели пред суд, због неплаћених рачуна за струју. На путу за Општински суд у Приштини, службеници полиције су наводно, везали подносиоце жалби лисицама које нису биле скинуте све до њиховог изласка пред судију.

18. фебруар 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо регионалном командиру УНМИК полиције у Приштини, у коме је изразио забринутост и затражио информације о правном основу на коме су хапшења заснована, као и објашњење о разлозима за коришћење лисица. Такође је тражио копије налога за хапшење и остала документа о горе поменутом случају.

18. мај 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од командира УНМИК полиције у коме се објашњава да је УНМИК полиција интервенисала у овом случају након што је Општински суд у Приштини издао налог за хапшење, како би се обезбедило појављивање подносиоца жалбе пред судом, јер нису платили рачуне за струју. Он је такође нагласио да се у складу са полицијским правилима и ради заштите самих службеника, све привођене особе везују лисицама.

7. јун 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо заменику СПГС-а за полицију и правосуђе у коме је изразио забринутост због садржаја писма комесара УНМИК полиције. Омбудсперсон је нагласио да општа пракса полиције о аутоматском коришћењу лисица, без обзира на околности појединачних случајева, није у потпуном складу са стандардима заштите људских права. Он је такође обавестио заменика СПГС-а да је 18. марта 2004. године представник Институције Омбудсперсона посетио надлежног судију Општинског суда у Приштини, који је објаснио да је издао поменути налог за хапшење како би обезбедио да се горе наведене особе појаве пред суд, али да је у налозима за хапшење било наведено да полиција изврши хапшења «без примене силе». Омбудсперсон је даље затражио хитну интервенцију заменика СПГС-а за полицију и правосуђе.

28. јун 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од заменика СПГС за полицију и правосуђе у коме је објашњено да је УНМИК полиција била свесна чињенице да ће коришћење лисица бити третирано као «примена силе», али је коришћење лисица одредила УНМИК полиција. Заменик СПГС-а је такође објаснио да је УНМИК полиција одлучила да коришћење лисица углавном гарантује смањење потенцијалне претње која настаје током хапшења, а такође и

могућност бегу. Међутим, полиција је требало да узме у обзир појединачне околности и да не ставља лисице, на пример, трудним женама или особама чије су руке повређене. Коначно, Заменик СПГС-а је уверио Омбудсперсона да су развој, обука и акције УНМИК полиције увек биле и биће вођене у складу са међународним стандардима заштите људских права.

Недостатак информација о полицијској истрази убиства 14 особа у Старом Грацку у општини Липљан

Омбудсперсон је 26. фебруара 2004. године добио жалбу поводом недостатка информација о полицијској истрази убиства 14 особа у Старом Грацку у општини Липљан, које се догодило 23. јула 1999. године.

27. фебруар 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо Комесару УНМИК полиције у коме је затражио информације о току истраге о овом случају.

12. март 2004. године: Омбудсперсон је добио писмо од Комесара УНМИК полиције, са објашњењем да је овај случај још под истагом Централне јединице за спровођење криминалистичких истрага УНМИК полиције. Он је Омбудсперсона обавестио да су одговорни истражитељи контактирали породице жртава, како би их уверили да УНМИК полиција још истражује њихов случај.

Надокнада жртвама насилних злочина и њиховим породицама

У току последње четири године, Омбудсперсон Институција је примила значајан број жалби од жртава насилних злочина и/или њихових породица. Наводно, захтеви ових особа за социјалним бенефицијама су били одбијени од Министарства за рад и социјалну заштиту, због тога што њихова ситуација није задовољавала одређене захтеве.

Дана 1. марта 2004. године: Омбудсперсон је написао допис Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС) и Премијеру Косова, изражавајући своју забринутост у вези недостатка законских механизма којима би се пружила заштита жртвама насилних злочина. Омбудсперсон је нагласио да УНМИК Уредба број 2000/66 од 21. децембра 2000. године, у оквиру које војни инвалиди и рођаци оних који су умрли у последицама ратног сукоба на Косову могу да примају одређене бенефиције, није се примењивала у случајевима многих од ових особа, јер су се такве бенефиције додељивале за инциденте који су се десили пре 20. јуна 1999. године. Омбудсперсон је предложио припрему наТДПа закона о компензацији за жртве насилних злочина, да би им се пружила боља и прикладнија помоћ.

Није било одговора на дати допис.

Дана 31. марта 2004. године: Омбудсперсон је написао допис Специјалном представнику Генералног Секретара и Премијеру Косова понављајући захтеве из претходног дописа. Шта више, након насилних догађаја у марту, Омбудсперсон је истакао да би жртве недавних насилних догађаја требало, такође, да добију адекватну надокнаду за повреде и штету коју су претрпеле, као и за смрт блиских рођака.

Није било одговора на дати допис.

Објављивање закона

Дана 3. марта, 2004. године. Омбудсперсон је написао допис Премијеру Косова изражавајући своје разочарење поводом недостатка законског оквира по питању званичног објављивања закона на Косову. Он је сматрао да је такав недостатак неприхватљив са позиција међународних стандарда за људска права, и стога је, хитно затражио израду наТДПа таквог закона.

Није било одговора на дати допис.

НаТДП Закона о менталном здрављу

Дана 3. марта, 2004. године. Омбудсперсон је написао допис заменику Специјалног представника Генералног Секретара за полицију и правду, у којем је од њега затражио информацију о тренутном стању поступака, који се односе на наТДП закона о обавезном лечењу особа, које пате од менталних поремећаја, а који је у припреми од 2001. године.

Дана 16. марта, 2004. године. Омбудсперсон је примио допис од заменика Специјалног представника Генералног Секретара за полицију и правду, у којем је он објаснио да је наТДП закона још увек у разматрању. Извесне промене су извршене у наТДПу овог закона, и од тада је закон подељен у два одвојена наТДПа. Први наТДП закона бави се заштитом лица са менталним поремећајима, док се други наТДП закона односи на лица која су задржана у Установи за социјалну негу у Штимљу.

До дана овог извештаја, такав закон није био разматран нити усвојен од стране Скупштине Косова.

Пуноважност УНМИК путних исправа пред надлежним органима у Немачкој

Дана 29. јануара, 2004. године, Омбудсперсон је примио петицију, иницирану од држављана Косова из Вартбурга у Немачкој, која је садржавала 18 000 потписа, у којој представници ове иницијативе изражавају своју забринутост у вези неважења УНМИК путних исправа пред надлежним органима у Немачкој, као и тешкоће са којима се суочавају приликом подношења захтева за продужевање боравишних дозвола у Немачкој.

Дана 9. марта 2004. године: Омбудсперсон је упутио допис заменику Специјалног представника Генералног Секретара за Цивилну Администрацију, у којем је затражио информацију о важећем поступку, који се предузима, да се олакша и/или створе услови за лица која пријављују продужење свог боравка и радних дозвола, на основу путних исправа које је издао УНМИК.

Дана 25. марта 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од заменика Специјалног представника Генералног Секретара за Цивилну Администрацију, у којем је, између осталог, објаснио да су УНМИК путне исправе јединствене, и уведене са циљем да олакшају путовања и кретање становника Косова. Поред тога, од надлежних власти сваке поједине државе зависи да правилно процене документа у вези дозволе боравка. Он је, такође, известио Омбудсперсона да је захтевао састанак са Главним руководиоцем Канцеларије за везе са Немачком и

представницима потписника петиције, и уједно уверио Омбудсперсона да ће бити обавештен о резултатима састанака, као и са свим другим предузетим активностима.

Употреба српског језика, у усменој и писаној форми, од стране јавних власти на Косову

Дана 12. марта 2004. године: Омбудсперсон је написао допис Премијеру Косова усмеравајући му пажњу на проблеме, који се односе на усмену и писану употребу српског језика у јавном животу на Косову. Према свим добијеним информацијама и документима, припадници српске заједнице су указали да је њихово право на јавно коришћење српског језика, у усменој и писаној форми, нарушено у оквиру институција самоуправе на Косову. Оваква ситуација је, посебно, уочљива у општинама Приштина, Ново Брдо, Липљан, Косово Поље, Обилић, Каменица и Штрпце, где је велика присутност Срба. Преписка између општинских тела и различитих органа власти и тела на Косову, највише се обавља на албанском и енглеском језику. Овако конституисана преписка, између осталог, нарушава Уставни Оквир. У овом допису, Омбудсперсон је хитно затражио од Премијера да предузме моменталне кораке да осигура коришћење српског језика у јавности, у надлежности Уставног Оквира и других значајних законских инструмената.

Није било одговора на дати допис.

Дана 7. маја 2004. године: Омбудсперсон је написао други допис Премијеру Косова, изражавајући своју забринутост због одуговлачења горе поменуте ситуације. Омбудсперсон је поновио захтеве изнете у претходном допису, подвлачећи неприхватљивост такве ситуације која ограничава комуникацију између различитих установа на Косову.

Дана 27. маја 2004. године: Омбудсперсон је примио одговор, само на албанском, од вршиоца дужности Секретара Канцеларије Премијера, која је објаснила да оба нивоа ПИСГ-а, централни и локални, поштују и примењују Уставни Оквир, превођењем свих званичних докумената на сва три службена језика на Косову (албански, енглески и српски), свуда где постоје канцеларије преводиоца. Она је објаснила да се, посебно, у вези Владе и Скупштине Косова, целокупна комуникација обавља на сва три службена језика, док су све општинске скупштине унајмиле преводиоце или оформиле радне јединице за превођење да би се испоштовао Уставни Оквир и друге значајне одредбе.

Дана 4. јуна 2004. године: Омбудсперсон је написао допис вршиоцу дужности Секретара у Канцеларији Премијера, у којем ју је подсетио да пошаље верзију свог дописа од 27. маја на српском језику, наглашавајући да је српски језик један од званичних језика на Косову. Он ју је, опет, подсетио да је употреба српског језика од стране јавних органа власти на Косову, управо, била предмет истраге Омбудсперсона, у датом контексту.

Није било одговора на дати допис.

НаТДП Закона против дискриминације

15. март 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо председнику Скупштине Косова у коме је изразио забринутост због неких одредби наТДПа закона против

дискриминације, које се односе на оснивање Центра за једнаке могућности. Омбудсперсон подржава идеју оснивања таквог Центра, у циљу гарантовања ефикасне заштите против дискриминације, али у исто време наглашава да се не сме мешати у надлежност Омбудсперсон Институције. Према Омбудсперсону, надлежности Центра сличне су, па чак и веће од оних које има Омбудсперсон Институција на Косову. Шта више, Омбудсперсон је приметио да би давање тих надлежности горе поменутом Центру створило додатну забуну јавности, а то не би било добро за промовисање и заштиту људских права на Косову.

Одговор на ово питање није добијен.

Насилно протеривање породица у северном делу Митровице 21. марта 2004. године

После насилних нереда у марту 2004. године, локална Омбудсперсон канцеларија у Митровици је примила значајан број жалби од албанских породица, које су насилно протериване из својих домова у северном делу Митровице од група маскираних особа и других лица која су се придружила тим групама.

Дана 26. марта 2004. године: Омбудсперсон је проследио хитан факс Командиру полицијске станице у Митровици, изражавајући своју забринутост око претходне ситуације, и затражио адекватно и правовремено реаговање од надлежних власти, пре свега, УНМИК Полиције.

Дана 30. марта 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од Главног руководиоца УНМИК Канцеларије и Главног Административног Службеника, у којем је он, између осталог, обавестио Омбудсперсона да је Тим за социјално благостање, састављен од локалних чланова особља, у пратњи УНМИК Полиције, посетио домове особа које су навеле да су жртве напред поменутих протеривања, при чему није пронашао ниједног незаконитог станара, сем у једном случају. Он је, даље, информисао Омбудсперсона да би ХПД требало да спроведе сопствене независне истраге, не би ли се утврдило да ли су власничка права била нарушена.

Дана 2. априла 2004. године: Омбудсперсон је написао допис Комесару УНМИК Полиције, усмеравајући његову пажњу на налазе Тима за социјално благостање. Омбудсперсон је обавестио Комесара УНМИК Полиције да је после састанка са лицима која су се жалила, и на основу поднетих доказа, дошао до закључка да су наведене особе биле избачене силом из својих домова. У овом допису, Омбудсперсон је затражио правовремено решавање овог проблема.

Дана 31. маја 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од Комесара УНМИК Полиције, у којем је објаснио да је наведени проблем био под истрагом. Он је, такође, објаснио да се ХПД сложио да обради све спорне некретнине, како би се заштитила права на имовину, док се не провери власништво над некретнинама, и да је УНМИК Полиција истраживала пријаве застрашивања, физичких, вербалних и психолошких напада на спорне појединце. Комесар УНМИК Полиције је нагласио да су безбедан повратак законских станара, као и откривање и судско гоњење свих особа које су учествовале у назначеним криминалним активностима, циљеви УНМИК Полиције.

Тумачење Члана 180 југословенског Закона о облигационим односима

После насиља које се на Косову десило марта 2004. године, Омбудсперсон Институција је започела истраге о могућностима плаћања надокнаде за особе које су повећене или убијене током насилних демонстрација.

2. април 2004. године: Омбудсперсон је у писму СПГС-у скренуо пажњу на садржај Члана 180 Југословенског Закона о облигационим односима.

Омбудсперсон је утврдио да се поменути члан односио на одговорност државе у случајевима када су особе повређене или убијене током терористичких напада, насилних демонстрација или јавних манифестација. У овом писму, Омбудсперсон је затражио да му СПГС достави информације о процедурама по којима би појединци који траже надокнаду у складу са Чланом 180 остварили своја права.

21. април 2004. године: У одговору који је Омбудсперсон добио, СПГС се није сложио са таквим тумачењем горе поменуте одредбе. Према речима СПГС, Члан 180 не обавезује власти да снесу општу одговорност за губитак или штету, смрт или телесну повреду насталу током насилних догађаја, или терора током демонстрација. У складу са тумачењем СПГС, власти су само одговорне у случају да су према закону биле обавезне да спрече тај губитак или штету, а то нису урадиле. Власт не може бити одговорна ако се понашала у складу са законом. Такође је нагласио да по члану 181 горе поменутог закона, организатор великих демонстрација треба да буде одговоран за губитак, штету или повреду због ванредних околности насталих у тим ситуацијама.

23. април 2004. године: Омбудсперсон је у писму СПГС-у поновио захтев из претходног дописа, а доставио је и копију извода из «Коментара Закона о облигационим односима» на српском језику, који садржи тумачења Чланова 180 и 181 горе поменутог закона. На основу тих тумачења, власти су одговорне за штету и повреду нанете током насилних демонстрација, све док се организатори демонстрација не идентификују.

Одговор на ово писмо није добијен.

Пензије за особе које живе на територији Косова

Од оснивања Омбудсперсон Институције на Косову 2000. године, Омбудсперсон је примио бројне жалбе од особа које тврде да нису примале пензију од Пензиског фонда у ужој Србији.

Април - јун 2004. године: Омбудсперсон је упутио неколико писама српском министру за рад, запошљавање и социјална питања у којима је затражио спровођење ревизије ових случајева и проналажење одговарајућег решења.

30. јун 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од српског министра за рад, запошљавање и социјална питања, у коме је наведено да особе које живе на територији Косова не могу да примају пензије из Пензијског фонда Србије, јер становници покрајине нису плаћали доприносе овом фонду. Он је нагласио и да је 2001. године УНМИК, без претходне консултације са надлежним органима Републике Србије, усвојио УНМИК Уредбу 2001/35 о пензијама на Косову. Овом Уредбом уведен је нови систем пензијског осигурања за становнике Косова, који је другачији од пензијског система у ужој Србији. Заправо, пензијски систем у Републици Србији заснован је на међугенерациској солидарности. У случају да

запослени није измирио обавезе плаћања доприноса фонду, онда није било могућности да прими пензију, без обзира на тренутак када је његово право на пензију признато.

Косовари који су изгубили домове у Северној Митровици после 1999. године

Од оснивања Омбудсперсон Институције на Косову 2000. године, велики број Косовара који су раније живели у северном делу Митровице и изгубили своје домове након 1999. године, обраћали су се Омбудсперсону жалећи се да надлажне власти још нису пронашле решење за њихов проблем. Ове особе и даље живе у изузетно лошим условима, без смештаја.

4. мај 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо премијеру Косова, и скренуо му пажњу на горе наведену ситуацију, као и на друге тешкоће са којима се ови људи суочавају, као на пример, недовољно снабдевање струјом и водом. Омбудсперсон је такође приметио да већина породица које су нашле привремена решења, не примају никакву материјалну помоћ од власти. Они такође нису могли да се пријаве за привремени смештај преко ХПД-а, будући да је та организација ове године променила политику и више не обезбеђује хуманитарну помоћ или смештај. У свом писму, Омбудсперсон је предложио да косовска Влада оснује посебан фонд за помоћ овим породицама и да, имајућу у виду сложеност политичке и економске ситуације, размотри могућност смањења такси које би људи морали да плате јавним комуналним предузећима или да нађе начин да их изузме од плаћања ових обавеза. Шта више, Омбудсперсон је тражио обавештења о свим мерама које премијер планира да предузме, како би побољшао услове живота ових породица.

Одговор на ово питање није добијен.

Интерно расељена лица у ужој Србији

5. мај 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо Премијеру Републике Србије и указао му на ситуацију интерно расељених лица са Косова која су тренутно смештена у ужој Србији. Ови људи, који већ пет година живе у веома лошим условима, без одговарајуће новчане помоћи Владе Србије, немају статус избеглица, јер у Србију нису избегли из иностранства. Омбудсперсон је затражио од премијера да реши њихову ситуацију, како би им се гарантовала бар нека права и бенефиције особа са статусом избеглица. Омбудсперсон је такође нагласио значај права на избор који овим људима треба дати, као грађанима Србије и Црне Горе, у одлучивању хоће ли се вратити на Косово или ће нови живот да граде у ужој Србији.

Одговор на ово писмо није добијен.

Привремене боравишне дозволе за стране држављане

Дана 27. марта, 2004. године, Омбудсперсон је примио жалбу од једног држављанина Албаније, који је радио у Приштини око две и по године. У циљу предузимања усељења, од њега се тражило да прибави полицијску

потврду за период који је провео на Косову. Он је указао на то да је морао да се обрати свим установама на Косову да би добио потврду, укључујући чак Главно Седиште Полиције у Приштини, Градски суд у Приштини и Врховни суд Косова, тражећи савет у решавању проблема. Ниједан од ових органа није му пружио одговор на то питање.

Дана 4. маја 2004. године: Омбудсперсон је написао допис Главном руководиоцу УНМИК Матичног Уреда изражавајући своју забринутост око наведене ситуације, и затражио да га обавести о органу који је задужен за захтеве у вези издавања привремених боравишних дозвола на Косову.

Дана 17. маја 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од Главног руководиоца УНМИК Матичног Уреда, у којем га обавештава да се на Косову не издају привремене боравишне дозволе од када је УНМИК добио мандат да управља Косовом. Он је, даље, информисао Омбудсперсона да је УНМИК тражио мишљење УНМИК-овог Правног Саветника по питању применљивости југословенског Закона о кретању и боравку страних држављана из 1980. године, као и о органима власти који су одговорни за његову примену.

Дана 16. јуна 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од Главног руководиоца УНМИК Матичног Уреда, где га обавештава да УНМИК није издавао боравишне дозволе страним држављанима. Главни руководилац УНМИК Матичног Уреда је, такође, објаснио да они припремају законодавство које треба да одреди који страни држављани могу да поднесу захтеве за прибављање дозволе да уђу и привремено бораве на Косову. Због тога, према интерпретацији УНМИК-овог Правног Саветника, одредбе југословенског Закона о кретању и боравку страних држављана из 1980. године о добијању дозвола боравка, нису аутоматски применљиве на Косову.

Роми избеглице са Косова који тренутно бораве у БЈР Македонији

6. мај 2004.године: Омбудсперсон је упутио писмо премијеру БЈР Македоније, и скренуо му пажњу на положај избеглица Рома са Косова, које тренутно бораве у БЈР Македонији. Омбудсперсон је је приметио да су након затварања највећег ромског избегличког кампа «Шуто Оризари» у БЈР Македонији, у мају 2003. године, становници овог кампа остали препуштени сами себи, без икакве подршке локалних власти, или међународних хуманитарних организација. Такође је напоменуо да никакви напори нису улагани у циљу побољшања правног, економског и социјалног положаја избеглица Рома, које живе у БЈР Македонији. Омбудсперсон је такође нагласио да је након недавног насиља над националним мањинама на Косову, немогуће рећи колико ће дуго оваква ситуација спречавати повратак избеглица својим домовима. Из горе наведених разлога, Омбудсперсон је затражио од премијера да пронађе решење за ове људе, било у сарадњи са међународним агенцијама за заштиту људских права које раде у БЈР Македонији, или преговорима са трећим земљама.

Одговор на ово питање није добијен.

Немогућност српских ученика на Косову да похађају школе на матерњем језику због недостатка превоза

Дана 6. маја 2004. године: Омбудсперсон је послао хитан факс Специјалном представнику Генералног Секретара (СПГС), изражавајући своју забринутост у вези ситуације са извесним бројем српских ученика из Приштине, који похађају школе на матерњем језику у Грачаници и другим околним српским селима, а који нису били у могућности да присуствују школској настави због недостатка превоза. Омбудсперсон је подвукао да је после насилних догађаја у марту 2004. године, овој деци, која су живела у оквиру YU Програма у Приштини, била обећана пратња да би могли да похађају школе у околним селима настањеним Србима. Омбудсперсон је затражио од СПГС-а да осигура обезбеђивање неопходног превоза до таквих школа на време, да би се овој деци доделило то право, која из разлога безбедности живе иза бодљикаве жице и треба им стална заштита од стране КФОР-ових војника и међународне и локалне полиције, и одређене основне потребе као што је школско образовање.

Дана 17. маја 2004. године: Омбудсперсон је примио одговор од заменика Директора УНМИК Канцеларије за повратак и заједнице, која је објаснила да је после насилних догађаја у марту 2004. године, возач који је до тада превозио ову децу до школа, одбио да настави са истим. Она је нагласила да је њена канцеларија контактирала Управу за образовање Општине у Приштини, затраживши да обезбеде новог возача до краја школске године, у КПС пратњи од Грачанице.

НаТДП закона о културном наслеђу на Косову

21. мај 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо премијеру Косова, у коме је указао на недостатак закона о заштити културних, историјских и природних права на Косову. У писму Омбудсперсон је истакао важност усвајања таквог закона после уништавања манастира и цркава широм Косова током насиља на Косову, марта 2004. године. Шта више, Омбудсперсон сматра да би усвајање закона о културном наслеђу осигурало да култура и општи идентитет Косова добију значај какав заслужују.

27. мај 2004. године: Омбудсперсон је добио писмо од правног саветника сталног секретара канцеларије премијера. Правни саветник је у име вршиоца дужности сталног секретара, *inter alia*, информисао Омбудсперсона да је наТДП закона за очување и заштиту културног наслеђа укључен у законодавни план косовске владе за период октобар 2003-октобар 2004. године. Министарство за културу, омладину и спорт израдило је наТДП овог закона, који је прегледала владина радна група.

Адекватан приступ школама на српском језику у селу Црквена Водица за српске ученике

Дана 7. маја 2004. године, у току састанка са Омбудсперсоном, поједини представници српске заједнице су истакли питање адекватног приступа школовању у селу Црквена Водица. Наводно, деца српских породица која живе у области која покрива то село желела су да похађају часове наставе у горе поменутој школи, која је пружала наставу на српском језику пре подне, а часове на албанском у поподневном термину. Према

особама које су се жалиле, није било КФОР пратње која би се придружила деци на путу ка школи, с обзиром да безбедоносна ситуација није дозвољавала тој деци да наставу похађају без такве пратње.

Дана 10. маја 2004. године: Омбудсперсон је написао допис заменику Директора УНМИК Канцеларије за повратак и заједнице, изражавајући своју забринутост око претходно наведене ситуације. Омбудсперсон је нагласио да, из разлога безбедности, нарочито после мартовских нереда, Србима који живе на Косову треба боља заштита КФОР војника и међународне и локалне полиције. Омбудсперсон је затражио од Директора УНМИК Канцеларије за повратак и заједнице да га обавештава о решавању тог проблема, да би се барем осигурале и гарантовале одређене основне потребе, као што је похађање школа за српску децу, било којим средствима којима располаже УНМИК и КФОР.

Дана 17. маја 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од заменика Директора УНМИК Канцеларије за повратак и заједнице, у којем га обавештава да је њена канцеларија размотрила потребу за превозом који укључује пратњу за ову децу, и да ће информисати Омбудсперсона о даљим резултатима.

Проблем повратка избеглица Рома, Ашкалија и Египћана

Дана 18. маја 2004. године: Након информације да су одређене европске државе, тј. Белгија, Немачка, Норвешка, Шведска и Холандија, планирале да врате избеглице ромске, ашкалијске и египћанске етничке припадности натраг на Косово у блиској будућности, Омбудсперсон је написао отворено писмо надлежним министрима поменутих земаља. Према Омбудсперсону, ситуација за етничке мањинске заједнице на Косову се недавно погоршала, и нити УНМИК, нити локална полиција, нису у могућности да ефективно гарантују безбедност тих лица. То је, својеврсно, показано у нередима који су се одиграли од 17. до 20. марта 2004. године, када је насилна и разјарена маса људи спровела организоване нападе, не само на припаднике српске мањине, већ такође, и на особе неалбанске етничке припадности. Безбедоносна ситуација је била тако озбиљна да су ови људи били у немогућности да се крећу Косовом без присуства пратње. У овом допису, Омбудсперсон је упозорио, имајући у виду недавне насилне нереде на Косову, да враћање ових људи на Косово на садашњем нивоу укључује значајне ризике за њихове животе и безбедност, што није у складу са међународним стандардима за људска права

Дана 18. маја 2004. године: Да би се привукла пажња међународне заједнице по наведеном питању, Омбудсперсон је послао копију датог писма Генералном Секретару Уједињених Нација, Генералном Секретару ОЕБС-а, Високом изасланику ЕУ за заједничку политику иностраних послова и безбедност, Председнику Европског парламента, Генералном Секретару Савета Европе, Председнику Парламентарне Скупштине Савета Европе, Комесару за људска права Савета Европе, Високом Комесару УН-а за избеглице, Вршиоцу дужности Високог Комесара за људска права, Председавајућем Комитета за правне послове и људска права Парламентарне Скупштине Савета Европе, Генералном Секретару Стортинга Норвешке, Говорнику Фолкетинга Данске, Председнику Парламентарног Већа Холандије, Председнику Већа изасланика Савезног Парламента Белгије, Говорнику

Риксдага Шведске, Председнику Бундестага Немачке, УНМИК Специјалном изасланику Генералног Секретара, Премијеру Косова, Личном изасланику у Приштини Високог представника за ЦФСП, председавајућем Комитета за правне послове и људска права Парламентарне Скупштине Савета Европе, Извршном директору Међународног Хелсиншког Одбора за људска права, председавајућем Тела директора Европског Центра за права Рома.

Дана 1. јуна: 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од Председника Већа изасланика Савезног Парламента Белгије, у којем је он обавестио Омбудсперсона да је написао допис Министру за боравишна питања, и нагласио посебно забринутост Омбудсперсона за ситуацију Рома, Ашкалија и Египћана.

Дана 15. јуна 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо у име Говорника Шведског Риксдага, у којем му је он објаснио да је писмо Омбудсперсона од 18. маја 2004. године прослеђено политичким партијама заступљеним у Риксдагу и Комитету за социјално осигурање, који се бави предметима азила и миграције, у Комитету спољних послова.

Дана 15. јуна 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од Секретара Комитета за послове имиграције и интеграције у Данској, који је у име Говорника Фолкетинга Данске, обавестио Омбудсперсона да је његово писмо од 18. маја, 2004. године, расподељено сталним и ванредним члановима Комитета за послове интеграције Фолкетинга.

Дана 25. јуна 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од Генералног Секретара Савета Европе, који га је информисао да је Савет Европе активно радио да обезбеди заштиту људских права свих потенцијалних повратника. У ствари, Парламентарна Скупштина Савета је усвојила Препоруку (ПАЦЕ Р.1633 2003), у којој, између осталог, наглашава да државе чланице Савета Европе треба да осигурају да не буде примораних повратака Рома, који потичу са Косова, било на Косово или на територију Србије и Црне Горе, све док безбедносна ситуација на Косову не створи повољне услове за њихов повратак. Он је, такође, објаснио да је Комитет Министара Савета Европе упозорио своје државе чланице да се безбедност Рома на Косову не може гарантовати, и да је експертски комитет у процесу припреме НаТДПа Законика о прописима за процедуре протеривања.

Интерно расељена лица у Црној Гори

19. мај 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо премијеру Републике Црне Горе и скренуо му пажњу на положај интерно расељених лица са Косова која тренутно бораве у Црној Гори. Ови људи, који скоро пет година живе под веома лошим условима без икакве помоћи Владе Црне Горе, немају статус избелица, јер нису побегли из иностранства. Омбудсперсон је затражио од премијера да пронађе решење за положај ових људи, како би им се гарантовала бар нека права и бенифиције избеглица. Омбудсперсон је такође нагласио да је важно да ови људи, као грађани Србије и Црне Горе, добију право да бирају да ли желе да се врате на Косово или да изграде нови живот у Црној Гори.

Одговор на ово писмо није добијен.

Недостатак публикација о међународним инструментима заштите људских права

19. мај 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо премијеру Косова у коме је указао на чињеницу да међународни инструменти заштите људских права још нису званично објављени и да зато нису ни доступни становништву Косова. Омбудсперсон је назначио да ни надлежни међународни, ни локални органи нису предузели никакве мере како би осигурали објављивање међународних инструмената заштите људских права - који су, према Поглављу 3.3 Уставних оквира за привремену самоуправу на Косову директно примењиви у покрајини – и учинили их доступнима грађанима Косова на албанском, српском и енглеском језику. Омбудсперсон сматра да је овај пропуст власти, спречио становнике Косова да стекну више знања о својим људским правима и да добију информације о правним инструментима на које се могу позивати како би их заштитили. У писму, Омбудсперсон је хитно затражио да се званично објаве и дистрибуирају горе поменуте међународне повеље које могу да представљају основни и први корак ка веома жељеном побољшању механизма заштите људских права на Косову.

Одговор на ово писмо није добијен.

Могућност учествовања затвореника на парламентарним изборима на Косову октобра 2004. године

21. мај 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо шефу централне изборне комисије и упитао га о могућностима за учешће затвореника на предстојећим парламентарним изборима на Косову, заказаним за октобар 2004.године. Наводећи животне услове особа лишених слободе, Омбудсперсон је тражио информације о процедури коју је централна изборна комисија намеравала да усвоји, како би затвореницима на Косову обезбедила могућност права гласања. У истом писму он је затражио информацију о напорима који су били уложени како би се затвореницима обезбедило право гласа током протеклих општинских избора.

2. јун 2004. године: Омбудсперсон је добио писмо од шефа Централне изборне комисије у коме се наводи да ће о начину гласања затвореника на Косову бити обавештен, чим буду објављена изборна правила.

Деца ратних удовица

Активисти НВО «Подигните Косово» уложили су 21. маја 2004. године жалбу Омбудсперсон Институцији. У протеклих пар година, ова НВО органозовала је за децу ратних удовица из села Велика Круша, у Ђаковачком округу, летња путовања на обалу Албаније. Ове године, међутим, УНМИК гранична полиција одбила је да пусти децу да пређу у Албанију без неопходних УНМИК путних докумената. Због тешког материјалног положаја, мајке ове деце које су присиљене да издржавају породице са 60 еура социјалне помоћи месечно, нису могле себи да приуште плаћање неопходних такси за добијање ових путних докумената.

24. мај 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо заменику СПГС-а за цивилну управу и указао му на положај ове деце и затражио да се те породице изузму од обавезе плаћања такси за издавање путних докумената.

2. јун. 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од заменика СПГС за цивилну управу у коме је дат пристанак да се ова деца и њихове породице изузму плаћања горе наведених такси.

Доступност БСЖ вакцина у породициштима на Косову

Косовски дневни лист "Koha Ditore" је 15. маја 2004. године објавио чланак о недостатку вакцине БСЖ у породициштима државних болница на Косову и нелегалној продаји истих вакцина у неким апотекама. Према наводима листа, Министарство здравља не снабдева породицишта државних болница вакцином БСЖ, док се истовремено ова вакцина може купити у апотекама на Косову, иако је таква продаја незаконита, јер нису обављене медицинске контроле које су, према захтеву Института за заштиту здравља Косова, обавезне пре коришћења вакцине.

24. мај 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо министру здравља у коме је изразио забринутост јер ни Министарство здравља нити било који други надлежни орган власти, нису још предузели ефикасне мере на изналагању решења за овај проблем. Он је затражио од Министарства здравља обавештење о томе шта ће бити предузето како би се овај проблем решио.

27. мај 2004. године: Омбудсперсон је примио одговор од министра здравља у коме се наводи да су породицишта на Косову снабдевена вакцинама из Албаније, а количине су довољне да задовоље потребе током прва четири месеца 2004. године. Мада је то било почетком године, у неким периодима министарство здравља није имало довољне количине ове вакцине, али је проблем решен током маја 2004. године, када је министарство добило довољне количине за 2004. и почетак 2005 године. Министар здравља изјавио је да није знао за нелегалну продају БСЖ вакцине у апотекама на Косову и да је након тих сазнања, министарство здравља апеловало на родитеље да не вакцинишу новорођенчад вакцинама купљеним у приватним апотекама. Истовремено, БСЖ вакцина која се даје новорођенчадима током прве године живота, не мора бити подвргнута посебном тесту пре употребе.

Петиција Ашкалија после догађаја из марта 2004. године

26. мај 2004. године: Омбудсперсон је проследио СПГС петицију коју су потписале породице Ашкалија које живе у Вучитрну. Ове људе из домова истерала током мартовских дешавања група насилника која је касније запалила њихове куће. Они нису имали где да се склоне, па су зато тренутно смештени у бази француског КФОР-а у Новом Селу. Ови људи сматрали су да је безбедносна ситуација тако озбиљна, да се на Косову нису кретали без пратње КФОР. У петицији, представници Ашкалија замолили су вршиоца дужности СПГС да пронађе решење које би им омогућило да бар неко време живе ван Косова. Омбудсперсон је скренуо пажњу вршиоцу дужности СПГС-а на хитност овог проблема и замолио га да га реши, како би овим људима омогућио да живе живот без свакодневног страха за безбедност, који су преживљавали за време и после мартовских догађаја.

12. јуни 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо вршиоца дужности СПГС-а у коме је саопштено да је УНМИК упознат са положајем Ашкалија и да је активно укључен у подмиривање њихових потреба после мартовских догађаја. Вршилац дужности СПГС-а нагласио је да је почетком априла, после посете премијера Косова, у кампу француског КФОР-а одржан састанак са представницима Ашкалија, током којег су делегати УНМИК-а примили петицију сличну оној коју је проследио Омбудсперсон. Вршилац дужности СПГС-а такође је саопштио да је крајем маја Канцеларија за повратак и заједнице организовала састанак представника канцеларија за везу Британије, Француске и Шведске и Савета Ашкалија. Горе наведене канцеларије одбациле су могућност давања азила Ашкалијама у тим земљама. Након тога, Канцеларија за повратак и заједнице одредила је у општини Вучитрн локацију која би требало да служи као привремени хуманитарни смештај. Вршилац дужности СПГС-а даље је нагласио да одговорност за задовољавање хуманитарних потреба ове групе угрожених људи првенствено треба да носе Привремене институције самоуправе (ПИС), и замолио Омбудсперсона да упути писмо премијеру Косова како би га упознао са положајем Ашкалија. Такође је тражио да ПИС испуни обавезе у складу са Уставним оквиром, и пружи хуманитарну помоћ и безбедну животну средину овим људима.

17. јун 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо премијеру Косова и скренуо му пажњу на положај ашкалијских породица из Вучитрна, а затражио је и обавештења о мерама које Влада Косова намерава да предузме, како би решила ову ситуацију и омогућила тим људима нормалан живот.

Одговор на ово писмо није добијен.

“Воз за слободу кретања“

Возна линија између Липљана и Лешка укинута је 18. маја 2004. године, јер наводно није потписан договор између Косовске Поверилачке агенције и УНМИК Стуба за Цивилну Управу, због пропуста Министарства финансија да обезбеди средства неопходна за рад.

2. јун 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо заменику СПГС-а за цивилну управу у коме изражава своју забринутост због горе поменутог прекида линије, посебно нагlašавачујући да је овај воз једино средство јавног превоза и комуникација између српских енклава у централним деловима Косова са северном Митровицом и околним областима. Омбудсперсон је такође нагласио значај одржавања горе поменуте линије, како би се обезбедила слобода кретања овим особама, имајући у виду стање безбедности на Косову и озбиљну угроженост слободе кретања.

7. јун 2004. године: Омбудсперсон је примио одговор од шефа Канцеларије за заједнице у коме је обавештен да је железничка линија поново уостављена.

9. јун 2004. године: Омбудсперсон је примио одговор од заменика СПГС-а за цивилну управу у коме је објашњено да због пропуста који су признале све стране, Министарство финансија и економије није доделило средства за финансирање услуга за ову фискалну буџетску годину. Према речима заменика СПГС-а, УНМИК железница и Министарство за финансије и економију постигли су привремено решење, у складу са којим су и финансиране ове услуге. Он није био упознат са разлозима за укидање линије током маја месеца. Заменик СПГС-а

даље је обавестио Омбудсперсона да је постигнуто још једно привремено решење и да је СПГС одобрио друга средства за финансирање рада горе поменуте линије до краја децембра 2004. године.

Могућност интерно расељених лица која тренутно бораве у Црној Гори да учествују на изборима у Србији

Дана 2. јуна 2004. године: Омбудсперсон је написао допис Главном руководиоцу Републичке Изборне Комисије у Србији, у којем му је скренуо пажњу на питање могућности интерно расељених лица, која тренутно бораве у Црној Гори, да узму учешће на предстојећим председничким изборима у Србији. Омбудсперсон је приметио да је у складу са постојећим српским законом, сваки држављанин Србије подобан да гласа. И поред тога, интерно расељене особе у Црној Гори нису биле у могућности да учествују на парламентарним изборима у Србији одржаним децембра 2003. године. Омбудсперсон је, осим тога, нагласио да Срби који живе у иностранству нису имали проблема да доставе своје гласове у току прошлих избора. Омбудсперсон је замолио Главног руководиоца Републичке Изборне Комисије да га обавести на који начин Главна Комисија за изборе намерава да обезбеди да ови људи, који бораве у Црној Гори, могу да добију могућност да искористе своје право гласа.

Дана 4. јуна 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од Главног руководиоца Републичке Изборне Комисије Србије, у којем га он, између осталог, обавештава да Србија не може да организује учешће интерно расељених лица која тренутно бораве у Црној Гори у предстојећим председничким изборима, пошто органи власти Србије немају судску надлежност у Црној Гори.

Дана 8. јуна 2004. године: Омбудсперсон је послао хитан факс Генералном Секретару Савета Европе и Генералном Секретару Парламентарне Скупштине Савета Европе, у којем је изразио своју забринутост око претходно наведене ситуације. Посебно, Омбудсперсон је уочио, да у складу са унутрашњим проблемима између два ентитета која сачињавају Државну заједницу Србије и Црне Горе, интерно расељена лица са Косова која бораве у Црној Гори нису у могућности да искористе своје право учешћа на предстојећим председничким изборима, и стога су лишена једног од основних фундаменталних права у функционисању демократије. Имајући у виду чињеницу да је Државна заједница Србије и Црне Горе члан Савета Европе, и да је, управо, из тог разлога принуђена да се придржава основних принципа и вредности тог тела, он је затражио да буде обавештен о реакцији Савета Европе по том питању.

Дана 18. јуна 2004. године: Омбудсперсон је примио допис од Генералног Секретара Парламентарне Скупштине Савета Европе, којим је обавестио Омбудсперсона да Скупштина није посматрала одвијање избора на националном нивоу, али је у исто време писмо Омбудсперсона било предато скупштинском комитету за надзор, тако да би овај комитет могао да размотри питања, која се односе на текућу процедуру надзора у вези Србије и Црне Горе.

Дана 25. јуна 2004. године: Омбудсперсон је примио писмо од Генералног Секретара Савета Европе, у којем је он нагласио преданост Савета Европе потпуном поштовању демократских и људских права становника Косова. Он је, такође, проследио Омбудсперсону писмо које је упутио Министру спољних послова Србије и Црне Горе, у којем је изразио жаљење у вези са одузимањем права гласања интерно расељеним особама са Косова у оквиру Државне заједнице Србије и Црне Горе. Генерални Секретар Савета Европе је нагласио своју разочараност поводом чињенице да је Република Србија била спремна да уложи

значајне напоре да би пружила својим држављанима у иностранству могућност да гласају, а није предузела никаква настојања да додели исту могућност интерно расељеним особама које бораве у Црној Гори.

Истицање временског периода прописаног за покретање грађанских спорова

9. јун 2004. године: Омбудсперсон је упутио писмо вршиоцу дужности СПГС-а, у којем му је скренуо пажњу на истицање временског периода за покретање грађанских спорова, прописаног важећим законима на Косову. Омбудсперсон је указао да је због сукоба током 1999. године, велики број припадника неАлбанских заједница на Косову расељен, или приморан да напусти своје домове. У исто време, судови на Косову престали су да функционишу и нису званично почели са радом неколико месеци или, у појединим случајевима, чак и годину дана после завршетка сукоба. Безбедносна ситуација на Косову је чак и после сукоба спречавала приступ надлежним судовима великом броју горе поменутих људи. У многим случајевима, када су људи желели да покрену грађанске спорове пред судовима, прописани временски период за то већ је био истекао, или се тај рок приближавао. Омбудсперсон је затражио од вршиоца дужности СПГС-а да нађе решење како би та група људи могла да преда захтеве, упркос чињеници да су важећи прописани рокови истекли или ће ускоро истећи.

Одговор на ово писмо није добијен.

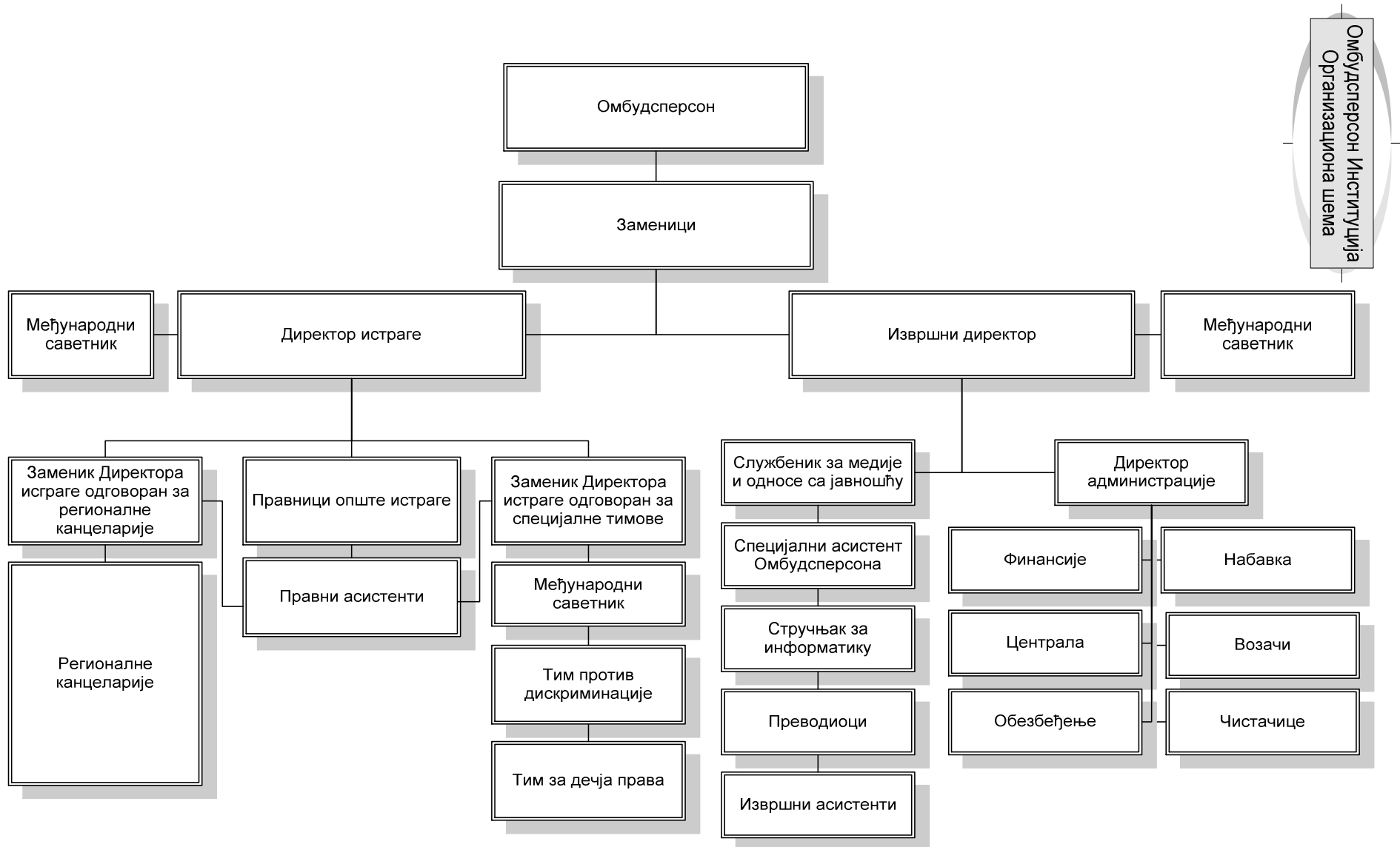
О једнаким могућностима за особе са физичким недостацима да управљају моторним возилима

У току састанка са Председником Хандикоса, НВО која се бави лицима са физичким недостацима, представник Омбудсперсона је примио, између осталог, жалбу која се односи на одсуство било каквих могућности за особе са физичким недостацима, да прибаве возачке дозволе. Наводно, ауто школе које су све приватног карактера, нису имале никаква возила, специјално прилагођена за такве возаче. Такође, нису постојали ни специјални сервиси у којима би такве особе биле у могућности да преуреде своја возила, у складу са својим специфичним потребама. Надаље, инструкторима возње је недостајала неопходна обука како би подучавали возњу особе са физичким недостацима. Председник Хандикоса је нагласио да није било одредбе на снази која би упутила на аутомобиле којима би управљала лица са физичким недостацима. Оваква ситуација је водила до многих озбиљних практичних последица, у којима се сматрало да особе не поштују наредбе полицајаца, када би им било речено да изађу из аутомобила због рутинских контрола у саобраћају.

Дана 17. јуна 2004. године: Омбудсперсон је написао допис Министру за саобраћај и комуникације, изражавајући забринутост око наведене ситуације, и затражио од њега да предузме одговарајуће кораке да би се избегла свака даља дискриминација у тој области.

Није било одговора на дати допис.

Додатак 5: Омбудсперсон Институција Организациона шема

Додатак 6: Списак особља

Чланови особља (допуњено 30. јуна 2004. године)

Омбудсперсон	Марек Антони Новицки
Заменик Омбудсперсона	Љубинко Тодоровић
Заменик Омбудсперсона	Хиљми Јашари
Извршни директор	Агрон Бериша
Директор истраге	Ветон Вуља
Заменик директора истрага за специјалне пројекте	Виолета Реца
Заменик директора истрага за регионалне канцеларије	Сефадин Бљакај
Виши правник, Приштина	Ђуљбехаре Мурати
Виши правник, Приштина	Авни Хасани
Виши правник, Приштина	Драгана Ристић
Шеф регионалне канцеларије у Гњилану	Горољуб Павић
Шеф регионалне канцеларије у Митровици	Наим Краснићи
Шеф регионалне канцеларије у Пећи	Иљирјана Чолаку
Шеф регионалне канцеларије у Призрену	Мурљан Призрени
Правник, Приштина	Енис Шатри
Правник ТДП-а	Тхеланза Арифи
Правник НДТ-а	Драгана Родић
Правник НДТ-а	Мерита Суља
Правник, северна Митровица	Миљана Шћекић
Правник, Пећ	Бесим Тафа
Правник, Призрен	Хунаида Пасуљи
Специјални асистент Омбудсперсона	Леонора Висока
Службеник за медије и однос са јавношћу	Ибрахим Арслан
Директор Администрације	Перпарим Вуља

Службеник за информатику	Фљамур Гоголи
Службеник за набавку	Гзим Љатифи
Главни преводилац/правни асистент, Приштина	Бранислава Стојиловић
Главни преводилац/правни асистент, Приштина	Љирак Хамити
Преводилац/правни асистент, Приштина	Сафете Садрија
Преводилац/правни асистент, Приштина	Аљбан Стафаи
Преводилац/правни асистент, Приштина	Исак Скендери
Преводилац/правни асистент, Гњилане	Мелиха Брестовци
Преводилац/правни асистент, Митровица	Мерита Гара
Преводилац/правни асистент, Пећ	Аида Неља
Преводилац/правни асистент, Призрен	Абдулах Круезиу
Извршни асистент	Арта Ибрахими
Извршни асистент	Шћипе Паћарада
Правни асистент, Приштина	Венера Ризваноли
Правни асистент, Приштина	Џафер Тахири
Централа	Бедри Камбери
Главни возач	Шпетим Рећица
Возач	Сами Кући
Возач	Фатмир Пирева
Возач	Горан Стевић
Главни службеник обезбеђења	Беким Буњаку
Чувар	Џеват Џаколи
Чувар	Тамер Гаши
Чувар	Гзим Хадри
Чувар	Скендер Краснићи
Чувар	Ментор Муфтари

Чувар	Авни Османи
Чувар	Бесим Османи
Чувар	Арбен Пљакај
Чистачица	Весна Цвејић
Чистачица	Некибе Хоца

Међународни саветници (допуњено 30. јуна 2004. године)

Међународни саветник извршног директора	Антоанела Ингравало
Међународни саветник директора за истраге	Алис Томас
Међународни саветник за специјалне пројекте	Франческа Марзатико

Особе које су напустиле Омбудсперсон Институцију током извештајног периода

Дона Гомиен (Међународни заменик Омбудсперсона, касније међународни савеник)

Ник Љумези (Заменик Омбудсперсона)

Хаљит Кадриу (Извршни директор)

Меџит Бериша (Шеф регионалне канцеларије у Гњилану)

Габријела Јеитс, (Међународни саветник за специјалне пројекте)

Небојша Боричић (Виши правник, Приштина)

Исуф Мехмети (Службеник за финансије)

Атогент Гојани (Правни асистент/преводац)

Дуа Даути (Правни асистент)

Александар Симић (возач)

Зоран Стојиловић (возач)

Иљир Раци (возач)

Љиридон Зрза (чувар)

Атиља Горица (чувар)

Ремзије Хаљити (чистачица)

Додатак 7: Листа скраћеница

ТПД:	Тим против дискриминације у Омбудсперсон Институцији
ЦР случајеви:	Случајеви за реакцију (Посебна категорија случајева Омбудсперсон Институције)
ТДП:	Тим Омбудсперсон Институције Косова за дечја права
ЗСПГС:	Заменик специјалног представника генералног секретара
ЕЦХР:	Европска Конвенција за заштиту људских права и основних слобода
БЈРМ:	Бивша југословенска Република Македонија
ХПД:	УН Дирекција за стамбена и имовинска питања
КФОР:	Косовске Снаге (НАТО-а)
НАТО:	Северно-атлански пакт
НВО:	Невладина организација
ОЕБС:	Европска организација за безбедност и сарадњу
ПИС:	Привремене институције самоуправљања на Косову
СПГС:	Специјални представник генералног секретара
УН:	Уједињене Нације
УНМИК:	Привремена администрација Уједињених Нација на Косову